

TESEV DEMOKRATİKLEŞME PROGRAMI
SİYASA RAPORLARI SERİSİ

YARGI REFORMU 4

REFERANDUMDAN SONRA HSYK: HSYK'NIN YENİ YAPISI VE İŞLEYİŞİNE DAİR YUVARLAK MASA TOPLANTISI

MODERATÖR: ALİ BAYRAMOĞLU

KATILIMCILAR:

AHMET İNSEL
İBRAHİM OKUR
LEYLA KÖKSAL TARHAN
MİTHAT SANCAR
UĞUR YİĞİT
YÜCEL SAYMAN

TESEV

Referandumdan Sonra HSYK: HSYK'nın Yeni Yapısı ve İşleyişine dair Yuvarlak Masa Toplantısı

Moderatör
Ali Bayramoğlu

Katılımcılar
Ahmet İnel
İbrahim Okur
Leyla Köksal Tarhan
Mithat Sancar
Uğur Yiğit
Yücel Sayman

TESEV
YAYINLARI

Referandumdan Sonra HSYK: HSYK'nın Yeni Yapısı ve İşleyişine dair Yuvarlak Masa Toplantısı

TESEV

**Türkiye Ekonomik ve
Sosyal Etüdler Vakfı
Demokratikleşme Programı**

Bankalar Cad. Minerva Han
No: 2 Kat: 3
Karaköy 34420, İstanbul
Tel: +90 212 292 89 03 PBX
Fax: +90 212 292 90 46
info@tesev.org.tr
www.tesev.org.tr

Katılımcılar:

İbrahim Okur, Yücel Sayman,
Leyla Köksal Tarhan, Uğur Yiğit,
Mithat Sancar, Ahmet İnsel

Moderatör: Ali Bayramoğlu

Yayıma Hazırlayan:

Koray Özdil, Levent Pişkin

Editör:

Ferda Balancar, Belgin Çınar

Tasarım: Myra

Yayın Kimliği Tasarımı: Rauf Kösemen

Uygulama: Gülderen Rençber Erbaş

Koordinasyon: Sibel Doğan

Üretim Koordinasyon: Nergis Korkmaz

Basım Yeri: İmak Ofset Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.

Atatürk Cad. Göl Sok. No : 1 Yenibosna

Bahçelievler/İSTANBUL-TÜRKİYE

Tel: 0212 656 49 97

Baskı Adedi: 1.000

TESEV YAYINLARI

ISBN 978-605-5332-26-6

Copyright © Eylül 2012

Tüm hakları saklıdır. Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı'nın (TESEV) izni olmadan bu yayının hiçbir kısmı elektronik ya da mekanik yollarla (fotokopi, kayıtların ya da bilgilerin arşivlenmesi, vs.) çoğaltılamaz.

Bu yayında belirtilen görüşlerin tümü yazarlara aittir ve TESEV'in kurumsal görüşleri ile kısmen ya da tamamen örtüşmeyebilir.

AÇIK
TOPLUM
VAKFI

Sida

TESEV Demokratikleşme Programı, bu yayının hazırlanmasındaki katkılarından ötürü İsveç Uluslararası Kalkanma Ajansı'na, Açık Toplum Vakfı'na ve TESEV Yüksek Danışma Kurulu'na teşekkür eder.

İçindekiler

TESEV SUNUŞ, 5

1. HÂKİMLER VE SAVCILAR YÜKSEK KURULU'NUN REFERANDUM SONRASI
YAPISI VE UYGULAMALARI, 7

1.1. HSYK'nın Yapısal Dönüşümü, 8

1.2. HSYK Seçim Süreci, 16

1.3. Bir puanlama sistemi olarak "Performans Değerlendirmesi", 23

1.4. Hâkim ve Savcı Adaylarının Eğitimi ve Adalet Akademisi, 27

2. HSYK'NIN İŞLEYİŞİ VE SÜRMEKTE OLAN DAVALARA ETKİSİ, 31

2.1. Yeni HSYK'nın İşleyişi, 31

2.2. Yeni HSYK'nın Uygulamaları ve Tartışılan Davalar, 32

3. YARGININ HÂKİMLER VE SAVCILAR

YÜKSEK KURULU'NU AŞAN SORUNLARI, 39

3.1. Özel Yetkili Mahkemeler, 39

3.2. Adli ve İdari Kolluk Ayrımı, 42

3.3. Savunmanın Güçlendirilmesi, 43

3.4. İstinaf Mahkemeleri, 46

TOPLANTIDA ÖNE ÇIKAN ORTAK NOKTALAR VE ÖNERİLER, 48

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME, 49

KATILIMCILAR HAKKINDA, 52

TESEV Sunuş

Koray Özdil, TESEV Demokratikleşme Programı

Türkiye'nin yakın geçmişine ait en kritik reform alanlarından birisini, vesayet rejiminin temel dayanaklarından biri olan yargı oluşturuyor. AK Parti, "hukukun üstünlüğü" prensibinin yargının kendisi için de bağlayıcı olması gerekliliğini öne çıkartan bir söylemle yüksek yargının ve yargının idaresine yönelik çeşitli reform adımları attı. 12 Eylül 2010'da halk oylamasına sunulan anayasa değişiklikleri de özünde yargıyı dönüştürmeyi hedefleyen bir hamleydi. Değişiklik paketi ile Anayasa Mahkemesi ve Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun (HSYK) daha çoğulcu bir yapıya kavuşması öngörülüyordu.

Özellikle, Türkiye yargısının merkezîyetçi hiyerarşik yapısının odağında olması itibarıyla, HSYK ile ilgili değişikliklerin yargıyı daha demokratik bir idari yapıya kavuşturacağına ilişkin beklentiler oldukça yüksekti. Dahası, bürokratik bir iktidar odağı olan HSYK'nın daha katılımcı, çoğulcu ve sivil denetime tabi bir yapıya dönüşecek olması, diğer bürokratik devlet kurumlarının da benzer bir dönüşümden geçebileceğine ilişkin sembolik bir anlam ifade ediyordu. Bütün bu olumlu beklentiler ve algı referandumda verilen kamuoyu desteğinin kaynağını oluşturuyordu. Öte yandan, anayasa değişikliklerine karşı çıkan siyasi grupların temel eleştirisi, değişiklikler sonucunda siyasi iktidarın yargı üzerindeki etkisinin artacak olmasıydı.

Referandum sonrasında, Anayasa Mahkemesi'nin HSYK seçimleri ile ilgili aldığı karar ve sonrasındaki seçim süreci ise anayasa değişikliğine destek veren kesimler tarafından bile yoğun biçimde eleştirildi. Seçim sonrası ortaya çıkan HSYK, 2005'te hazırladığı Şemdinli iddianamesi sonucunda görevden alınan savcı Ferhat Sarıkaya'nın ve 1980 askeri darbesini

yapanlar hakkında iddianame hazırladığı için 2003'te meslekten ihraç edilen Savcı Sacit Kayasu'nun görevlerine iade edilmesi gibi kararlara imza atmasıyla olumlu tepkiler aldı. Ancak, Deniz Feneri, Hrant Dink ve Ergenekon davalarının savcılarının görevden alınış biçimleri ile yargı bağımsızlığı konusunda kamuoyunda derin bir güven bunalımına yol açtı. Türkiye'deki yargı reformu hakkında hazırlanan uluslararası raporlar da benzer çekinceleri dile getiriyordu.¹ Raporlar HSYK'nın yeni yapısı yargının farklı kademelerinin temsiliyeti açısından olumlu buluyordu. Ancak, HSYK'nın, hukukun üstünlüğüne dayalı demokratik rejimlerdeki benzeri kurullarla kıyaslandığında, aşırı derecede kontrolcü ve merkezîyetçi kalmasını eleştiriyorlardı.

Tüm bu gelişmeler ışığında, yeni HSYK'nın yapısını, işleyişini ve uygulamalarını değerlendirmek üzere elinizdeki bu çalışmayı hazırlamaya karar verdik. Aslında, Serap Yazıcı tarafından hazırlanan HSYK ile ilgili akademik ve normatif bir değerlendirmeyi 2010 yılında hazırladığımız "Yargısal Düğüm, Türkiye'de Anayasa Reformu'na İlişkin Değerlendirme ve Öneriler" başlıklı raporda kamuoyuna sunmuştuk.

"Referandumdan Sonra HSYK: HSYK'nın Yeni Yapısı ve İşleyişine dair Yuvarlak Masa Toplantısı" başlıklı rapor ise, referandum sürecinde farklı pozisyonlar alan YARSAV ve Demokrat Yargı gibi yargıç ve savcı meslek

1 Hammarberg, Thomas, "Türkiye'de Adalet Yönetimi ve İnsan Haklarının Korunması", 2012. Venedik Komisyonu, "Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Yasa Taslağı hakkında Geçici Görüş" (CDL-AD (2010) 42) ve "Türkiye Hâkimleri ve Savcılar hakkında Görüş" CDL-AD(2011)004.

örgütlerinden temsilcileri, konunun doğrudan muhatabı olan HSYK'dan bir temsilciyi ve farklı görüşlere sahip uzmanların bir araya getiren yuvarlak masa toplantısındaki tartışmalara dayanıyor.² TESEV Demokratikleşme Programı olarak ilk kez uyguladığımız bu yöntemle, konunun doğrudan uzmanları ve uygulayıcıları tarafından dar katılımlı ve yeterince konuşma süresinin bulunduğu bir ortamda tartışılmasını hedefledik. Bu şekilde, mevcut durumu ve uygulamayı, içerden bir bakışla detaylı biçimde ele aldık. Ayrıca, gerek HSYK gerekse de yargı reformu alanının tartışmalı çoğu gündem maddesi, siyasi pozisyon farklılıklarına sahip taraflar arasında ortak bir platformda tartışılmış oldu. Bu sayede yöneltilen eleştirilerin yüz yüze konuşulması ve doğrudan muhataplarına yöneltilmesi ve iletilmesi sağlandı.

21 Mayıs 2012 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilen toplantıda ve raporda ele alınacak genel başlıklar çalışmanın danışmanı Ali Bayramoğlu ile birlikte hazırlandı. Toplantı tutanağı ise, çalışmanın editörü Ferda Balancar tarafından derlenerek raporlaştırıldı. Tartışmanın içeriğini rapora mümkün olduğunca akıcı bir biçimde, fakat rapor diline de uygun olarak derleyerek aktarmaya çalıştık. Ayrıca, toplantıda dile getirilenlerin büyük çoğunluğu rapora aktarıldı. Ancak, toplantıda bulunmayan kişilerle ilgili devam eden yargılamalarda kamuoyuna yansımamış bilgilerin paylaşıldığı kısımlara, katılımcıların önerileri de dikkate alınarak raporda yer vermedik. Bunun bir istisnası, Deniz Feneri davası ile ilgili kısımlar oldu. Toplantıda dava ile ilgili konuşulanlar, büyük ölçüde kamuoyuna yansımış ifadeler içerdiği için ve ayrıca söz konusu dava ile ilgili iddiaların bu toplantıda farklı taraflar tarafından yanıtlanmasını önemli bulduğumuz için çıkartmamaya karar verdik.

Toplantıda HSYK'nın mevcut durumu ve yargının idaresine ilişkin dile getirilen sorunlar ve çözüm önerileri değerlendirildiğinde, kurumsal ve siyasi pozisyonlar çerçevesince oluşan ayrışmalara rağmen belirli ortak başlıkların varlığı göze çarpıyor. Bu ortaklaşan sorun alanları ve çözüm önerilerine, raporun "Toplantıda Öne Çıkan Ortak Noktalar ve Öneriler" başlıklı kısmında ayrıca yer verdik. Temennimiz bu raporun ve ortaya çıkan önerilerin, Türkiye'deki hukuk sisteminin demokratik işleyişe sahip olması için gerekli bilgilenme ve tartışma zeminine katkıda bulunmasıdır.

---

2 Bu kurumlara ilaveten, Türkiye'deki savunma gücünün kurumsal temsilcisi olan Türkiye Barolar Birliği yönetim kurulundan da bir temsilciyi toplantıya davet ettik. Ancak, programlarının uygun olmaması gerekçesi ile katılamadılar.

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun Yeni Yapısına İlişkin Değerlendirmeler ve Öneriler

Moderatör:

Ali Bayramoğlu

Tartışmacılar:

Ahmet İnel (Galatasaray Üniversitesi, Öğretim üyesi)

İbrahim Okur (HSYK, 1. Daire Başkanı)

Leyla Köksal Tarhan (YARSAV, Genel Sekreteri)

Mithat Sancar (Ankara Üniversitesi, Öğretim üyesi)

Uğur Yiğit (Demokrat Yargı Eşbaşkanı.)

Ali Bayramoğlu:

Bu toplantıyı üç oturumda gerçekleştireceğiz.

HSYK'nın yeni yapısı bir buçuk yıllık bir deneyim.

Tartışmak istediğimiz konular şunlar: Bu yeni yapıyı

önerenler, destekleyenler açısından hedeflenen

beklentilere ulaşıldı mı? Beklentiler ne oranda

gerçekleşti? Bu açıdan eksiklikler karşımıza çıktı mı?

Bu yapıyı ciddi biçimde eleştirenler açısından yeni

endişeler oluştu mu? Uygulama açısından karşımıza

ne tür eksiklikler çıktı? Ne tür bir tabloyla karşı

karşıyayız?

1. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun Referandum Sonrası Yapısı ve Uygulamaları

1.1. HSYK'NIN YAPISAL DÖNÜŞÜMÜ

Ali Bayramoğlu

Ali Bayramoğlu:

Önce İbrahim Okur'a söz vermek istiyorum. İbrahim Bey, HSYK açısından nasıl bir yol katettik ve nerede duruyoruz konularını özetlesin, daha sonra sırayla hepimiz eleştiri noktaları ya da sorularla konuyu açalım.

İbrahim Okur:

Bugüne bakmadan önce nereden başladık, durum neydi, ona bakmak gerekir diye düşünüyorum. Daha sonra yeni yapının neler getirdiğine bakalım.

Bildiğiniz gibi 1982 Anayasası'nda HSYK, adalet bakanının başkanlığında bakanlık müsteşarının da yer aldığı, üç asil ve üç yedek üyesi Yargıtay'dan, iki asil ve iki yedek üyesi ise Danıştay'dan olan yedi kişilik bir yapıya sahipti. Beş üye yüksek yargıdan, iki üye de bakan ve müsteşar olmak üzere Bakanlık'tan olan yedi kişilik bir yapıdan oluşuyordu. Yedi kişilik kurul karar verir; [daha sonra] yeniden incelemeye de bu kurul karar verir; yedeklerin katılımıyla oluşan 12 kişilik

İtirazları İnceleme Kurulu da nihai kararı verirdi ve bu karar da kesin olurdu.

HSYK, kurulduğu 1982 yılından beri tartışma konusu haline gelen bir kurul oldu. Adalet bakanı ve müsteşarın varlığı baştan beri tartışılan bir durumdu. Ancak 2008'e kadar, hakkında karar verilenlerin bu kurulda temsil edilmiyor olmaları çok ciddi bir sorun olarak gündeme gelmemişti.

Bu döneme kadar tartışılan temel konu bakan ve müsteşarın bu kurulda olmasıydı. Bakan ve müsteşarın kuruldaki varlığının yargı bağımsızlığına gölge düşürdüğü ve kendilerinin kuruldaki çıkmasıyla sorunun çözüleceği düşünülüyordu.

O tarihlerde Bakanlığın savunması da şuydu: "Bakan ve müsteşarın olması bir denge sistemi oluşturuyordu. Bu kurulda sadece yüksek yargıdan gelen yargı mensuplarının olması farklı bir güç merkezi oluşturur. Sadece Yargıtay ve Danıştay'dan gelen üyelerin bulunduğu bir kurul, sadece bu iki yüksek yargı kurumundan gelen insanların yön verdiği bir kurul haline gelir."

2007'den itibaren başlayan sıkıntılarla birlikte kararnemelerin tartışılır hale gelmesinde temel faktör, HSYK'nın sekreteryasının, bütçesinin, denetim raporlarının tümüyle Bakanlık bünyesinde hazırlanıyor olmasıydı. Gündemi Bakanlık belirler, kurul bu konuları tartışır. Kurulun konular üstünde ne ölçüde değişiklik yapacağı -veya yapıp yapmayacağı-, korsan kararname sorunu gibi tartışmalar, 2007-2008 döneminden itibaren HSYK'yı kamuoyunda tartışılır bir kurum haline soktu.

Tabii bu arada AB ile yargı reformu çerçevesinde yürütülen müzakereler, AB istişare ziyaret raporları ve ilerleme raporları HSYK'nın yapısının AB normlarına uygun olmadığını net olarak ortaya koydu. Pek çok kurum ve kuruluş HSYK'nın yapısının değişmesi gerektiğini açıkça ifade etmeye başladılar.

2010 yılına geldiğimizde sekretaryası, bütçesi ve Teftiş Kurulu Adalet Bakanlığı'na bağlı olan kurulun yapısının değiştirilmesi gerektiği görüşü ağır bastı. Sadece yüksek yargı mensuplarından ve bakanlık temsilcilerinden oluşan kurula, haklarında bu kurulda karar verilen hâkimlerin de katılımı sağlandı. Bence HSYK reformunun en önemli yönü buydu. Yedi tanesi adli yargıdan üç tanesi idari yargıdan olmak üzere 2802 sayılı yasaya tabi on hâkimin bu kurulda temsil edilmelerinin yolu açılmış oldu. Üç Yargıtay'dan iki de Danıştay'dan üye alınarak yüksek yargıdan gelenlerin yerleri korunmuş oldu. Cumhurbaşkanı tarafından avukat ya da hukukçu öğretim üyeleri arasından hâkim sınıfından olmayan dört kişinin seçilmesi de sağlandı. Türkiye Adalet Akademisi'nin 30 kişilik Genel Kurulu tarafından seçilen bir temsilcinin HSYK'ya katılımının yolu açıldı. Bu temsilciyi Adalet Akademisi'nin 30 kişilik genel kurulu seçti. Bakan ve müsteşar da kuruldaki yerlerini korudular. Böylece kurulda geniş tabanlılık sağlanmış oldu. Cumhurbaşkanı'nın kurula üye seçiyor olmasıyla HSYK'nın sadece hâkimlerden oluşan bir kurul olmasının önüne geçilmiş oldu. Halen kurulumuzda ikisi avukat ikisi de öğretim görevlisi olmak üzere hâkim olmayan dört üyemiz bulunuyor. Hâkim sınıfından olmayan kişilerin bu kurulda yer almasıyla, HSYK'nın sadece hâkim sınıfından kişilerden oluşan bir kurula dönüşeceği endişesinin önüne geçilmiş oldu.

HSYK'nın önceki halinde, yedi kişilik kurula beş yedek üyenin katılımıyla oluşan İtiraz Kurulu'nun kararları değiştirebilmesi mümkün değildi. AİHM'nin de Hoy'da etkin bir itiraz müessesesi olmadığına dair hak ihlali kararı vardı. Yeni yapıda ise 22 kişilik kurulun (adalet bakanını sonra ele alacağız) 21 üyesi yedişer kişi olmak üzere üç daireye, geldikleri yere göre eşit ölçüde dağıtıldı. Böylece temsilde adalet ve denge

*“Haklarında karar verilenlerin HSYK'da temsil edilmemeleri, 2008'e kadar ciddi bir sorun olarak gündeme gelmiyordu.”
(İbrahim Okur)*

sağlanmaya çalışıldı. Yani aynı kaynaktan gelenler bir daireye toplanmadı, cumhurbaşkanının seçtiklerini bir daireye, Yargıtay'dan gelenleri öteki daireye toplamak gibi bir uygulama olmadı. Bir dairenin, yani yedi kişinin verdiği bir karara itiraz olursa, 22 kişilik Genel Kurul, yani üç daire ve bakan bir araya gelerek itirazı değerlendiriyor. Böylece etkin bir itiraz müessesesi sağlanmış oldu. Bu önemli bir adımdı. Burada da “adalet bakanı disipline ilişkin itiraz kararlarına katılamaz” diye bir madde kondu. Dairelerin görevleri kanunla belirlendi. İhraç kararlarına karşı yargı yolu açıldı. Objektiflik, tarafsızlık, bağımsızlık amacıyla kararlara erişimin yolu açıldı. Şu anda internet sayfamızdan karar metinlerine ulaşılabilir. Yargı mensubu olmayanların kararlara etkin katılımı sağlandı. Bağımsız bir sekretarya ve bağımsız bir Teftiş Kurulu oluşturuldu. Daha önce Bakanlık bünyesinde olan Teftiş Kurulu ve sekretarya HSYK bünyesine alınmış oldu. Kendi kullanabildiğimiz bağımsız bir bütçeye sahibiz. HSYK'nın Anayasa Mahkemesi'ninkinin bir buçuk katı büyüklüğünde bir bütçesi var. Bunun dışında adalet bakanının konumu zayıflatıldı. Adalet bakanının asıl kararların alındığı daire toplantılarına katılması mümkün değil. Adalet bakanı, Genel Kurul'a başkanlık yapabilir, ama Genel Kurul'da da disipline ilişkin dosyaların görüşülmesi

İbrahim Okur

“Türkiye ortalamasında, savcı başına 1.500, hâkim başına ise 1.200 evrak düşüyor. Bu iş yükünü eritmeden yargıya güven sağlanamaz, ben de böyle bir yargıya güvenemiyorum.” (İbrahim Okur)

---

sırasında o toplantıya katılamaz. Gündem yapma yetkisi de daha önce bakandı; şu anda gündem yapma yetkisi başkan vekilinde. Her dairenin gündemini o dairenin başkanı yapıyor. Üyelerin gündem yapmasının yolu açıldı. Böylece daha önce sistemin tıkanmasına yol açan aksaklıkların giderilmesine yol açan bir paket hazırlandı.

Şimdi Türkiye’de yargının durumu neydi? Buna bakmadan koyacağımız teşhis yanlış olur. Geçen yıl Ocak ayında, yani bizim yeni HSYK olarak göreve başladığımız günlerde Yargıtay’da bir milyon 260 bin dava dosyası, savcılıklarda altı milyon soruşturma evrakı, mahkemelerde altı milyon dava dosyası görüşülmeyi bekliyordu. Beş bin civarında hâkim, dört bin civarında savcı da bu işlere bakıyordu. Yani Türkiye ortalamasına bakarsanız, savcı başına 1.500, hâkim başına ise 1.200 evrak düşüyor. Bir de şöyle bir adaletsizlik var. Küçük ilçelerde bir hâkim 40-50 dosyaya bakarken İstanbul’da 17 bin dosyaya bakan hâkim var. Bu şartlar altında siz yargının işlemlerini, vatandaşın yargıya güvenmesini bekliyorsunuz. Bu şartlar altında bu nasıl mümkün olacak? Bu iş yükünü eritmeden yargıya güven sağlayamazsınız. Birkaç yıl önce İstanbul Bilgi Üniversitesi’nin yaptığı bir ankete göre yargıya güven yüzde 42’lere düşmüştü. Bir yargı mensubu olarak ben de böyle bir yargıya güvenmiyorum. Bu dosya yükünü eritmeden adalete erişmekte güçlük çekersiniz. Bunun için Danıştay’ın ve Yargıtay’ın kadroları artırıldı. Buralara yeni daireler ilave edildi. Yargıtay’ın hızlanması sağlandı.

Uğur Yiğit:

HSYK’yı ve yaptıklarını analiz edebilmek için öncelikle bu yapıyı kuran 12 Eylül askeri yönetiminin HSYK’ya biçtiği misyonu irdelemek gerekir. Bu misyon doğru olarak belirlenirse şimdiki HSYK yapısını doğru olarak

algılayabilir ve gelecekte demokratik bir yapı oluşturabiliriz.

Bildiğiniz gibi 12 Eylül askeri darbesinden sonra askeri konsey, devlet sistemini kendi kontrol ve denetimi altında tutabilecek şekilde yeniden yapılandırdı. Bunlar hangi yapılar denilirse, Anayasa’da “yüksek” sözcüğü ile anılan kurumlara bakmak gerekir. Yüksek Öğrenim Kurumu, Yüksek Seçim Kurulu, yüksek mahkemeler, Yüksek Askeri Şura vs. Adında yüksek sözcüğü olan kurum ve kurullar ideolojik kontrol mekanizması olarak inşa edildi. HSYK da 30 yıl böyle gitti. Her ne olduysa, bunlar 2007’den sonra kamuoyunda tartışmaya açıldı. Bu da TESEV’in konuları arasında yer alan demokratikleşme sürecidir. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra kurulan düzen 1991’de Berlin duvarının yıkılmasıyla sona erdi. Bunun Doğu Avrupa’ya nasıl yansındığını hep birlikte gördük. Ulus- devlet yapısı ve ekonomik yapı değişti. Türkiye’de ise 2000’li yıllarda başta ekonomik yapı olmak üzere sosyal yapı ve buna bağlı olarak siyasi yapı da değişmeye başladı. Temel kanunlar değişmeye başladı ama yargı yapısı olduğu gibi duruyordu. 2007’de bu sefer 30 yıldır aynı şekilde işleyen yapılar tartışma konusu olmaya başladı. Bu anti-demokratik yapının değişmesi gerekiyordu. Biz de Demokrat Yargı olarak bunu destekledik. Tabii bizim istediğimiz şimdiki eskisinin devamı olan yapı değil demokratik bir HSYK yapısı idi.

2010 referandumu ile kürsü hâkim ve savcılarını 1961 Anayasası’ndan daha ileri ve tarihi nitelikte bir hak bahşedildi; hâkim ve savcılara HSYK’ya üye seçme ve seçilme hakkı verildi. Hâkim ve savcılar ilk defa bu hakla birlikte yargı meseleleri karşısında bir özne haline geldiler. Yargı meseleleri karşısında muhatap alınmaya başladılar. Yargı meselelerinin çözümü

“2010 HSYK seçiminde bir siyasi işgal yaşandı. Adalet bürokrasisi seçimlere müdahale etti ve bu süreci yönetti. Biçimsel haklarımız gasp edildi. Hâkim ve savcılar da 30 yılın verdiği alışkanlıkla bu güce boyun eğdi.” (Uğur Yiğit)

Uğur Yiğit

aktörleri haline geldiler. Böylelikle yeni bir güç ilişkileri imkanı doğdu. Ancak Demokrat Yargı olarak şu tespiti en başından beri yaptık ve yapmaya da devam ediyoruz: 2010 HSYK seçiminde bir siyasi işgal yaşandı. Adalet bürokrasisi seçimlere müdahale etti ve bu süreci yönetti. Biçimsel haklarımız gasp edildi, üstüne oturuldu. Hâkim ve savcılar da 30 yılın verdiği alışkanlıkla bu güce boyun eğdi. Şimdi diyebilirsiniz ki 6500 oy verildi. Böyle bakacak olursanız 1982 Anayasası da yüzde 92 oyla gelmiştir. Ortadoğu’da pek çok lider de seçimlerde çok yüksek oy alıyor. Aslında seçimleri iki türlü açıklayabilirsiniz. Yukarıdan aşağıya açıklarsanız güç ilişkileridir. Aşağıdan yukarıya açıklarsanız demokrasi ve farklılıklardır. Biz HSYK seçimlerini güç ilişkileriyle açıklıyoruz. Biz bu kurulun seçimler nedeniyle ciddi bir meşruiyet sorunu taşıdığını düşünüyoruz. İkincisi seçimler oldu ne ortaya çıktı? Eski kurulu eleştirdiğimiz noktalar ortadan kalktı mı? Eski kurulu neden eleştiri yapıyorduk? Çokseslilik yok, çoğulculuk yok diye eleştiri yapıyorduk. Şimdi bu kurulda var mı bunlar? Yok. Eski kurulu vesayetle eleştiri yapıyorduk. Şimdi vesayet kalktı mı? Kalkmadı.

Yargıda her şey aynen devam ediyor. Devam ettiğinin ilk işareti 2012 Ocak ayında MİT Müsteşarı’nın kapısına dayanılmasıyla vesayet inkâr edilemez biçimde ortaya çıkmıştır. Yargı eski dönemin âdetlerini aynen sürdürmektedir. Biz ilkesel tutarlılık açısından eski kurula ne demişsek aynısını yeni kurula da söylüyoruz.

“Biz bu kurulun seçimler nedeniyle ciddi bir meşruiyet sorunu taşıdığını düşünüyoruz. Kurulun demokratik meşruluğu tartışılmalıdır.” (Uğur Yiğit)

Bir örnek vereyim. Kamu İhale Kurumu’na hâlâ Yargıtay üye seçiyor. Danıştay da Rekabet Kurumu’na üye seçiyor. Yani adli yargıyla idare iç içe geçmiş durumda. Bu değişmedi. Adliyedeki hiyerarşik yapı değişti mi? Hayır. Değişen, hal kâğıdının adının performans değerlendirme formu olarak değiştirilmesidir. Ancak maalesef Demokrat Yargı dışında hiç kimse eski kurula yönelttikleri eleştirileri bu kurula yöneltmedi, yeni kurulda bunlar değişti mi diye bakmadı. Dolayısıyla değişen bir şey yok. Biz şu anda kurulun kendisini tartışmalıyız. Biz bu kurulun seçimler nedeniyle ciddi bir meşruiyet sorunu taşıdığını düşünüyoruz. Kurulun demokratik meşruluğu tartışılmalıdır.

Ahmet İnsel:

Öncelikle HSYK’nın varlığının gerekli olup olmadığını tartışmalıyız. Böyle bir kurulun, hâkimlerin ve savcılarının ayrı temsil edildiği, özlük haklarının korunduğu, yukarıdan aşağıya değil, daha katılımcı bir yönetim mekanizmasıyla işleyen iki ayrı kurul olarak var olması tercih edilir.

“HSYK’nın varlığının gerekli olup olmadığını tartışmalıyız.” (Ahmet İnsel)

Ahmet İnsel

2010'dan sonra yaşananların kaynağında dört beş tane kurumsal sorun var. Bir de yargı dünyasındaki zihniyet, yargı mensuplarının devlet ve toplum arasında kendilerini nasıl konumlandıklarına dair sorunlar var. Bunlar bir kanun değişikliğiyle halledilebilecek sorunlar değil ama elbette yasal değişikliklerle bu sorunların ağırlaşmasının, akut hale gelmelerinin önüne geçilebilir.

Mithat Sancar:

Yargı bağımsızlığı açısından HSYK gibi üst kurulların durumu son derece önemli. HSYK, 1982 Anayasası'yla birlikte gelen bir kurum. 1982 Anayasası tartışılırken Anayasa'nın böyle çıkması halinde yargı bağımsızlığıyla ilgili çok ciddi sorunlar yaşanacağı dile getiriliyordu. Sonraları bu yapının oligarşik niteliği üzerinde çokça duruldu.

HSYK, yargı içindeki tüm hareketliliği denetleyen ve yönlendiren son derece geniş yetkileri olan bir kuruldur. Böyle bir kurulun varlığı elbette yargıç ve savcı davranışını etkiler. Kurulun yapısında verdiği görüntü tüm yargıya bir biçimde yansır. Bu nedenle

“Yargı uzun yıllar vesayet bürokrasisinin hâkimiyeti altındaydı. Türkiye’de birkaç bakanlığın bürokrasisi, vesayet mercilerinin mahfuz alanı gibi kullanılır. Bunlardan biri de Adalet Bakanlığı bürokrasisidir.” (Mithat Sancar)

Mithat Sancar

“Adalet Bakanları, son birkaç yıla kadar devleti iyi tanıdığı düşünülen, devletin çıkarlarını bilen ve kollayan kişilerden oluşmuştur.” (Mithat Sancar)

oligarşik yapı dediğiniz zaman o oligarşik yapıyı kimin ve hangi zihniyetin kontrol ettiği önemlidir. Yargı uzun yıllar vesayet bürokrasisinin ve onun temsil ettiği zihniyetin hâkimiyeti ve gözetimi altında oldu. Bu işleyişte Adalet Bakanlığı bürokrasisi özel bir rol oynadı. Türkiye’de birkaç bakanlığın bürokrasisi, vesayet mercilerinin mahfuz alanı gibi kullanılır. Bunlardan biri de Adalet Bakanlığı bürokrasisidir. 12 Eylül’den sonraki ilk liberalizasyon denemesinin yaşandığı Turgut Özal dönemine bakın, adalet bakanları her zaman o genel yapının temsilcilerinden olmuştur. AKP hükümetlerinin ilk dönemlerinde, hatta son birkaç yıla kadar adalet bakanları, “devlet”i iyi tanıdığı düşünülen, “devletin çıkarları”nı bilen ve kollayan kişilerden olmuştur.

Başlangıçta HSYK üyesi yüksek yargı mensupları, bakan ve müsteşarın kurulda bulunmasından şikâyetçi değildi. Çünkü aralarında bir zihniyet ortaklığı vardı. Vesayet sisteminin askeri ayağı sarsılırken bile, yargı ayağında bu ortaklık büyük ölçüde devam ettiği için krizler su yüzüne çıkmadı. Ancak ortaklık bozulmaya başlayınca, sistemin özü daha görünür hale geldi. Öyle gelişmeler yaşandı ki, vesayetlin bekçileri olması beklenen bakan ve müsteşarın o kurulda olmasının, yargı oligarşisinin hesaplarını bozduğuna tanık olduk. HSYK’yla ilgili tartışmaların, çok uzun süre bakan ve müsteşarın bu kurulun üyesi olması açısından yapılması, Türkiye için bir model arayışını ciddi biçimde aksatmıştır. Bu durum, 12 Eylül 2010 referandumuyla gelen değişikliklerin yeterince iyi bir temel üzerinde oluşmasını da bir ölçüde engellemiştir.

Tartışmaların bu şekilde yürütülmesinde ve değişikliklerin zemininin yetersiz kalmasında bütün aktörlerin sorumluluğu var ama burada en büyük sorumluluğun hükümette olduğunu düşünüyorum. Değişiklikler öncesinde çeşitli hazırlık çalışmaları

yapıldı. Değişiklik teklifi son haline gelirken ya adalet bürokrasisi bu çalışmaları hükümete yeterince aktarmadı ya da hükümeti ikna etmek için yeterli çaba göstermedi. Üretilen öneriler oldukça iyiydi, ama bunlar Meclis'in çalışmalarına gerektiği gibi yansımadi. Anayasa değişikliği sürecinde bazı noktalara takılıp kalındı. Oligarşik yapı çözülsün yerine çoğulcu bir yapı gelsin anlayışı, meselenin diğer boyutlarını gölgeledi. Tabii oligarşik yapı ne kadar çözülsün o kadar iyidir kaygısı elbette haklıydı, yerindeydi; ama yargıdaki sorunların bu değişikliklerle birlikte kendiliğinden çözülemeyeceğini de görmek gerekiyordu.

Yücel Sayman:

Öncelikle şunu söylemek istiyorum; HSYK'yı devlet kurumlarının örgütlenmesinden bağımsız, sistemden kopuk olarak ele aldığımız zaman için içinden çıkabilmemiz mümkün değil. Mesela HSYK, yargının işleyişinde en önemli kurum gibi görünüyor. Ama bu sadece hâkimler ve savcılar için böyle. Savunma için durum böyle değil. Bizde savunma kurumsal olarak yargı sisteminin dışına çıkartılmış. Varmış gibi görüyoruz ama aslında yok. HSYK'yı ele alırken savunmayı niçin tartışmıyoruz, çünkü savunma bu kurumda temsil edilmiyor. Yargı sistemini HSYK çerçevesinde tartıştığımız zaman mevcut Anayasa'nın istediği çerçeve içinde yargıyı tartışıyoruz demektir. Yani yargı eşittir hâkimler artı savcılar. Bu bir tasarımdır. Ve bu demokrasinin tasarımı değil, despotik bir tasarımdır. Yargıya da bu despotik tasarım içinde rol biçilmiştir. Anayasa'nın başlangıç bölümünde yargıya devleti koruma görevi verilmiştir. Baro başkanı olduğum dönemde bunu çok net gördüm. Biz devleti koruyacağız diyorlardı. Ben dehşete düşüyordum. Devleti bir yargıç nasıl korur diye itiraz ediyordum. Benim baro seçimlerinde kullandığım bir slogan vardı. "Yargıyı yargıçlara bırakmayacağız" diye.

Yargıya devleti koruma işlevi verilmiş. Yargıçlar da savcılar da bugüne kadar bunu büyük ölçüde yerine getiriyor. HSYK da bunu organize eden ve denetleyen bir kurumdur. Evet, değişiklik iyi oldu. Bu değişikliklere

"Türkiye'de savunma kurumsal olarak yargı sisteminin dışına çıkartılmış. Varmış gibi görüyoruz ama aslında yok. Yargı eşittir hâkimler artı savcılar. Bu demokratik bir tasarım değil, despotik bir tasarımdır." (Yücel Sayman)

kadar yüksek yargı, Yargıtay ve Danıştay belirliyordu HSYK'yı, şimdi bu değişti. 82 Anayasası'nın çizdiği çerçevenin kırılması gerekiyordu ve de kırıldı. Ama orada da sorunlar çıktı. Vesayet sistemi sadece hükümet üstünde askerlerin ya da bürokrasinin kurduğu vesayet değildir ki. Asıl vesayet halk üzerinde kurulan vesayettir. Bu kırılabilmiş değil. Yani asıl yapı değişmiş değil. Ne kadar değiştirirseniz değiştirin yapı kendi içinde tartışılmalı ve yapının kendisi değişmeli. Barolar, adli kolluk gibi konular bir bütün içinde ele alınmalı.

Toparlayacak olursam, HSYK'yı sistemden kopuk biçimde tartışmayı doğru bulmuyorum. Yargı sorununu tartışıyorsak HSYK'nın içinde yer aldığı sistemi bir bütün olarak görmeli ve eleştirmeliyiz. Zaten bu yapılmazsa, HSYK'daki değişiklikler tek başına fazla anlamlı olmayacak. Olmadığını da görüyoruz zaten.

Leyla Köksal Tarhan:

12 Eylül referandumundaki anayasa değişikliklerinin asıl nedeninin yargının yapısını değiştirmek olduğunun altını çizerek sözlerime başlamak isterim. Kimse aksini

Yücel Sayman

“HSYK seçimlerinden sonraki ilk kararnamede ve Yargıtay atamalarında YARSAV’dan aday olan herkes başka yerlere sürüldü. Talep etmedikleri yerlere tayin edildiler.” (Leyla Köksal Tarhan)

Leyla Köksal
Tarhan

söyleyemez herhalde, çünkü yapılan anayasa değişiklikleri arasında bir tek yargıyla ilgili olanlar derhal yürürlüğe kondu. Diğer maddeler ise kâğıt üstünde kaldı. Amaç da belli; yargıyı kontrol altına almak, kuvvetler ayrılığı ilkesini tek elde tutmak. Ahmet İnel’in de yazılarında sürekli vurguladığı demokratik oligarşinin ayak seslerinden biriydi bu. HSYK’nın içinde bu oligarşi önceki sistemden daha da katmerlenerek ve daha da acı sonuçlar vererek kendini gösteriyor. Biz YARSAV olarak bu değişikliğe karşı çıkıyorduk. Karşı çıkarken de her türlü değişikliğe değil, değişikliğin bu türüne karşı çıkıyorduk. YARSAV’ın tüzüğünde de vardır: Hukukun üstünlüğü ve yargının bağımsızlığı... Yargı bağımsızlığı derken de beş yüksek yargı ile bir bakan ve bir müsteşarın yargı sistemini belirlemesine karşı çıkıyorduk. Hâkimlerin ve savcılarının oy kullanıyor olmasına karşı çıkmadık. Bakanla müsteşarın kurulda olması bir denge unsuru olabilir ama şu an Türkiye’de demokratik kültür yerleşmemiş olduğu için tehlike oluşturuyor, çünkü bu güç ve iktidar kurulda herkesin özgür iradesini kullanmasına engel oluyor. Sonuçta hâkim ve savcı da insandır. Hâkim ve savcılardan oluşan bir kurul istiyoruz. YARSAV olarak, seçimde bazı adayları destekledik. Fakat ortaya çıkan sonuçlar tam bir mühendislik çalışmasıyla karşı karşıya

olduğumuzu gösteriyor. İlk defa Anayasa Mahkemesi yetkilerini de aşarak bir düzeltme yaptı. Eğer doğru bulmuyorsan iptal edersin. Ama Anayasa Mahkemesi bunu yapmadı. Düzelterek onadı. Bunun YARSAV ile ya da CHP ile ilgisi yok. Bu tümüyle bugünkü HSYK’yı ortaya çıkartmak için yapılan bir değişikliktir.

HSYK seçimlerinden sonraki ilk kararnamede ve Yargıtay atamalarında YARSAV’dan aday olan herkes başka yerlere sürüldü. Talep etmedikleri yerlere tayin edildiler. YARSAV’dan aday olanlar, YARSAV’ın kurucuları, yöneticileri, hepsi ceza gibi tayinlere maruz kaldılar. Tabii bunların altı da dolduruldu. İşin gereği, sicilleri, notları ve saire gibi. Bu tür uygulamalarla karşı karşıya kaldık. Bu arada aile bütünlüğü de gözetilmedi. Pek çok arkadaşımızın kendisi gitti, aileleri Ankara’da kaldı. Yargıtay’a üye seçilirken, 160 kişi seçildi. Seçilenleri suçlamıyorum ama seçilmeyenlerin suçları neydi? Kadınlar neredeydi?

İ. O.:

Suçları yoktu. Seçim sistemi gereği sistem şöyle işledi: Tüm adayların listesi yayınlandı, seçilmek istemeyenler bize başvurdu. Böylece 70 arkadaşımız adaylıktan çekildiğini açıkladı. Daha sonra oluşan listeleri Kasım ayı içinde HSYK üyelerine dağıttık. Adaylar hakkındaki tüm bilgiler, performans değerlendirmeleri dâhil bir dosya haline getirildi. Adaylarla ilgili bu dosyalar, oy verecek HSYK üyelerine gönderildi. Oy verecek kişiler 5000 aday arasından boş üyelik sayısı kadar oy kullandılar. Yani 160 boş üyelik için herkes 160 oy kullandı. Daha önce belirlediğimiz usule göre son bir final turu düzenledik. Bu final turuna 320 aday kaldı. Bu kez 320 kişi arasından 160 kişiye oy verildi ve bunların içinde en çok oy alan 160 kişi seçilmiş oldu.

L. K. T.:

Peki, neden sadece iki veya üç kadın seçilebildi?

İ. O.:

Demek ki o kadar oy çıkmış. Hiç oy alamayan arkadaşlarımız da oldu. Bir oy farkla seçilemeyenler de oldu.

L. K. T.:

Peki diyelim ki bu oylama sistemi çok doğru ve adil. Öyleyse nasıl Yargıtay ve Danıştay'a gittikten sonra birlikte hareket eden bir grup oluştu?

İ. O.:

Yargıtay'daki gizli oylamalarda nasıl oy verildiğini nasıl bilebilirsiniz? Gizli kamera mı yerleştirdiniz?

L. K. T.:

Ama bir dönüştürme var. Bunu inkâr edemezsiniz, herkes biliyor.

İ. O.:

Şurada sandık var ve gizli oy kullanılıyor ama siz blok oy kullanıldığını söylüyorsunuz. Yargıtay Başkanı Nazım Kaynak daha önce 250 üyenin 230'unun oyuyla seçilmişti. Bu sene 387 üyenin 190'ının oyunu alabilmiş.

Siz buna Nazım Kaynak için blok oy kullanıldı diyorsunuz. Bu nasıl oluyor?

A. İ.:

Kadın oranına gelirse, yargıda kadın oranı nedir? Yani seçmen olarak kadın oranı nedir?

L. K. T.:

Bakanlığın resmi sitesine göre yüzde 24,3'tür. Temsil oranı olarak ise, daha önce yüzde 30-33 civarındaydı, şimdi yüzde bir iki civarında. Bu tüm yüksek yargı için geçerli. Yargıtay'a 160 kişi seçildi. Sadece beşi kadın. Onların da hepsi bürokrat eşi. Yani bu sistemi destekledikleri için seçildiler. Yargıda oligarşiyi bitireceğiz diye geldiler. Şimdi kadın yargıç sayısı daha düşük.

İ. O.:

Daha düşük değil. Şimdi kadın yargıç sayısı daha fazla. Biz göreve başladığımızdan bu yana daha önceki döneme göre daha fazla mahkeme başkanı kadın atandı diyebilirim.

A. B.:

Leyla Hanım, şunu da sormak gerek, HSYK'daki değişim, teftiş ve soruşturma alanına nasıl yansıyor?

Ahmet İnsel: Yargıda kadın oranı nedir? Yani seçmen olarak kadın oranı nedir?

Leyla Köksal Tarhan: Bakanlığın resmi sitesine göre yüzde 24,3'tür. Temsil oranı olarak ise, daha önce yüzde 30-33 civarındaydı, şimdi yüzde bir iki civarında. Bu tüm yüksek yargı için geçerli. Yargıtay'a 160 kişi seçildi. Sadece beşi kadın. Onların da hepsi bürokrat eşi.

L. K. T.:

Terfiyle ilgili kararlarda, disiplin suçlarında kararların yargı yoluna kapalı olması hâkim ve savcılar için çok büyük bir tehlike. Bir an önce bunun en şeffaf kriterlere ulaştırılması gerekiyor. HSYK'nın bütün kararlarının yargı denetimine açık olması lazım. Önceden hiç olmazsa bakanın verdiği kararlara karşı itiraz yolu vardı. Şimdi ihraç kararlarından başka hiçbir HSYK kararı için yargı yolu açık değil.

Ayrıca Yargıtay'da Birinci Başkanlar Kurulu diye bir kurul var. Bu üyelerin yerlerini, dairelerini, görev yapacak tetkik hâkimlerinin yerlerini değiştiriyor. En son Hukuk Genel Kurulu'ndan dört tetkik hâkiminin yerleri değiştirildi. Hepsisi çok iyiydi. Bir tanesiyle birlikte çalıştım. Çok yakından biliyorum, araştırmaya meraklı, çok titiz bir insandı. Diğer üçü de öyle. Zaten Hukuk Genel Kurulu'na genelde başarılı hâkimleri alırlardı. Yeni başkan seçilir seçilmez bu dört kişi çıkartıldı. Alevi oldukları için çıkartıldıkları söyleniyor.

Ayrıca Birinci Başkanlar Kurulu daha önce Yargıtay'da dört yıl görev yapmış olma koşulunu arıyordu. Bu süre koşulu kaldırıldı. Şimdi oraya Yargıtay'da hiç çalışmamış insanlar dolduruldu. İşte bu kişiler şimdi üyelerin yerlerini değiştiriyor. Sonuçta bu durum yeni HSYK'nın seçtiği üyelerle oluşan bir durum.

"HSYK'nın bütün kararlarının yargı denetimine açık olması lazım. Önceden hiç olmazsa bakanın verdiği kararlara karşı itiraz yolu vardı. Şimdi ihraç kararlarından başka hiçbir HSYK kararı için yargı yolu açık değil." (Leyla Köksal Tarhan)

A. B.:

Halen hâkim ve savcı alımında Adalet Bakanlığı'nın rolü ve etkisi nedir?

İ. O.:

Halen hâkim adaylarının alımında Adalet Bakanlığı ağırlıklı bir heyet söz konusu. Her ne kadar bu heyet adayları değerlendiriyor, nihai kararı 3. Daire veriyor olsa da iki yıl staj bittikten sonra, "Hayır biz seni istemiyoruz" demek o kadar kolay değil. Hâkim adaylarının belirlenmesinde HSYK'nın rolünün olması gerektiğini düşünüyorum. Hatta hâkim adaylarını tümüyle HSKY belirlemelidir. Ama bu olamayacaksa adayları Adalet Bakanlığı ile HSYK'dan karma bir heyet belirlemelidir. Mahkemelerin bütçesinin belirlenmesinde de HSYK belirleyici olmalıdır. Halen HSYK'nın bütçesini Adalet Bakanlığı belirliyor. Mevcut şartlarda mahkemelerin bütçesini Cumhuriyet başsavcılarını idare ederler. Oysa mahkemelerin ayrı savcılıkların ayrı bir bütçesi olması gerekir. Bu bütçelerin belirlenmesinde de HSYK'nın söz sahibi olması gerekir. Tabii bunun için de hâkim ve savcılarının kurullarının ayrılması gerekir. Ayrıca hâkim ve savcılarının özlük haklarıyla ilgili olarak da HSYK'nın söz sahibi olması gerekir diye düşünüyorum.

1.2. HSYK SEÇİM SÜRECİ

İ. O.:

HSYK seçim sürecini anlamak için son HSYK seçimlerine bakmak gerekir. Seçimi kazanmamızda HSYK'nın eski yapısına tepkinin önemli bir payı vardı. YARSAV'a ve Türkiye'nin yakın dönemde yaşadığı yargısal krizlere de tepki vardı. Herhalde buraya kadar hemfikiriz. Referandum da bu yapıyı değiştirmek için yapıldı. YARSAV seçim öncesinde kendine çok güveniyordu. Yüksek yargıyı kendi cebinde görüyordu. İlk derece mahkemelerinde de 1.500-2.000 oyu vardı. İttifak da yapmıştı. Demokrat Yargı da bir platform

oluşturmaya çalıştı. Onların da temsil gücü sınırlıydı. Açık söyleyeyim, biz referandumda "evet" diyenler bir araya geldik. YARSAV da zaten "hayır" diyen cepheyi temsil ediyordu. Demokrat Yargı da altı kişilik bir listeyle seçime girdi. Deniyordu ki "seçim propagandası yaparak kapı kapı dolaşım oy istenecek". "Bu durumda yargı sıkıntıya girer" deniyordu. Bunun için propaganda yasağı getirildi. YSK bunu geniş yorumlayıp özgeçmişlerimize bile yasak getirdi. Benim özgeçmişimde mahkeme yönetim projesinin proje lideri olduğum yazıyordu. Yüksek Seçim Kurulu bunu bile çıkardı. Özgeçmişimdeki MGK Akademisi ifadesi kaldı. O da basına konu oldu. "Utandırmadan koymuş" dediler. Bu utanılacak bir şey değil. Her yıl altışar aylık dönemlerde 40-50 bürokrat Milli Güvenlik Akademisi'nde akademik bir eğitime katılır. Eğitim olduğu için ben de özgeçmişime koydum. Bu şartlarda kaç hâkimi etkileyebilirsiniz?

Ayrıca YARSAV ne hatalar yaptı da bu kadar düşük oy aldı ona da bakmak lazım. Yaptığı çıkışlar, bir partinin yanında durması, olumsuz etki yaptı mı? İlginçtir, 10 bin kişinin içinde kazananların aldığı oy yüzde 58'dir. Hatırlayın, referandumda "evet" oranı da yüzde 58 idi. Yani "çobanla okumuş insanın oyu bir midir" diyenlere iyi bir cevap oldu. Bunlar geride kaldı. Seçimi kazandıktan bir gün sonra dedik ki "biz YARSAV'cı veya Demokrat Yargı'dan tüm arkadaşlarımızın haklarını savunmak zorundayız". "Kurum sadece kendisine oy verenlerin kurumu değil" dedik. Bakanlığın seçimde sistematik, kurumsal bir baskısı yoktu. Söylenecek en önemli şey de şudur: 12 Eylül'de referandum oldu, 13 Eylül'de bakanın emriyle 99 yerde sürmekte olan denetimler iptal edildi. Müfettişler geri çekildi. Bakanlık bunu yapmak zorunda değildi. Pekala şunu da yapabilirdi: Müfettişlere derdi ki: "Gidin Ekim'deki seçimlere kadar hâkim ve savcılarını yönlendirin." Ama Bakanlık bunu yapmadı. Bu kadar hassasiyet gösteren bir Bakanlık baskı yaptı diye suçlamak haksızlık. Elbette bizim adaylar olarak kişisel gayretlerimiz ve çalışmalarımız oldu. Toplantılar yaptık. Ama bu süreci Bakanlığın yönlendirdiğini söylemek hem bize hem de bize oy veren hâkim ve savcılara haksızlık olur.

"10 bin kişinin içinde kazananların aldığı oy yüzde 58'dir. Hatırlayın, referandumda "evet" oranı da yüzde 58 idi."
(İbrahim Okur)

A. B.:

İbrahim Bey, bu seçimler konusunun üstünde duralım biraz. Sizin söyledikleriniz üstünden diğer arkadaşlar da fikirlerini söylediler. Uğur Bey siz seçimlerle, seçim sistemiyle ilgili ne düşünüyorsunuz?

U. Y.:

Genelde yargı mensupları arasında yaygın yanlış bir kabule göre HSYK bir meslek örgütüdür, bu nedenle hâkim ve savcılardan oluşması gerekir. Oysa biz HSYK'nın bir meslek örgütü olmadığını söyledik. Anayasa'ya göre Barolar Birliği, diğer meslek odaları bir meslek örgütüdür. Demokrat Yargı ve YARSAV ise birer sivil toplum kuruluşu ve meslek örgütüdür. HSYK bir meslek örgütü değildir. Anayasa'da yargı bölümünde düzenlenmiş, yargıyı idari açıdan yöneten sürekli bir kuruldur. Yasama ve yürütme gibi halk adına yetki kullanan yargı erkinin yönetimine ilişkin bir kurul olduğu için adına yetki kullandığı halkla bir şekilde bağlantı kurulması gerekir. Bu bağlantının kurulabilmesi için, HSYK üyelerinin doğrudan halk tarafından veya Meclis tarafından seçilmesi gerekir. Demokrat Yargı olarak HSYK'nın en az üçte ikisinin Meclis tarafından seçilmesini istedik. Nitelikli çoğunlukla partilerin grupları tarafından seçilmesini istiyoruz. Kalan üçte biri ise hâkim ve savcılar tarafından seçilmeli.

A. İ.:

Peki seçilecek kişiler için nasıl bir kriter öneriyorsunuz?

U. Y.:

Meclis her meslekten insan atayabilecek. Hâkim veya savcı olması gibi bir zorunluluk önermiyoruz. Bir diğer konu ise, HSYK'nın çok katı bir iktidar yapısı olması ve bunu dağıtması gereğidir. HSYK'yı ele geçiren her şeyi yapabiliyor. Dolayısıyla her şeyin yapılabildiği bir alanda, bir gücün her şeyi yapabildiği bir alanda hâkim ve savcılık yapabilmek mümkün değil. Hâkim ve savcılık dışında her şey yapabilirsiniz. Bir gücün her şeyi yaptığı, her şeye hâkim olduğu, her şeye muktedir olduğu bir yerde hâkim ve savcılık asla yapılamaz. Hâkim ve savcılık bir bağımsızlık mesleği, kişilik mesleği, kimlik mesleği; böyle bir kimlik, kişilik alanını

çok güçlü, muktedir, nüfuzlu bir şeyin karşısında yapamazsın. Nitekim zaten HSYK seçiminde 6.500 kişinin aynı yerde toplanmasının sebeplerinden bir tanesi de bu güçtür. Hâkim ve savcının böyle bir kurul karşısında yapacağı bir şey yoktur.

Dolayısıyla bu kurulun yetkilerini dağıtmamız lazım. Bizim önerimizde şu var: Yargı Yürütme Kurulu ve Yargı Etik Kurulu diye iki kurul öneriyoruz ve yerleşmeyi savunuyoruz.

A. B.:

Yargı Etik Kurulu nasıl çalışacak? Ne fonksiyonu var?

U. Y.:

Yargı Yürütme Kurulu, terfi, tayin işleriyle ilgilenecek. Etik Kurul ise disiplin işlemlerini yürütecek. Yani yetkileri tek elde toplamayacağız. Yetkilerin yerleşmesini de savunuyoruz. Daha açık ifade edersek komisyon başkanları ve başsavcılarının seçimle göreve gelmesini istiyoruz. Biz bu modelin hazırlıklarını da yapmıştık. Seçimler ve seçim sistemiyle ilgili görüşlerimiz bunlar.

A. B.:

Peki, seçim sisteminin siyasallaşması, son seçimde yaşananlarla ilgili ne düşünüyorsunuz?

U. Y.:

Bakanlık bürokrasisi seçim sürecine ciddi şekilde müdahale etmiştir. Başsavcılar, komisyon başkanları yoluyla müdahale etmiştir. Burada tek suçlu bürokrasi de değildir. YARSAV'ın da suçu vardır. YARSAV bu korkuyu büyütecek, körükleyecek şekilde hareket etti. Yani hem Bakanlık bürokrasisi hem bizzat YARSAV'ın kendisi tarafından sanal bir YARSAV korkusu

“Bakanlık bürokrasisi Başsavcılar, komisyon başkanları yoluyla seçim sürecine ciddi şekilde müdahale etti .Burada tek suçlu bürokrasi de değildir. YARSAV'ın da suçu vardır. YARSAV bu korkuyu büyütecek, körükleyecek şekilde hareket etti.” (Uğur Yiğit)

pompalandı. Aslında YARSAV'ın o kadar etkili olmadığı biliniyordu. Seçim sonucunda da bu ortaya çıktı. Oysa yüksek mahkemeler HSYK, komisyon ve mahkeme başkanları ile başsavcılar arasında YARSAV zihniyetinin en ağırlıklı olduğu dönemde dahi YARSAV'ın taşradaki üye sayısı 500 civarında idi.

A. B.:

Yani İbrahim Bey'den farklı bir şey söylüyorsunuz.

İ. O.:

Ama sonuçta YARSAV 2.500-3.000 oy aldı.

U. Y.:

Ben de onu söylüyorum. Yaptığı ittifaklarla, yani milliyetçi, ulusalcı kesimle yaptığı ittifaklarla aldığı oy ortada, azami 2.500 civarında. Ulusalcı kesimin oyların çıkarırsanız YARSAV'ın hâkim savcı tabanındaki oranı yüzde 10 civarındadır, tabanda YARSAV yoktur. Bu korku özellikle işlendi. Hükümete de YARSAV'a karşı tek çözümün Bakanlık listesi olduğu söylendi. Buna mahkûm edildi. Bizim derneğimize gelen bilgilere göre aday olmayan Bakanlık bürokratları ülke çapındaki adliyelere dağılarak Bakanlık listesi lehinde faaliyet gösterdiler. Çeşitli adliyeleri ziyaret edip görüşmeler yaptılar. Yani bürokrasinin ve Bakanlığın etkisi altında, hâkim ve savcılar da kendi geleceklerinden duydukları kaygı nedeniyle böyle bir listeye oy verdiler. Ayrıca Anayasa'da propaganda sadece adaylara yasak iken YSK bu yasağı herkese yaydı ve ayrıca adayların daha belli bile olmadığı bir tarihe, yani olması gerekenden 15 gün gibi bir süre öncesine çekti. Son derece anti-demokratik bir seçim yaşandı. Bize biçimsel haklar verildi ama bu hakları maddi olarak kullanmamız engellendi.

İ. O.:

Öngörülen seçim sistemi her hâkimin bir kişiye oy vermesi üzerine kurulmuştur. Ancak Anayasa Mahkemesi'nin iptali sonrasında her hâkimin boş üyelik kadar oy kullanması sağlandı. Bu da farklı listelerin ortaya çıkmasına neden oldu. Bence bu noktada tek oy sistemine mutlaka geri dönülmeli. Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı kurulda her

“Hâkimlerle savcıların eşit pozisyonda olması savunmayı zayıflatıyor. Savunmayla savcılar eşit pozisyonda olmalı; hâkimlerin pozisyonunun ise ayrı olması gerekir.” (İbrahim Okur)

kesimin temsil edilmesinin önünü tıkamış oldu. Baştan beri bir oyun bile önemli olduğunu söyledik. Bu sistemde 10 bin kişinin bile iradesi dışarıda kalabilir.

Hâkimler ve savcıların aynı kurulda olması da bir sorun. Hâkimlik ve savcılık farklı görevlerdir. Hâkimlerin statüsüyle savcıların statüsünü ve ayrıca kurullarını da ayırmalıyız. Hâkimlerle savcıların eşit pozisyonda olması savunmayı zayıflatıyor. Savunmayla savcılar eşit pozisyonda olmalı; hâkimlerin pozisyonunun ise ayrı olması gerekir.

TBMM'nin de kurula üye göndermesi gerekir. Cumhurbaşkanı'nın seçtiği üyeler yerine TBMM'nin üye seçmesinin daha doğru olduğunu düşünüyorum, çünkü toplumdaki değişik kesimler orada temsil edilmeli ve orada ne olup bittiğini bilmeliler. Eğer ben orada temsil edilmiyorsam orada neler olup bittiğini yanlış yorumlayabilirim. Dolayısıyla üyeleri cumhurbaşkanı yerine TBMM seçebilir ya da her ikisi birden olabilir, yani hem cumhurbaşkanı'nın seçtiği hem de Meclis'in seçtiği üyeler kurulda yer alabilir.

3. Daire'nin verdiği kararlar halen daire başkanının, yani adalet bakanının onayına bağlı. Bir savcı hakkında soruşturma kararı verilmesi bakanın onayına bağlı. Buna gerek olmadığını düşünüyorum. Doğrudan 3. Daire'nin kararı uygulanmalıdır. Bunu mutlaka değiştirmeliyiz.

A. İ.:

Sanıyorum 10 bin civarında oy veriliyor. Adaylar birinci sınıf hâkim ve savcılardan oluşuyor. HSYK yönetimi aslında her kişinin boş üyelik için bir oy vermesini istemişti ama Anayasa Mahkemesi bunu reddetti. Anayasa Mahkemesi Yargıtay ve Danıştay'daki sistemi bozmamak için bu değişikliğe engel oldu. Yoksa Anayasa Mahkemesi'nin demokrasiyi korumak falan

---

gibi bir amacı yoktu. Anayasa Mahkemesi bu yöntemin daha sonra Yargıtay ve Danıştay seçimlerinde de uygulanıp oradaki kooptasyon yönteminin ortadan kalkmasından korktuğu için buna engel oldu. Ama ortaya çıkan yöntem olabilecek en kötü yöntem oldu. Yani “hem liste var, hem liste yok” yöntemi. Aslında bir başka yöntem daha olabilir: Açık liste yöntemi. Ancak ne Bakanlık ne de HSYK bu yöntemi gündeme getiriyor. Liste üzerinden nispi temsil yapılabilir. Bu sistemin avantajı vaatlerin açık biçimde ortaya çıkmasıdır. Böylece temsili liste üzerinden olduğu zaman üç veya dört liste ortaya çıkar ve en geniş temsil sağlanabilir. İbrahim Okur’un önerdiği yöntem kişi yöntemi, ama kişi yöntemi tabii ki çoğunluğu alamıyor. Bu ciddi bir mühendislik gerektiriyor. Fakat orada sadece kişinin şahsına yönelik seçim var. Bunun küçük seçim çevrelerindeki sakıncalarını biliyoruz. Üçüncü yöntemin tercih edilmemesinin nedeni, sanırım listeler açık biçimde oluşunca HSYK içinde katı biçimde gruplaşmaların ortaya çıkacak olması. A partisi, B partisi ya da A grubu, B grubu ortaya çıkacak diye korkuldu. Bunun sakıncaları olabilir ama halen geçerli olan ve en kötü yöntem olan gizli liste sisteminde de aynı sakıncalar bu sefer adı açıkça konmamış biçimde var ve çok daha fazla şüphe yaratıyor. Bu sistem ileride terk edilecekse eski yönteme dönmek yerine nispi temsilli açık liste sisteminin dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum. İkincisi, HSYK hâkimler ve savcılarının özlük haklarını ve terfilerini değerlendirmeli. Zaten HSYK’nın asli işi bu. Diğer işleri ikincil işleridir.

M. S.:

Anayasa Mahkemesi’nin iptal ettiği değişiklik maddesinde yer alan seçimle ilgili kısım hükümetin kendi yetkisini gerçekten sınırlandırdığı anlamına geliyordu. Burada diplomatik dilin ötesine geçip sorunları açık açık konuşacağımızı ümit ediyorum. Yüksek Yargı’da YARSAV’ın etkili olduğuna dair görüş benim de bulunduğum pek çok ortamda dile getirildi. Boş üye sayısı kadar oy sisteminin, YARSAV’a seçimde çoğunluğu elde etme imkânı vereceği konusunda bir inanç, bir güven yaratmıştı anlaşılır. CHP’nin iptal başvurusunu yapmasında bu görüşün, yani bu inanç

“Anayasa Mahkemesi’nin iptal kararı inanılmaz bir mühendislik çalışmasıydı. Bir maddenin bir fıkrası, bir cümlesi değil; bir kelimesi iptal edildi. Bu o kadar üstünde düşünülmüş bir müdahale ki.” (Mithat Sançar)

---

ve güvenin büyük etkisi olduğunu düşünüyorum. Anayasa Mahkemesi’nin iptal kararını incelediğinizde inanılmaz bir mühendislik çalışmasıyla karşı karşıya olduğumuzu anlarsınız. Bugüne kadar pek çok iptal kararı okudum, inceledim. Bu karardaki kadar ince mühendislik hesapları görmedim. Bir maddenin bir fıkrası, bir cümlesi değil; bir kelimesi iptal edildi. Bu o kadar üstünde düşünülmüş bir müdahale ki.

Bugün artık bu kararın neden verildiğini tartışmanın çok fazla anlamı yok. Önemli olan ne tür değişiklikler yapılması gerektiğini ortaya koymak. Bana göre HSYK reformunun özü bu iptal kararıyla zedelendi. Bu toplantıdan önce buna benzer toplantılara katılan Demokrat Yargı’dan arkadaşlar da ve bugün Uğur Bey de seçimle ilgili itirazlarını dile getirdiler. Ancak Demokrat Yargı HSYK’ya üye seçiminde tüm hâkim ve savcılarının oy verdiği bir sisteme tamamen karşı mı, yoksa böyle bir kurula ihtiyaç yoktur diye mi düşünüyor, şu ana kadar buna dair tutumlarının net olmadığı gibi bir algı var bende. HSYK gibi kurumların olmadığı, yargının tümüyle Adalet Bakanlığı bünyesinde yürütüldüğü ve yönetildiği ülkeler de vardır ve bu peşinen demokratik olmayan bir sistem olarak da değerlendirilmiyor. HSYK gibi üst kurulların siyasi iktidara doğrudan hesap sormaya engel olduğu, bunun yerine siyaset kurumundan hesap sorma anlamında sistemi Adalet Bakanlığı’nın işletmesinin daha tercih edilir olduğunu düşünen radikal

---

“Oligarşik niteliği apaçık olan HSYK yıllarca varlığını korumuştur. Şimdi bu yapı değişti, ama oligarşik eğilimlerin beslendiği hukuki ve fiili şartlarda ciddi bir değişiklik olmadı. Oligarşinin yeni şartlara göre kendini yeniden üretmesini sağlıyor.” (Mithat Sançar)

---

demokratlar da var. Bunun dışında başka sistemler de var. Her sistemin dezavantajları ve avantajları var. Ama şunu söyleyeyim; hiçbir AB ülkesinde sistem bizdeki kadar tartışma konusu değil.

Türkiye HSYK gibi bir üst kurulda karar kılmıştır. Oligarşik niteliği apaçık olan bir yapı yıllarca varlığını korumuştur. Şimdi bu yapı değişti, ama oligarşik eğilimlerin beslendiği hukuki ve fiili şartlarda ciddi bir değişiklik olmuş değil. Oligarşinin tunç kanunu bir şekilde işliyor ve oligarşinin yeni şartlara göre kendini yeniden üretmesini sağlıyor.

A. B.:

Bizdeki yapıyı anlatır mısınız?

M. S.:

Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararından sonra, eskiden olan geleneklerin oluşturduğu bütün karanlık noktaların tekrar hüküm sürmesine meydan verecek bir yapı ortaya çıktı.

A. B.:

Bu, seçimle ilgili maddenin iptal edilmesiyle mi ortaya çıktı?

M. S.:

Evet ama bu seçim sistemi olmasaydı da bana göre böyle sorunlar olacaktı. Çünkü Türkiye'deki siyasi kültür nedeniyle, ister oy yoluyla, ister silahla gelmiş olsun, iktidarların tutumu değişmiyor. HSYK gibi yapılar, iktidarların iştahını kabartıyor. Bunu 1982 Anayasası pekiştirmiştir ama öncesi de var. Seçim aşamasında listeler oluşturulurken Adalet Bakanlığı bürokrasisi de hâkim ve savcı dünyası da seçime tamamen bu havada gitmiştir. Yani kim kontrol edecek bu kurumu? Bunun için liste savaşları yaşandı. Esas mesele bu kurumu kimin kontrol edeceğiydi. Seçim döneminde yaşananlar, yeni HSYK'nın tartışmalı ve

“Eskiden de böyle niteliksiz iddianameler yazılırdı, ama şimdi çok fazla böyle niteliksiz iddianame yazıldığını gördüm. HSYK bundan kendini ne ölçüde sorumlu tutuyor, kurumsal sorumluluğu nedir?” (Mithat Sançar)

hatta şaibeli bir şekilde doğmasına yol açtı, üstüne ağır bir gölge düştü. HSYK seçimden sonra bu gölgenin kalkması ya da hafiflemesi için bir şeyler yapabiliridi aslında, ama yapmadı ve yapamadı. Hem yapmadı hem de yapamadı diyorum, çünkü ikisi de vardır. Hem yapmadıkları vardır hem de yapamadıkları vardır. Tek tek olaylar üstünde durmayacağım ama bizim TESEV'de yaptığımız yargı kültürü üstüne çalışma da gösteriyor ki, yargının tarafsızlığı ve dolayısıyla meşruiyeti toplumdaki algıyla yakından ilgilidir. Eğer toplumun belli bir kesimi yargıdan çıkan kararlara karşı güvensizlik duyuyorsa yargının meşruiyet sorunu vardır. Biliyoruz ki bugün pek çok davada pek çok tartışmalı nokta var ve kamuoyu huzursuz. Bazı iddianameleri ve mahkeme kararlarını incelediğimde büyük hayal kırıklığı, daha doğrusu kızgınlık yaşadım. Son zamanlarda sık sık söylediğim bir şeyi burada da tekrarlayayım: Hayatımda hukuk hocası olarak son bir yılda yaşadığım sıkıntıyı daha evvel hiç yaşamadım. Bir yıl öncesine kadar davalarla ilgili sıkıntılar olduğunda sorumluluğun kaynağı ve sorumlular belli, durum epeyce netti ve açıklamak da kolaydı, ama son bir yılda, yani yeni HSYK'dan sonra sorumluluk ve sorumlular konusunda da bir karmaşa yaşanıyor. Kim neyi neden yapıyor? Bu sorulara tatminkâr cevaplar bulmak çok zorlaştı. “Kurum bünyesinde ve yargı içinde kim neyi, neden yapıyor” sorusu, sorumluluğu ve sorumluları siyaseten ve etik açıdan belirlemek açısından çok önemli. Adalet Bakanı çıkıyor, yargı içindeki bazı güçlerin kendilerini engellediğini ima edebiliyor. Peki, kim bu güçler ve neyi nasıl engelliyor ya da yapıyorlar? Ben buraya gelmeden önce iddianamelere baktım. Daha önce de iddianameler üstünde çalıştığım olmuştu. Şunu söyleyeyim, eskiden de böyle niteliksiz iddianameler yazılırdı, ama şimdi çok fazla böyle niteliksiz iddianame yazıldığını gördüm. HSYK'ya

“Adalet Bakanı çıkıyor, yargı içindeki bazı güçlerin kendilerini engellediğini ima edebiliyor. Peki, kim bu güçler ve neyi nasıl engelliyor ya da yapıyorlar?” (Mithat Sançar)

---

sorum şudur: Bu durumdan kendinizi ne ölçüde sorumlu tutuyorsunuz? Bunun ortaya çıkmasında atmosfer olarak ve kurumsal olarak sorumluluğunuz nedir? Bunun giderilmesi için yapmayı düşündükleriniz nelerdir? Bu sorumluluğunuzla ne ölçüde yüzleşiyorsunuz? Türkiye'nin içinde girmekte olduğu yargı atmosferi, kapanması zor yaralar, tamiri zor tahribatlar yaratabilir. Büyük endişemdir bu benim. AB ilerleme raporlarında olsun, istişari ziyaret raporlarında olsun, Venedik komisyonu raporlarında olsun, HSYK'yla ilgili bu sıkıntılar ve eksiklikler dile getiriliyor zaten. Benim sormak istediğim, HSYK bunlarla ilgili olarak neler yapıyor ya da yapmayı düşünüyor?

U. Y.:

HSYK seçimleriyle ilgili sözünü ettiğiniz muğlaklık bizden kaynaklanmıyor. Anayasa değişikliği paketi Meclis'e sunulmadan önce Nisan 2010 tarihinde biz kendi değişiklik paketimizi açıkladık. O paketimizi incellerseniz nasıl bir sistem istediğimizi görürsünüz. Daha sonra da bu anayasa değişiklik paketi Meclis'ten geçtikten sonra bu değişikliği savunduk hatta daha ilerisini savunduk. Kendi yazılarımızda, konuşmalarımızda da bunu sürekli vurguladık.

M. S.:

Doğru. Benim itirazım ona değil zaten. İşte, sadece bu müdahaleyi eleştirdiğimize dair bir algı var. HSYK üyelerinin seçimle belirlenmesine itiraz ettiğimize dair bende bir algı oluştu. Belki böyle değildir ama benim edindiğim izlenim HSYK üyelerinin seçimle belirlenmesine itiraz ettiğiniz yönünde.

U. Y.:

Eğer Anayasa mahkemesi iptal etmeseydi o zaman farklı bir strateji devreye girecekti. Türkiye belli bölgelere bölünecek ve her bölgedeki hâkim ve savcılar belli adalara oy vereceklerdi. Bu yargı açısından daha vahim bir tablo ortaya çıkartacaktı.

L. K. T.:

Uğur Yiğit'in seçim konusunda söylediklerine katılıyorum. İbrahim Okur da burada. Daha önce de defalarca tartıştık. Değişiklik yapılmasıydı da Türkiye

illere, bölgelere bölünecekti ve istenilen sonuç yine alınacaktı. Sorun Adalet Bakanlığı'nın ölçsüz biçimde güç kullanması ve etki etmesidir. Şu çok çarpıcıdır: Küçük adliyelerden hiçbirinde YARSAV adaylarına oy çıkmadı. Bu, seçimde özgür iradenin sandığa nasıl yansıdığını da gösteriyor.

İ. O.:

Adalet Bakanlığı seçim sürecinde il il nerelerde toplantı yapmış, onları da söyleyin de kayıtlara geçsin.

L. K. T.:

İstanbul'da, Mersin'de, Adana'da...

İ. O.:

Adayların toplantı yapması ayrı bir şey, Bakanlığın toplantı yapması ise başka bir şey.

“İstanbul'da, Mersin'de ve Adana'da bakanlığın olanakları ve gücü kullanılarak toplantılar yapılmıştır. Bunları başsavcılar organize ediyor. Alevi savcılar ve hâkimler çağrılmadı” (Leyla Köksal Tarhan)

L. K. T.:

Bu toplantılar Bakanlığın olanakları ve gücü kullanılarak yapılmıştır. Toplantıları başsavcılar organize ediyor. Alevi savcılar ve hâkimler toplantılara çağrılmıyor. Sadece belli görüşlere sahip kişiler seçilerek onlar çağrıldı. Biz de toplantılar yaptık ama bizim toplantılarımız herkese açıktı. Gelen de oldu gelmeyen de. Bazı toplantılarımıza hiç gelmeyen de oldu ama toplantılarımız basına açıktı. Seçimde propagandanın yasak olması büyük bir sorundu. Propaganda yapılması serbest olsaydı şeffaflık ve katılım daha çok sağlanabilirdi. Adayların özgeçmişleri bile propaganda malzemesi olur diye kısaltılarak yayımlandı. Sadece şu okuldan mezundur, askerliğini yapmıştır, evli ve iki çocuk babasıdır gibi son derece komik özgeçmişler dolaştı ortada.

A. B.:

Gerçekten mi? Bu kadarını ben de bilmiyordum.

L. K. T.:

Bu tabloyu el birliğiyle gerçekleştirdik. YSK propagandayı yasakladı. Anayasa Mahkemesi iptal etti. Sonuçta başımıza, kusura bakmayın, bomba düştü.

A. İ.:

Adaylar arasında Bakanlık müfettişleri de vardı yanlış hatırlamıyorsam.

L. K. T.:

Evet. Bizde de vardı. Biz aslında karşı çıkıyorduk ama denildi ki, “müfettişler teftiş heyeti mensubu olarak Bakanlık kadrosundan sayılmazlar”. Biz de bu yüzden aday gösterdik. Seçim atmosferinde böyle oldu.

A. İ.:

Müfettişlerin sembolik olarak Bakanlığı temsil ettikleri yönünde eleştiriler oldu.

L. K. T.:

Evet. Haklı eleştirilerdi bunlar. Ben size bir olay anlatayım. Savcı Hakan Kılıç’ın cenazesinden dönüyoruz. Aksaray Adliyesi’ne uğranılacak. Heyette müsteşar ve HSYK üyeleri var. Aksaray Adliyesi’nin önünde tüm hâkimler ve savcılar boncuk gibi dizilmiş bekliyorlardı. Saat beş buçuk ve mesai bitmişti ama herkes sıraya girmiş, heyeti bekliyordu. Bu görüntü beni çok etmişti. Değinmeden geçemeyeceğim. Manzara buydu.

İ. O.:

Ama HSYK istememiş bunu.

L. K. T.:

İstemesine gerek yok ki. Geleceğiz diye haber verildiği anda durum bu oluyor.

A. B.:

Yani siz Leyla Hanım, Bakanlığın seçimde ciddi etkisi olduğunu söylüyorsunuz.

L. K. T.:

Evet, kesinlikle.

A. B.:

Peki, bu seçim sonucunda ortaya çıkan yapı, nasıl bir yapı?

U. Y.:

Öncelikle ben bu arkadaşları tebrik etmek istiyorum çünkü böyle bir yargı enkazının altına girmek cesaret ister. Yani 80 yıllık, hatta yüz yıllık bir enkaz var. Ama bu enkazın altına girerken bu enkazı dönüştürmek için bir şey yapmadılar. Bugün Özel Yetkili Mahkemeler nasıl Özel Harp Dairesi gibi çalışıyorsa, dünün muktedirleri bugün içerideyse, yarın biz bunun tersini yaşayacağız. Bu yapının bir an önce demokratikleştirilmesi gerekiyor. Eski HSYK 30 yıl boyunca çalıştı. On binlerce hâkim ve savcı hakkında karar verdi. Bu 30 yılın sonunda biz diyoruz ki 30 yılda bu kurul sadece üç kişiye mağdur etti.

M. S.:

Üç kişi değil. Bizim bildiğimiz ismi duyulmayan onlarca kişi mağdur edildi.

U. Y.:

Elbette, ama bunu ben söylemiyorum, bunu hazırladığı kanun tasarısıyla söyleyen şu andaki HSYK ve Adalet Bakanlığı bürokrasisidir. Bunlara göre sadece haklarında ihraç kararı verilen üç beş kişi mağdur edilmiştir. Bu HSYK, arkasında sayısız mağduriyet bırakarak giden 30 yıllık HSYK’yı aklamıştır, ibra etmiştir. Bunun anlamı sadece aklamak değildir, aynı zamanda eskisinin yaptığı mağduriyetleri üstlenmek, devralmaktır. Bu çok tehlikelidir. Kendinden önce yapılmış olan haksızlığı, zulmü ve mağduriyetleri devralmak hem akılcı hem de vicdani değildir. Oysa gerçekten yeni bir kurul olsaydı, eski ile arasına bir kırmızı çizgi eker, bir hasar tespiti yapardı. Böylelikle eski HSYK’nın yıkılması, yenisinin gelmesinin meşru dayanaklarını da ortaya koymuş olurdu. Böyle yapmamakla, asıl amacının, niyetinin hâkim ve savcılar ve onların mağduriyetleri değil, yargı iktidarının ele geçirilmesi olduğu iddialarını doğruladı.

Oysa önümüzde eski yapının haksızlık yaptığını, mağduriyetler yarattığını ortaya koyan güzel bir

---

“Bu kurul yeni bir kurul olduğunu iddia ediyorsa, eskiden mağdur ettiği herkesin haklarını geri vermelidir.” (Uğur Yiğit)

---

uygulama var. Bakın Yüksek Askeri Şura kararlarıyla hakları ellerinden alınan tüm bireylerin sorunları sadece ihraç anlamında değil her türlü giderildi. Bu kurul yeni bir kurul olduğunu iddia ediyorsa, kimler mağdur edilmiş, bunları gidermenin yolları neler, bunları bulup kısa zamanda gidermeliydi.

2012’de dünyanın gidişine ve Ortadoğu’ya baktığımız zaman yerelleşme ve demokratikleşme yaşanıyor. Ama maalesef biz özellikle yargıda son derece merkezi, son derece otoriter, tek sesli bir yargı düzeninin içine düştük. Ama burada, 2010 referandumu ile eski otoriter, merkezîyetçi, tek sesli yapı yıkılmasına rağmen yerine gelen eskisinden daha otoriter, daha merkezi, tek sesli bir yapıyla karşılaştık. Peki, dünyaya ve bölgeye uyum için yola çıkarken tersine bir sonuçla karşılaşmanın izahı nasıl yapılabilir. Benim görüşüm bugünkü HSYK’nın geçiş dönemi, ara dönem HSYK’sı olduğudur. Bu HSYK’nın misyonu eskinin enkazını kaldırmak ve yeni döneme geçiş için kendi gidişi üzerinde mutabakat oluşturmaktır. Anayasa değişiklikleri ile toplumun ve devletin diğer alanlarında yerelleşme ve demokratikleşmeye doğru gidilirken, Kürt sorununda demokratik özerklikten bahsedilen bir ortamda bu kurulun sürekli olamayacağı, geçici olduğu anlaşılıyor. Bu kurulu değiştirmeniz gerekiyor.

1.3. BİR PUANLAMA SİSTEMİ OLARAK “PERFORMANS DEĞERLENDİRMESİ”

A. İ.:

Önümde HSYK’nın 30 Eylül 2011’de hâkim ve savcılarının sınıflarının yükseltilmesiyle ilgili aldığı ilke kararları var. Kâğıt üzerinde hâkim ve savcılarının mesleki hal ve gidişleri, göreve bağlılıkları gibi niteliksel değerlendirme kriterleri var. Müfettişler tarafından verilen performans değerlendirme formları var. Fakat sonuç olarak baktığımızda yükseltme değerlendirmelerinde bir puanlama sistemi var. Puanlama sistemi geldiğinde biliyoruz ki nicel değerlendirme, nitel değerlendirmenin önüne geçer. Yani puanlandırma gelirse o hâkim iyidir, kötüdür, çalışkandır değildir biter, aynı ÖSYS’de olduğu gibi

“Mevcut puanlama sisteminde bir hakimin günde birden fazla karar vermesi gerekiyor. Asliye hukuk ve aile mahkemelerinden yılda bin karar bağlaması bekleniyor. Mevcut performans değerlendirmesi, işin kalitesinden feragat edilmesine yol açıyor.” (Ahmet İnsel)

yegâne kriter puan olur. Puanlamada bir hâkimin günde birden fazla karar vermesi gerekiyor. Asliye hukuk ve aile mahkemelerinden yılda bin karar bağlaması bekleniyor. Bu sayılara baktığımızda karşımıza şöyle bir mantık çıkıyor: Bunu ben Sovyet planlamasından da çok iyi biliyorum. Dersiniz ki “yılda maksimum şu kadar araba üreteceksin”. Ama müşteri memnuniyeti var mı, araba sağlam mı, tekerleği var mı, yolda kalır mı, buna bakmazsınız. Şimdi böyle bir performans değerlendirmesiyle şu anda çoğumuzun şikâyetçi olduğu hukukta laçkalaşma dediğimiz olgu kaçınılmaz olarak ortaya çıkar diye düşünüyorum. Bu kadar ağır iş yükü varsa bu kadar hâkim ve savcıyla ancak işin kalitesinden feragat ederek bunu gerçekleştirebilirsiniz. Bakanlığın da dosya sayısını azaltmak ve uzun dava sürelerini kısaltmak gibi bir amacı olduğu için bu yöneme başvuruluyor. Ama böyle giderse önümüzdeki dönemde performans değerlendirme sorunu ve buna bağlı çıkacak sorunlar büyüyecek. Hâkimler ve savcılar adaleti mi yerine getirecekler yoksa kariyerlerinin gereğini mi yapacaklar, bu ikileme karşı karşıya kalacaklar.

Elbette bir kamu hizmeti verdikleri için tarafından hâkim ve savcılarının performansının bir kurum değerlendirilmesi kaçınılmaz. Burada çerçevesi önceden belirlenmiş, mümkün olduğu kadar şeffaf bir değerlendirme sistemi gerekiyor. Bu değerlendirme kurulu da büyük ölçüde o kurumun üyeleri arasında seçilmeli. Tıpkı üniversitelerde olduğu gibi. Akademik personelin performansının yine akademik personel tarafından belirlenmesi gerekir. Bu akademik özgürlüğün temelidir. Yargı özgürlüğünün temelinde yer alan olmazsa olmazlardan biri de bu değerlendirmenin yine yargı mensupları tarafından yapılmasıdır. Bu bakımdan bu performans

değerlendirmesinin seçilmiş kurullar tarafından yapılması da önemlidir. Kendini değerlendirecek kişileri yine o grubun seçmesi gerekir. Yani hâkim ve savcılarının performansını değerlendirecek bir HSYK'nın, yine hâkim ve savcılarının oylarıyla işbaşına gelmiş olması yargı özgürlüğü açısından çok önemlidir.

Genel olarak bütün kamu yönetiminde egemen olan yeni yönetim anlayışı çerçevesinde, sayısal ölçüm kıstası nitel ölçüm kıstasının önüne geçer. Bunda AB'nin de payı vardır. Yani "iş çıkarma" esprisi. Akademik alanda da belli dergilerde belli sayıda yayın çıkartmak diye bir kriter vardır. Doktorlarda da görüyoruz, saatte belli sayıda hastaya bakmaları gerekiyor. Yargıda da böyle bir eğilim var gördüğüm kadarıyla. Özellikle son iki üç yıldır var bu durum. 2009 yılı puanlarına baktım, şimdikiyle aynı.

İ. O.:

1983'ten beri aynı, sadece biraz esnetildi şu anda.

A. İ.:

Puanlar aynı kaldığına ve nüfus ve dava sayısı da arttığına göre, 1980'lerde yargının daha rahat bir yargı olduğu anlaşılıyor.

İ. O.:

Hâkim ve savcı sayısı da o yıllara göre çoğaldı ama. 1980'lerde hâkim ve savcı sayısı 6 binlerdedi. Şimdi 12 bin. İki katına çıktı.

A. İ.:

Peki, burada şöyle bir endişem var. İki performans analizi var. Ne kadar zamanda ne kadar dosya bitirmiş. Madem puanlama yapılıyor, o zaman neden temyiz edilen dosya sayısına göre de puanlama yapılmıyor? Temyiz edilen dosya sayısını bilsek o zaman niteliksel ölçüm de yapmış oluruz. Değerlendirmenin de puanlamasını yapalım. Bu hâkimin verdiği kararların AİHM'ye gitmesi ve orada Türkiye'nin yargılanmasına göre de puan verelim.

Y. S.:

O zaman orada Yargıtay üyelerinin puanlanması lazım. Son karar onlardan çıkıyor.

A. İ.:

O zaman onları da puanlayalım. Onlar performans analizine tabi olmuyorlar mı?

İ. O.:

Onlar performans analizi üstü...

A. İ.:

Puanlamanın sadece dosya sayısı üstünden, yani "iş bitirme" üstünden yapılması bence yanlış. Neyse... İkincisi, savcılarının puanlanmasında dava dosyalarındaki başarısızlık oranını görmedim. Savcılarının açtıkları dosya ve bunu bitirme hızları puanlamaya bağlı. Bu korkunç bir kriter. Savcıya diyorsunuz ki, "sen ne kadar dava açarsan ve bu davaları ne kadar hızlı sonuçlandırırırsan o kadar başarılısın". Yani "ne kadar çok insanı mahkemenin önüne atarsan o kadar hızlı ilerlersin" demektir bu. Savcılık gibi Türkiye'de yetkilerinin sınırları çok iyi tanımlanmamış bir kurumun performans kriterinin bu olması çok tehlikeli. Savcı için böyle bir performans analizi, herkesi savcının performans kriterlerini yakalaması için bir nesne haline dönüştürüyor. Her vatandaş, savcının bir performans nesnesi oluyor. Bu çok tehlikeli. Başarısızlığın dikkate alınması gerekiyor. Eğer önümüzdeki dönemde bu değerlendirme kalitatif kriterler tarafından desteklenmezse, genişletilmiş yetkilerle bütün toplum dava nesnesi haline gelebilir.

"Savcılık gibi Türkiye'de yetkilerinin sınırları çok iyi tanımlanmamış bir kurumun performans kriterinin açtıkları dosya ve bunu bitirme hızları puanlamasına bağlı olması tehlikeli bir kriter. Her vatandaş, savcının bir performans nesnesi oluyor." (Ahmet İnsel)

U. Y.:

Performansla ilgili olarak eski düzende sadece adalet müfettişlerinin düzenlediği hal kâğıtları vardı. Fakat şimdi yeni kurul oluşturulduktan sonra ortaya kurul müfettişleri çıktı. Bunların faaliyetleri de kanunla

---

“Performansla ilgili bizim önerimiz, kararlarda isabet oranının dikkate alınması. Sadece nihai kararlar için değil, ara kararlar için de bu kriter işletilmeli.” (Uğur Yiğit)

---

düzenlendi. Kanunun Meclis’e sevk edildiği tarihe kadar hal kâğıtları vardı taslakta. Ancak Venedik Komisyonu üyelerinin yaptıkları ziyaretin ardından hal kâğıdı düzenlemesi metinden çıkartıldı. Kanun hal kâğıdı benzeri bir şey olmadan çıktığından, bugün adını performans belgesi dediğimiz belgenin düzenlenebilmesi için Adalet Bakanlığı 2802 sayılı yasada değişiklik yapılabilmesi amacıyla bir tasarı hazırladı ve tasarıya bu maddeyi koydu. Ancak bu tasarı çıkmadı. Çıkmasına rağmen halen uygulamada. Yasal dayanağı olmayan bu madde Teftiş Kurulu Yönetmeliği’ne konulmak suretiyle bugün performans değerlendirme formu düzenlenmektedir. Yani bugün baktığımızda performans değerlendirme formunun yasal dayanağı yok. İkincisi, eskiden amir-memur ilişkilerinde sicil fişi düzenleme uygulaması vardı. Bugün artık çağdaş personel yönetiminde anlamsız hale geldiği belirtilerek, 657 sayılı Kanun’da yapılan değişikliklerle bu kaldırıldı. Ancak halen başsavcılar savcılar için böyle bir fiş düzenliyorlar. Başsavcı veya savcılar kendi kâtibî hakkında böyle bir fiş düzenleyemiyorken başsavcı savcı hakkında düzenleyebiliyor. Üstelik başsavcıyla savcı arasındaki ilişki hiyerarşik bir ilişki değildir. Başsavcı bizim anladığımız anlamda savcıların amiri değildir. Amir dediğiniz soruşturma yapar, izin verir vesaire. Başsavcının böyle bir yetkisi yoktur. Bu yetki HSYK’ya ait yetkidir. Fakat düzenleme yine de bu şekilde devam ediyor. Bunun da kalkması lazım.

Performansla ilgili bizim önerimiz, kararlarda isabet oranının dikkate alınması. Sadece nihai kararlar için değil, ara kararlar için de bu kriter işletilmeli. Yani savcının ne kadar kişiyi tutuklamaya sevk ettiğine bakılmalı. Diyelim 20 kişi gelmiş, savcı 20’sini de tutuklama istemiyle mahkemeye sevk etmiş. Bu durumda hâkim 20 kişiyle uğraşmak zorunda kalıyor.

Kararlarda isabet oranı diye bir kavram getirilmeli. Performansın buna göre ölçülmesi lazım.

Y. S.:

Performans meselesinde pratik bir şey söyleyeyim, bir hâkim biliyorum, o kadar hızlı karar veriyor ki, yani kadı olsanız bu kadar hızlı karar veremezsiniz. Bu performans sisteminin bu örneği çoğaltacağını düşünüyorum. Ondan sonra dava sonucuna bakıyorsunuz, bu davanın neden kaybedildiğini anlamak mümkün değil. Vatandaş da soruyor neden kaybedildiğini, bir şey diyemiyorsunuz. Temyize gidiyorsunuz, orasının da iş yükü çok fazla, o da jet hızıyla karar veriyor. Sonra da “vatandaşın yargıya güveni kalmadı” deniyor. Nasıl güvensin ki? Bu performans işinin daha çok ciddiye alınması gerekir.

L. K. T.:

Performans ile ilgili olarak gerçekten nicelik niteliğinin çok önünde yer alıyor. Kararlardaki isabet kimsenin umurunda değil. Performans Değerlendirme Kurulu Bakanlık bürokratlarıyla dolu olmamalı. Yargı dünyasından insanlardan oluşmalı. Barolardan gelen temsilciler de kurula katılabilmeli. Yani bağımsız karar veren bir performans kurulu kurulmalı. Yargıtay’daki not sistemi kalktıktan sonra böyle bir sistem getirilebilir diye düşünüyorum.

İ. O.:

Performans kriterlerinden söz ederken Uğur Yiğit “hal kâğıdı devam ediyor” dedi. Hal kâğıdı devam etmiyor. Performans değerlendirme formunda kişisel hali diye bir şey yok. Performans değerlendirmede ölçülebilir kriterler var. Daha önceki hal kâğıtlarında gerçekten ölçülemeyen şeyler vardı. Bunları değiştirdik. Uğur Yiğit, performans değerlendirmenin yasal dayanağının olmadığını söyledi ama 2802’deki yasal dayanak devam ediyor. 2802 ile ilgili yasal değişiklik henüz Meclis’e sunulmadı.

“Sadece sayılara bakarak mı performans değerlendiriyorsunuz?” diye soruldu. Kararların sadece sayısına bakmıyoruz, sonuçlarına da bakıyoruz. Kararların kaç beraatle sonuçlanmış, kaç

mahkûmiyetle sonuçlanmış, bunlara da bakıyoruz. UYAP'ta bunlarla ilgili bir çalışmamız da var. Savcının mütalaasını da değerlendiriyoruz ama belki o savcı o mütalaaya son anda çıktı. Bunu da değerlendirmek gerekir. Bunların hepsini birden görmek gerekir.

Performans değerlendirmesinde sayılar, verilerden sadece biridir. Orada isabet oranları da göz önüne alınıyor. Hâkimin 100 işi varsa 100'ünü de çıkarmasını beklemiyoruz. Ancak şunu da ekleyeyim. Bir hâkimin elinde 17 bin dosya varsa, "sen bunların hepsini çıkar ve hepsi de isabetli olsun" demiyoruz. "Sen bunların iki binini çıkar yeter" diyoruz. Bu da bir hâkimin bir yılda bakabileceği azami dosya sayısıdır.

"Temyiz edilmemesini neden değerlendirmiyorsunuz?" diye soruldu. Zaten notu kaldırmamızın sebebi de buydu. Dosyası temyize gitmeyen hâkimi adeta cezalandırıyorduk. Belki o hâkimin kararlarından herkes memnun olduğu için kimse temyize gitmedi. Biz bu hâkime "iki yılda Yargıtay'dan 40 dosya geçirmedin, o yüzden terfi edemezsin" diyorduk. AİHM'deki kararları da dikkate alacağız. Hâkimden kaynaklanmayan nedenler varsa bunu dikkate almayacağız. Ancak mesela hâkim makul süreyi geçirmişse bunu değerlendireceğiz.

L. K. T.:

Performans değerlendirme formu deniyor, ama hal kâğıtları da devam ediyor. Aslında eskiden orta verilse de bu terfiye engel olmazdı. Ama şimdi oluyor. Kurul bu değerlendirmeleri eskiden o kadar ciddiye almazdı. Ben bir kere hal kâğıdım orta olmasına rağmen terfi etmiştim. O kadar sübjektif değerlendirme kriteri var ki. Aile durumu diyor mesela. Çevreden edinilen duyularla karar veriliyor. Bir hâkimin hal kâğıdı

"Hal kâğıtları hala devam ediyor ve çok sübjektif bir değerlendirme kriteri var. Aile durumu diyor mesela. Çevreden edinilen duyularla karar veriliyor. Bir hâkimin hal kâğıdı mahkemenin şoförünün söyledikleriyle dolduruluyor." (Leyla Köksal Tarhan)

mahkemenin şoförünün söyledikleriyle dolduruluyor. Kişinin görüşü, eğilimi şimdi daha çok etkili oluyor. Ayrıca iş yükü de ciddi bir sorun. Mesela ben buraya geldimse iki gece çalışmayı göze alıp geldim. Çünkü bitirmem gereken dosyalar var. Terfiler de büyük bir stres kaynağı. İki derece arasında 3 bin TL fark oluyor.

İ. O.:

İki derece arasında 3 bin TL fark yok. Birinci sınıfa ayrılamayan ile ayrılan arasındaki fark bin TL civarında. 3 bin TL dersek yanıltıcı olur.

L. K. T.:

Ben toplam farktan söz ediyorum. Yani mesleğe yeni başladıktan sonra yükselip belli bir noktaya gelindiğinde fark 3 bin TL'ye kadar çıkıyor. Bu da sürekli bir iş bitirme telaşı demek. Öyle olunca da verilen kararların kalitesi bundan olumsuz etkileniyor. Not sistemi kaldırıldı. Kararlarda gerekçe de kalmadı. Ben Yargıtay'da dosya okuyorum, kararlarda gerekçe aramayın artık. Ben de nota karşıydım ama yerine başka bir şey getirilmeliydi.

A. B.:

Bu dönemde gerekçesiz kararlar arttı diyorsunuz.

L. K. T.:

Evet. Bunun bir istatistiği yok. Ben yılda okuduğum bin dosya üzerinden bunları söylüyorum ama bu da az bir sayı değil. Gerçekten gerekçeler rafa kalktı. Hâlâ düzgün gerekçe yazan hâkimler var ama artık onları takdir etme hakkımız yok. Yani iyi not vererek destekleme şansımız yok. Yargıtay'ın not verme sistemi yeniden ele alınabilir belki. Kontrol mekanizması yeniden başka şekilde kurulabilir.

Yargıtay'a kursiyerler geldi. Meslekte beş yılını doldurmamış hâkimler geldi. Bunlar ceza dosyaları okuyor. Ceza yargılaması yapmamış kişiler ceza dosyaları okuyor. Ben kendi adıma çok korkuyorum. Aksaklıklar açısından söyleyeceklerim şimdilik bunlar.

A. B.:

Size gelen bu kişiler HSYK'yla bağlantılı olarak mı geliyorlar?

L. K. T.:

Evet. Görevlendirmeye geliyorlar. O beş yıl koşulunun kaldırılması çok tehlikeli, çünkü ceza dosyaları okuyorlar.

İ. O.:

Beş yıl şartı yasa ile kaldırıldı ancak biz yasadaki süre olmamasına rağmen fiilen iki yıl şartı arıyoruz. Birikmiş iş yükü hafiflesin diye yaptık bunu. Yargıtay'da sadece ceza dosyaları yok.

L. K. T.:

Evet, ama en fazla dosya ceza dosyası olduğu için bu yeni gelen kişilere ceza dosyaları veriliyor. Evet, ince dosyalar veriliyor. Daha kalın dosyalar kıdemli hâkimlere veriliyor ama onların da zaten iş yükünden belli bükülmüş durumda. Bakın gerçekten dramatik koşullarda çalışıyoruz.

A. B.:

Adalet Bakanı sık sık birikmiş dosya yükünün azaltılacağından söz ediyor. Bu tür bir etkinlik var mı?

L. K. T.:

Bütün tetkik hâkimleri köle koşullarında çalışıyorlar.

A. B.:

Bunu, kaliteyi düşürerek yapıyorlar diyorsunuz.

L. K. T.:

Evet, kesinlikle.

1.4. HÂKİM VE SAVCI ADAYLARININ EĞİTİMİ VE ADALET AKADEMİSİ

A. B.:

Şimdi hâkim ve savcılarının eğitimi meselesine geçelim. Yine Ahmet İnsel ile başlayalım.

A. İ.:

HSYK'nın bir yargıçların eğitimi sorunu var. HSYK'nın "Yargıda Durum Analizi" toplantı sonuç raporunu inceledim. Orada sorunlar tek tek ele alınmış. HSYK'nın eğitim sorunuyla ilgili çok ciddi projeleri yokmuş gibi geldi bana. İbrahim Okur'un da belirttiği gibi bir seçim

sorunu var. Ama ikinci bir sorun daha var. Diyelim ki siyasi irade tarafsız davrandı, gerçekten bilgiye dayalı bir seçim yapmak istedi. Hukuk fakültelerinin durumunu biliyoruz. Açılan hukuk fakültelerini dikkate aldığımızda sadece sayının artmasından kaynaklanan bir ortalama kalite düşmesi var. Bu dünyanın her yerinde böyle olur. Sayı arttıkça ortalama kalite düşer. Bunu dikkate aldığımızda sadece lisans eğitimi almış bir hukuk mezununun mesleğe başlaması için staj eğitimi alması yeterli olmaz. Ders sistemi ve notlamanın olduğu ikinci bir eğitim süreci gerekiyor ki, şu anda bu yok. Hâkimlerin yazdıkları kararlarda, savcılarının son zamanlarda gördüğümüz iddianamelerinde, deliller ile ceza talepleri arasındaki orantısızlıklarda gördüğümüz gibi, hukuk faciaları yaşıyor. Bunları yapanlar üst kademe yargıçlar olduğunda bunun kasıtlı olduğunu düşünüyoruz, ama orta kademe yargıçlar bunları yapıyorsa bunun bilgisizlikten olduğunu düşünüyoruz. HSYK'nın faaliyet raporlarına baktığımızda bu yönde bir endişe ve hazırlık görmedim. Varsa da ben görmedim.

Hâkim seçerken ÖSYM gibi soru cevap sistemiyle hâkim seçiyorsunuz. Fikri ve zihinsel yeteneğiyle analiz yapma gücüne sahip, verdiği bir kararın gerekçesini yazabilme yeteneğine sahip insanları seçmiyorsunuz. Ezberlenmiş bilgileri soru cevap sistemiyle sınıyorsunuz. Ondan sonra bunu eğitimle kapatma yoluna gidiyorsunuz. Bu noktada Adalet Akademisi'ndeki eğitim de bu eksiği kapatabilecek bir eğitim niteliği taşıyor gördüğüm kadarıyla. Yeniden kanun maddesi ezberlemek üzerine kurulu, biraz da hâkimlik pratiğiyle ilgili bir eğitim veriliyor. Hâkimlik statüsünün pratiğiyle ilgili bilgiler veriliyor. Bundan sonra yapılan sınav da çok gevşek bir sınav. Staj da bir yıla indirildi bildiğim kadarıyla.

İ. O.:

Kanunda bu hüküm olmasına rağmen en erken 23 ayda kura çektiydik. Yani bir yılı uygulamadık. Sadece öyle bir imkân tanıyor kanun ama biz bunu uygulamadık.

Y. S.:

İkinci bir sınav yapılıyor mu?

İ. O.:

Akademinin dönem sonunda bir sınav yapıyor. Yarısı bütünlemeye kaldı bu sene. Bir bitirme tezi var; bir de mezuniyet sınavı var. Geçen yıl sadece bir kişi bitiremedi.

A. B.:

Öyle mi? Burada bir ciddiyet unsuru olarak girmek, bitirmek anlamına gelmiyor o zaman. Eğitime de daha fazla önem veriyorsunuz demek. Toparlayacak olursam, buradaki eğitimde hukuk fakültelerinde verilmeyen bilgilerin ve anlayışın, hukuk felsefesi gibi derslerin verilmesi gerekir diye düşünüyorum. Bir de bunun olabilmesi için Adalet Akademisi'nin kendi spesifik eğitim kadrosu olmalı.

Y. S.:

Evet, yargıçların eğitimine önem verilmeli ama bir de şu sorun var: Yargıçlar kendilerini otorite olarak görüyorlar. Savcının üstünde otoritesi var, mübaşir üstünde otoritesi var, savunma üstünde otoritesi var. Bir kişiye böyle bir iktidar gücü verirsiniz, bir üst iktidar gücü onu manipüle eder. Çünkü o yargıç Yargıtay'a bakıyor "kararım bozulmasın" diye, çünkü o da yükselme için bunu gözetiyor.

U. Y.:

Eğitim konusunda, mevcut yargı iktidarı, yargılamayı mekanik olarak adeta bant işçiliği olarak düşünüyor. Hâkimi ve savcıcı da yargı işçisi olarak tasavvur ediyoruz ve ona göre yetiştiriyoruz. Hâlbuki hâkim ve savcı birer sanatkârdır. Terzi gibidir. Bir eser ortaya çıkartır. Dünyada sömürge olmamış ve askeri darbe görmemiş ülkelerde hâkim ve savcılar avukatlık tecrübesinden sonra alınır. Sömürge ülkelerde ve askeri darbe görmüş ülkelerde ise ideolojik eğitim görmesi için adalet akademileri vardır. Akademi yöntemiyle ancak asker veya polis yetiştirebilirsiniz. Bugün Türkiye'de 60 tane hukuk fakültesi var. Bunlardan bir zenginlik geleceğine, biz bunları alıyoruz torna tezgâhına, tek tip hâkim standardı oluşturuyoruz. "Böyle oturacaksın, böyle yiyip içeceksin, böyle konuşacaksın ve böyle karar vereceksin" diye kalıba sokuyoruz. Öncelikle bu

akademi anlayışını terk etmemiz lazım. Hâkim ve savcı yüksek lisans yapacaksa değişik üniversitelere dağılır ve oradan farklı görüşler gelir. Böylece yargı farklı görüşlerle zenginleşir, nefes alır. Yeni düzende bir değişiklik yapılacaksa avukatlık tecrübesinden gelme şartı getirilmesi lazım. Mahkemelerin yerleşmesine paralel olarak hâkim ve savcı alımı da yerleşebilir, bu benim şahsi görüşüm.

L. K. T.:

Mesleğe kabul ile ilgili konuşmak istiyorum. ÖSYM'nin yaptığı bir sınav var. Orada teknik bilgi ölçülüyor. Daha sonra da görgü, bilgi, davranış ölçen bir sözlü sınav yapıyor. Sözlü sınavda Bakanlık bürokratlarının ağırlıkta olduğu bir kurul karar veriyor. Hangi kriterlere göre karar verdiği bilinmiyor. Hangi sorulara hangi cevaplar verince ne not veriliyor belli değil. Bir rivayet dolaşüyor; sözlü sınavda Atatürk'ün cenaze namazını kıldırın müftünün, hocanın ismi sorulmuş. Karikatürize etmek için mi söyleniyor bunu bilmiyoruz, ancak kazanmasını istemediklerine böyle sorular sordukları söyleniyor.

Bu kuruldan geçen adaylar Adalet Akademisi denilen sistemin içine atılıyorlar. Ben orada dört dönem ders anlattım. Orada bildiğiniz gibi hukuk fakültelerindeki dersler tekrar veriliyor. Örnek davalar üstünde tartışmalar yapılmıyor. Kararlar üzerinden anlatım olmuyor. Daha çok protokol kuralları, ne yenecek, ne içilecek onlar öğretiliyor. Ben ders aralarında sohbet ederken hakkında karar verecekleri insanları tanımaları gerektiğini söylüyordum, bazı pratiğe yönelik bilgiler veriyordum, ama müfredat buna uygun değil. Bunları ancak ders aralarında konuşuyorsunuz. Adalet Akademisi'nde belli şablonlar üstünden belli kalıplar içinde bir eğitim veriliyor.

Eğitim sisteminde çok büyük yanlışlar yapıldığını düşünüyorum. Hâkim adaylarını barolardan, diğer meslek örgütlerinden temsilcilerin de olduğu geniş tabanlı bağımsız bir kurul seçmeli. Gerçekten denetlenebilir bir sınavdan sonra mesleğe atanmaları gerekir. Adalet Akademisi'nin sadece meslek içi eğitimde kullanılması gerektiğini

---

düşünüyorum. Meslek içi eğitim için de hep belli kişiler yurtdışına gönderiliyor. Belli bir grup hâkim ve savcı da meslek içi eğitimde sürekli görmezden geliniyor.

İ. O.:

Eğitim konusunda hukuk fakültelerinden başlayan bir sıkıntımız var. Adalet Akademisi eğitim merkeziyen tamamen müfredatı tekrarlıyordu. Akademiye dönüştükten sonra bu bir miktar değişti. Ama yeterli değil. Bu eleştiriye katılıyorum. Hukuk felsefesi okutmamız gerekiyor. Hukukun temel kavramlarını, hukuk metodolojisini ve bunlarla birlikte hâkim davranışını öğretmeliyiz. Bunlar Adalet Akademisi dışında yapılabilir mi, bu ayrı bir tartışma konusu, ama bu haliyle Akademi'nin tam olarak amaca hizmet ettiğini düşünmüyorum.

“Hukukun temel kavramlarını, hukuk metodolojisini ve bunlarla birlikte hâkim davranışını öğretmeliyiz. Bu haliyle Akademi'nin tam olarak amaca hizmet ettiğini düşünmüyorum.” (İbrahim Okur)

“Başsavcı savcı ilişkisi amir memur ilişkisi değildir” denildi. Evet, katılıyorum ama 5235 sayılı yasadaki hükümler, 2802 sayılı yasadaki hükümler savcılığın bir bütün olduğunu, savcıların başsavcı adına hareket ettiğini, işbölümünü başsavcılığın yaptığını söylüyor.

U. Y.:

Sayın başkanım, savcılar başsavcı adına iş yapmaz.

İ. O.:

Yasada işbölümünü başsavcılık yapabilir diyor.

U. Y.:

Sayın başkanım ben bu konuda makale de yazdım. “Başsavcı adına” değil. Hukukta “adına” dediğiniz zaman onun adına imza atması lazım. Vekâlet ilişkisi var demektir o zaman.

İ. O.:

Onu düzeltelim o zaman. “Adına” demeyelim. Zaten bu konuyu çözmek amacıyla önümüzdeki günlerde başsavcı-savcı ilişkisini düzenlemek için bir çalıştay düzenleyeceğiz. Orada bu konuyu çözüme kavuşturacağız. Başsavcılar, başsavcı vekilleri ve savcılar katılacaklar. Hukukumuzdaki başsavcı-savcı ilişkisini netleştireceğiz.

Hâkimlerin geniş, çok boyutlu düşünebilen insanlar olması lazım. Bütçemiz elverdiği için yurtdışına eğitime hâkim gönderiyoruz. Yüksek lisans izinleri veriyoruz. Bunu yaparken de belli insanları göndermiyoruz. Belirli bir dil puanının üstüne çıkabilen hâkimleri gönderiyoruz. Kriterlerimiz bellidir. Eğitimlere daha önce başvurmayan adaylara öncelik veriyoruz. Bazı konularda hâkim başvurmasa bile eğitime alabiliyoruz. En somut örneği de kamulaştırma ile ilgili olarak şu anda Türkiye’de yoğun kamulaştırma işlemleri olan yerlerdeki hâkimlere bir eğitim düzenledik. 85 hâkimimizi eğitime aldık. Bunların arasında eğitim talep etmeyenler de vardı. Dosyalarını çıkarttık. 400-500 kamulaştırma dosyası var ama hâkim arkadaşımız eğitim istememiş. Bu arkadaşlarımızı kendileri istemese de eğitime aldık.

L. K. T.:

Yargıtay’daki tetkik hâkimleri bu eğitimlere alınmıyor. Buna gerekçe olarak, üyelerinin iş yoğunluğu nedeniyle Yargıtay’ın buna izin vermemesi gösteriliyor. Bunun yolu nasıl açılabilir?

İ. O.:

Bunu da yapmaya başladık. Danıştay kabul etmedi. Biz re’sen eğitime alacağız dedik ve aldık. Yargıtay ile ilgili de böyle bir düşünce var. Bir de mesleki müzakere toplantıları adı altında bölgesel toplantılar yapmayı düşünüyoruz. Bunun altyapısını da oluşturuyoruz. Yargıtay ve Danıştay’dan da destek istedik. Mesela İstanbul’da aile mahkemelerine bakanların bir araya gelerek aile hukuku konusundaki kararları ve uygulamaları kendi aralarında tartışmasını istiyoruz. Yargıtay’dan aile mahkemelerinden gelen dosyalara bakan hâkimler de

gelsin birlikte tartışınlar istiyoruz. Türkiye'yi 16 bölgeye ayırdık. Bu toplantılar yılda iki kez olacak. Bütçede bunun ödeneklerini ayırdık. Toplantı formatlarını oluşturduk. Mesleki tartışma toplantılarını yaparken Avrupa'daki örneklere baktık. Avrupa'dan farkımız şu: Avrupa'da mahkeme başkanlığı diye bir sistem var. İş davalarını birine, ticaret davalarını diğerine, aile davalarını bir başkasına tevzi ediyor. Bizdeki gibi iş mahkemeleri, ticaret mahkemeleri gibi bir ayırım yok. Bu mahkeme başkanlarının ciddi yetkileri de var. Bizde böyle bir sistem olmadığı için 10 mahkemenin 10'undan da ayrı karar çıkabiliyor. Elbette hukukta farklılıklar olabilir ama fahiş hatalar olmamalı. Bunu azaltmak için bölgesel bazda istişare toplantılarını gerçekleştireceğiz. Güneydoğu'da görev yapan hâkimler bir araya gelip bölgeye özgü davaları konuşabilecekler. Bu sayede uygulama birliği

sağlanacak ve Yargıtay'a gereksiz gidiş gelişlerin önü kesilecek.

Bir de sınavlarla ilgili olarak, ben sınav kurullarında sadece hâkim ve savcılarının olmasının yanlış olacağını düşünüyorum. Mutlaka sosyologlar, psikologlar da olmalı. O kişinin davranış özellikleri ortaya çıkartılmalı. Özel şirketler işe alacağı personeli bazı testlerden geçiriyorlar. Ama biz ülkemizin yargısını teslim ettiğimiz insanların olup olamayacağına birkaç dakikalık mülakatla hâkim karar veriyoruz. Bunun yerine çok ciddi, kişinin psikolojik durumunu değerlendirebilecek bir teste ihtiyaç var. Bir insanın hukuk bilgisi yeterli olabilir, ama aynı insan hâkim olabilir mi? Bunu değerlendirmek lazım. Uğur Yiğit'e katılıyorum. Ya avukatlıktan geçmeli ya da belirli bir süre savcılık yaptıktan sonra geçmeli. Doğrudan, sıfırdan hâkim alımının kesilmesi gerektiğini düşünüyorum.

2. HSYK'nın İşleyişi ve Sürmekte Olan Davalara Etkisi

2.1. YENİ HSYK'NIN İŞLEYİŞİ

A. B.:

Büyük siyasi davalarda HSYK'nın süreci etkilemesi, yönlendirmesi ne ölçüde mümkün olmaktadır? HSYK, Özel Yetkili Mahkemeler'in yapısı ve işleyişi üstünde ne ölçüde etkilidir? Yine siyasi davalarda polis-savcı ilişkisi ters yüz bir ilişki olarak karşımıza çıkıyor. Polis fezlekelerinin doğrudan savcı iddianamesi olarak karşımıza çıktığını görüyoruz. Bununla ilgili savcılar düzeyinde HSYK'nın yapabileceği bir şey yok mudur? Bir de İstanbul'a ilişkin bir şey sormak istiyorum. Kritik davaların çoğu İstanbul'da. 40'a yakın özel yetkili savcı, 38 hâkim var. Bu 78 kişi içinde belirli bir topluluğun, Gülen cemaatinin baskın olduğu söyleniyor. Bununla ilgili sizin gözlemlerinizi nedir? Söyleyecekleriniz var mı? Bir süre önce beni gazetede ziyaret eden bir grup hâkim ve savcının söylediklerini veri olarak alacak olursak, ortada kötü bir tablo var. Özel Yetkili Mahkemeler'de son derece kritik bir pozisyona sahip oldukları söyleniyor. Özel Yetkili Mahkemeler dağıtılp da kritik dosyalar Ağır Ceza Mahkemeleri'ne giderse diye bu mahkemelere de şimdiden yöneldikleri iddia ediliyor. Bu iddialar karşısında İbrahim Bey'in ne söyleyeceğini merak ediyorum.

İ. O.:

Şimdi HSYK'dan, HSYK neleri doğru yaptı, neleri yanlış yaptı onlardan başlayalım. Bence de önce HSYK'nın görevi nedir? Yargı üstündeki etkisi nedir? Buna cevap verelim. HSYK yargısal süreçle ilgili karar alabilir mi, yoksa yargı mensuplarının atama, terfi işleriyle ilgilenen idari bir kurum mudur? Bizim sistemimiz HSYK'yı idari bir kurum olarak tanımlıyor. HSYK'ya yargısal herhangi bir görev vermemiş. Yargının yargısal işlemlerini kendi içinde denetleyeceği bir sistem oluşturmuş. HSYK'ya ise idari görev vermiş. Bir kere bunun altını çizmemiz lazım.

“HSYK, daha önceki dönemde yürüyen davalara müdahale etmeye çalıştı. Sorunlar da bundan çıktı zaten. HSYK'nın yargısal süreçlere müdahale etme yetkisi yok.” (İbrahim Okur)

2008-2009'dan itibaren eski HSYK yargıdaki tüm sorunları kendisinin çözebileceği hissine kapılmıştı. Zaten pek çok sorun da buradan çıktı. Daha önceki dönemde HSYK başkanvekili “kapıcım bile ‘İstanbul’daki davaya niye müdahale etmiyorsunuz’ diye soruyor. Tabii ki müdahale edeceğiz” diyordu. Yani yürüyen davalara müdahale etmeye çalıştılar. Sorunlar da bundan çıktı zaten. HSYK'nın yargısal süreçlere müdahale etme yetkisi yok. Ali Bey, sizin sorunuza daha sonra döneceğim, yani “peki o zaman HSYK olarak şimdi neden bazı davalara müdahale ettiniz?” sorunuza daha sonra gelelim. Şimdi yargıya güven ne durumdadır? Ona bakalım.

A. B.:

Denetim imkânlarınız yok mu?

İ. O.:

Savcıların işlerini doğru ve dürüst yapıp yapmadığına dair denetim yetkimiz var. Ama “bu kararı niye böyle aldın?” deme hakkımız yok. Savcı ya da hâkim menfaat karşılığı mı böyle bir karar almış, ona bakarız. Spesifik olarak “bu kararı niye böyle verdin?” diye sorma yetkimiz yok. Bu Yargıtay'ı ilgilendiren bir süreç.

M. S.:

Zaten üst kurulların böyle bir yetkisi olamaz. Tartışma, HSYK'nın karar sürecine atama ve görev yeri değişikliği yoluyla müdahale ediyor olması üzerine.

İ. O.:

HSYK'nın görevi hâkim ve savcılarının görevlerini kanun, tüzük, yürütme ve yönetmeliklere uygun yapıp

---

“Avukatın kendi işlediği bir suçla ilgili olarak bürosu aranabilir ama müvekkillerinin dosyalarıyla ilgili olarak böyle bir arama yapılamaz. Ama KCK soruşturmasında savcılar oraya girdiler ve tüm belgeleri alıp çıktılar. Öyle bir kararı veren hâkim de bence suçludur. Siz bununla ilgili bir müdahalede bulunabilirdiniz.” (Yücel Sayman)

---

yapmadığına dair denetlemektir. Yoksa HSYK “Neden böyle bir karar aldın?”, “Bu kararı nasıl verirsin?” gibi bir şey soramaz. Bu çerçeveyi çizelim bir kere.

L. K. T.:

Hak ihlalleri karşısında müfettiş görevlendirme imkânınız var ama. Bunu sitenizde de belirtiyorsunuz.

İ. O.:

Evet, ama orada da şunu yapıyoruz. “Niye bu kararı böyle verdin?” diye sormuyoruz. Kararı verirken bir etki altında kalıp kalmadığına göre müfettiş gönderiyoruz. En son Ayşe İnce¹ olayında, kocası serbest kaldıktan sonra gidip cinayet işledi, bu olay duyulur duyulmaz savcının serbest bırakma kararıyla ilgili ihmal var mı diye müfettiş görevlendirdik.

Y. S.:

KCK davası kapsamında avukatların büroları arandı. Tabii ki avukatın kendi işlediği bir suçla ilgili olarak bürosu aranabilir ama müvekkillerinin dosyalarıyla ilgili olarak böyle bir arama yapılamaz. Ama savcılar oraya girdiler ve tüm belgeleri alıp çıktılar. Öyle bir kararı veren hâkim de bence suçludur. Siz bununla ilgili bir müdahalede bulunabilirdiniz.

---

¹ Eşi tarafında darp ve tehdit edilen Ayşe İnce, eşinden şikâyetçi olmuş, ancak savcılık Mehmet İnce’yi serbest bırakmıştı. Mehmet İnce, serbest kaldıktan sonra, Ayşe İnce’yi 17 yerinden bıçaklayarak öldürdü. Bu olayın akabinde hâkimin uzaklaştırma cezasını zamanında verip vermediği, adli makamların ölüm tehdidine karşı gerekli işlemleri yapıp yapmadıkları, Mehmet İnce’nin saliverilmesi kararı ve bu kararın ardından ne gibi önlemler alındığı gibi işlemler HSYK tarafından görüşüldü. Ve savcılar hakkında inceleme izni verilmesi kararı alındı. <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/20456975.asp>, erişim tarihi: 03.09.2012

L. K. T.:

Ben de şunu ekleyeyim. Polislerin usulsüz arama yaptığı iddiasıyla soruşturma açan savcı Abbas Özden kınama kararı aldı. Yani sizin HSYK olarak yapmanız gereken şeyi yapmaya çalıştı ve cezalandırıldı. Yani usulsüzlüğün üstüne giden savcı cezalandırıldı. Belki bunu bilmiyor olabilirsiniz diye söylüyorum.

İ. O.:

Bildiğim kadarıyla KCK’dan büroları aranan avukatlar daha sonra kendileri suç işlediği iddiası ile tutuklandılar. Bu konuda HSYK harekete geçmez çünkü kendileri suç işleme gerekçesiyle gözaltına alınıp tutuklandılar.

Y. S.:

Ama avukatların bütün evraklarına el konuldu.

2.2. YENİ HSYK’NIN UYGULAMALARI VE TARTIŞILAN DAVALAR

A. B.:

İbrahim Bey eski HSYK’dan bahsederken, HSYK’nın siyasi iktidara çok daha bağımlı olduğunu söyledi. Size göre şimdiki HSYK daha öncekine göre siyasi iktidardan uzaklaştı mı? Nasıl bakıyorsunuz?

“Yeni HSYK iktidarla paralel olarak bir süre yürüdü. Ama şike davasıyla bir ayrışma yaşandı. Özel Yetkili Mahkemeler ve Deniz Feneri davasıyla başlayan gerilim en son MİT Müsteşarı’nın ifadeye çağırılmasıyla tavan yaptı. Bu gerginlik artık saklanamaz gizlenemez bir hale geldi.” (Uğur Yiğit)

U. Y.:

Yeni HSYK iktidarla paralel olarak bir süre yürüdü. Ama şike davasıyla bir ayrışma yaşandı. Özel Yetkili Mahkemeler ve Deniz Feneri davasıyla başlayan gerilim en son MİT Müsteşarı’nın ifadeye çağırılmasıyla tavan yaptı. Bu gerginlik artık saklanamaz gizlenemez bir hale geldi.

A. B.:

Doğru anladıysam yeni HSYK zaman zaman iktidarla paralel yürüyen ama zaman zaman da ayrışan bir yapı diyorsunuz. Öyle mi?

U. Y.:

Evet. Bize göre şu anda da çatışma var.

A. B.:

Ben de yazılarımda zaman zaman işledim. Hükümet ile Gülen cemaati arasındaki mücadelenin yargı üstünden gerçekleştiğine dair saptamalar çok yapıldı. Kurulun hafif de olsa cemaatin daha ağır bastığı bir yapı olduğu iddiaları var. Ayrışma yargı üstünden mi oluyor?

“Hükümet ile Gülen cemaati arasındaki mücadelenin yargı üstünden gerçekleştiğine dair saptamalar çok yapıldı. Kurulun hafif de olsa cemaatin daha ağır bastığı bir yapı olduğu iddiaları var.” (Ali Bayramoğlu)

M. S.:

Çok tartışılan şike davası gibi davalarda, yani hükümetle cemaatin karşı karşıya geldiği davalarda sizin bir tasarrufunuz oldu mu?

A. B.:

Leyla Hanım’a da söz vereyim. Daha sonra İbrahim Bey cevap versin. Bu arada konular iç içe geçmeye başladı. Cemaat konusu ya da büyük siyasi davalar konusu, tüm bunları elbette konuşacağız ama bunu yaparken herhangi bir konuyu da atlamayalım.

L. K. T.:

Seçimlerin Bakanlık baskısı altında yapıldığına dair eleştirilerime İbrahim Bey cevap verdi. Gördük ki YARSAV yargıyı dönüştürmüş. Demek YARSAV olmasaymış yargı dönüşmeyecekti. Öyle bir korku salmışız ki. 1.500-1.600 kişiyle... Biz 1999-2000’li yıllarda hakkımızı aramak için bir araya geldik, çarşamba günleri toplandığımız için kendimize “çarşamba hâkimleri” diyorduk. Sonra örgütlenme hakkı çıkınca heyecanlanmıştık. Yargıtay’dan, Danıştay’dan

arkadaşlarımız çoğunlukta idi. Yerel mahkemelerden arkadaşları da aramıza katmak için çaba sarf ettik. Yerel mahkemelerdeki arkadaşlarımız ayrı ayrı yerlerden oldukları için onların örgütlenmesi Yargıtay ve Danıştay gibi büyük ve bir arada bulunan yargı mensuplarının örgütlenmesinden daha zordu. Bu yüzden YARSAV’ın yapısında ağırlıklı olarak yüksek yargıdan gelen arkadaşlar oldu. Yüksek yargı üyeleri ve HSYK üyeleri, diğer yargıç ve savcılar cesaretlendirmek için de üye oldular. Ayrıca seçim sonuçları bize gösteriyor ki, özellikle küçük adliyelerde bizim üyemiz olan arkadaşlardan oy alamamışız. Bunda elbette bizim söylemlerimize karşı olmalarının da rolü vardır. Yani hem YARSAV üyesi olup hem de YARSAV’ın söylemlerine karşı olan arkadaşlarımız da vardır.

İ. O.:

Yaptığınız ittifaklara da tepki duymuş olabilirler mi? Bir tespit olarak söylüyorum sadece.

L. K. T.:

Olabilir ama bu YARSAV korkusuna anlam veremiyorum doğrusu. Sonuçta yargının bağımsızlığını savunan bir meslek örgütüydü. Yani şunu söyleyeyim: YARSAV hiçbir dönemde hiçbir iktidar tarafından desteklenmedi.

U. Y.:

Biz son bir buçuk yılda eski kurulu unuttuk. Kimse eski kurulu konuşmuyor. Yeni kurulu konuşuyoruz.

L. K. T.:

Zaten anlamı da yok eskiyi konuşmanın. Yani YARSAV’a o kadar ağır bir yük yüklenmek isteniyor ki. Zaten bu sistemde istediğiniz kadar güçlü olun, eğer siyasi iktidarla ters düşüyorsanız nereye kadar var olabilirsiniz ki...

A. B.:

Leyla Hanım burada önemli olan, sizin açınızdan mekanizmayı yani yürüyen işleyişi nasıl açıklıyorsunuz? Bunu dinleyelim biraz da. Yani dışarıdan bakıldığında durum nasıl?

L. K. T.:

Evet. Şöyle veya böyle yeni bir kurul oluştu. Geleceğe bakacağız dediler. Gördük ki değişen hiçbir şey yok.

Yani bir buçuk yıl geçti. Mekanizma aynı mekanizma. Dışarıdan baktığımda HSYK yolun kenarındaki o devasa bina. İçeriden gelenlere bakınca 1. Daire'nin yaptığı uygulamalar. YARSAV üyesi hâkim ve savcılar karşı kıyım var. HSYK adaylarımızın hepsi zor durumda. Yeni kurulla başları dertte. Yeni anayasa yapıyorsunuz ama kuvvetler ayrılığının olmadığı bir yerde yeni anayasanın anlamı yok. Bir demokraside kuvvetler ayrılığını tesis ettiren güç ise yargıdır. Yargı bağımsız olursa kuvvetler ayrılığı tesis edilir. HSYK, hukukun üstünlüğü ve yargı bağımsızlığını gerçekten savunursa buna katkısı olabilir, ama vatandaş gibi ben de durumun bu olduğuna inanmıyorum. Benim HSYK ile ilgili görüşüm bu.

A. B.:

Buyurun İbrahim Bey. Önce bu faslı kapayalım. Sonra diğer konulara geçerez.

İ. O.:

Öncelikle üç kişi hariç kimsenin mağduriyetini gidermediğimiz söylendi. Oradan başlayalım. Şimdi elinizde bir anayasal çerçeve var. 1982'den beri bu anayasal çerçeve duruyor, kimse de değiştirmeye gerek duymamış ya da değiştirmeyi başaramamış. 12 Eylül referandumu da anayasa değişikliği ile kurulu yok saymamış, sadece yapısını değiştirmiş. Geçici 3. maddeyle de meslekten ihraç edilenlerin dosyalarını yeniden kurulun önüne getirmiş. HSYK bu anayasal çerçeve içinde çalışıyorsa -ki buna mecburdur- sizin sözünü ettiğiniz mağduriyetleri gidermesi mümkün değildir. Demokrat Yargı dedi ki "eski HSYK'nın tüm uygulamalarına sünger çekin". Bunu ben yapamam, benim böyle bir yetkim yok. Bunu parlamento yapabilir ancak. Yapılan anayasa değişikliği geçmişiyok saymamıştır. Sadece bundan sonrası için yeni bir HSYK öngörmüştür. Yeni düzenleme meslekten ihraç dosyalarının yeniden görüşülmesini öngörmüştür. Böyle 51 dosya önümüze gelmiştir. Yedisi kabul edilmiştir. Bunlardan iki ya da üç tanesi mesleğe geri dönmüştür. Geri kalanlar mesleğe dönüş talep etmemiştir. Bazıları da 65 yaşı aştıkları için mesleğe geri dönememişlerdir. Biz Anayasa'nın vermediği bir hakkı kullanmayız. Böyle bir şey söz konusu olamaz. Eski HSYK'nın işlemleri geçerlidir. Bunlara itibar etmek

zorundasınız. Yasama bize "tüm eski işlemleri silin" demedi. Tam tersine, göreve başladığımız gün eski kuruldan devraldığımız bir kararname geldi önümüze. Eşleri öğretmen olanlarla ilgili bir kararnameydi, bunu yürürlüğe koyduk. Eski alışkanlıklar, eski geleneklerin tamamı silinip yok edilemez. Elbette gözden geçirilir, bazıları terk edilir, ancak bunun ötesinde yasanın bize tanımadığı yetkileri kendimizde varmış gibi kabul edip uygulama yapamazdık, nitekim yapmadık da. 34 genelge çıkartıldı, yeniden kaleme alındı. Şunu da diyemezdik; "Biz göreve daha yeni geldik. Birkaç ay bekleyeceğiz. Daha sonra uygulama yapacağız." Bu da söz konusu olamazdı. Atama bekleyen hâkim vardı. Görevlendirme bekleyen savcı vardı. Sistemin kesintiye uğramadan işlemesi gerekiyordu. Mazereti olan hâkim ve savcılar var. Sizden çözüm bekliyorlar. Eski HSYK'ı yok farz etmek imkânsızdır. Devlette devamlılık esastır.

"HSYK'nın yetkisi ne olmalıdır" konusuna geliyorum. Bir yandan diyoruz ki "HSYK yargıya müdahil olmamalı, yürüyen davalara karışmamalı". Nitekim örnekler veriyorsunuz: Deniz Feneri'ne neden müdahale ettiniz? Dink davasına neden müdahale ettiniz? Bu müdahalelerle ilgili Türk kamuoyu gibi sizler de bizden açıklama bekliyorsunuz. Öte yandan da diyorsunuz ki "MİT krizine neden müdahale etmediniz?"

U. Y.:

Deniz Feneri konusuna geçmeden önce Demokrat Yargı'nın önerileriyle ilgili olarak son bir şey söylemek istiyorum. Sayın başkan dedi ki "geçmiş kararlarla ilgili olarak yapılacak bir şey yok". Oysa siz idari bir kurulsunuz. Daha önceki dönemde verilen kararları yeniden ele alabilirsiniz aslında.

İ. O.:

İyi ama bunun sınırı ne olacak. Verilmiş pek çok karar var. Kanun diyor ki "HSYK'nın verdiği kararlar itiraz sürecinden sonra kesinleşir". Bu eski kurul için de geçerli bugünkü kurul için de geçerli. O zaman devlette süreklilik ilkesini nasıl uygulayacaksınız?

Y. S.:

Biz bunu baro olarak çok uyguladık. Adalet bakanı meslekten çıkarma konusunda ne diyorsa baro o kararı

---

uygulamak zorundaydı. Biz bu kararları kaldırdık ya da geriye aldık. Atılanları mesleğe geri aldık. Adalet Bakanı bize dava açtı. Biz de cevap olarak “yönetim kurulu olarak mesleğe alma kararları aldık. Daha önceki kararları iptal etmedik” diye cevap verdik. Yargıç da bizi haklı buldu. Biz beraat ettik. Bu yol denenebilir. Elbette bu ciddi bir mesai gerektiriyor.

İ. O.:

Ama sizin örneğinizde adalet bakanının o yetkisi yasal değişiklikle elinden alınmıştı bildiğim kadarıyla

Y. S.:

Hayır, elinden alınmamıştı. Biz mesleğe alınmayla ilgili yeni karar vermiştik. Yani karar tümüyle hukuka uygundu.

M. S.:

HSYK'nın yetkisinin ne olması gerektiği ile ilgili soruya dönelim. Soruyu netleştirmemiz lazım. Sormak istediğimiz şu: Lehte ya da aleyhte, kimin olduğuna bakılmaksızın hukuka uygunluk açısından sorunlu kararların altına imza atılıyor. Sorun bu. Mesela Dink davasında Dink ailesinin taleplerinin aksine karar verilirken başka bir davada da başka türlü karar veriliyor. Yani kamuoyunda yanlış kararlar verildiği algısı söz konusu.

“HSYK'nın yetkisinin ne olması gerektiği ile ilgili sorun şu: Lehte ya da aleyhte, kimin olduğuna bakılmaksızın hukuka uygunluk açısından sorunlu kararların altına imza atılıyor.” (Mithat Sancar)

İ. O.:

Hocam, HSYK davalara müdahil olmuş mudur, olmamış mıdır? Baştan beri yaptığımız açıklamalar var. Deniz Feneri soruşturmasıyla ilgili olarak en baştan beri açıklamalarımız olmuştur. HSYK olarak bu davaya müdahalememiz olmamıştır. Başsavcılığın talepleri olmuştur. Savcıların Sulh Ceza Mahkemesi'nden kendi imzalarıyla talep ettikleri evrak var. Bir, bu kişilerin

sahibi oldukları kara, deniz ve hava taşıma araçlarına, ortağı buldukları şirketlerdeki ortaklık paylarına; iki, bu kişilerin sahibi veya ortaklık payları bulunan şirketlerin mal varlıklarına el konulmasına... Birincisi, kişilerle ilgili talepleri var; ikincisi, şirketlere el konulmasına yönelik talepleri var. Mahkemenin verdiği kararda ise kişilerin ortaklık paylarına el konulmasına evet deniyor, ama şirketlere el konulması talebi reddediliyor. Bu talebi yasaya aykırı buluyor. Buraya kadar her şey normal. Savcımız şu işlemi yapıyor: Mahkemenin reddettiği ikinci fıkranın üstünü kapatılarak tapu dairesine yazı yazıyor. Bu kişilerin ortağı oldukları şirketlerin mal varlığına da el konulmasını talep ediyor. Bunun üzerine tapu soruyor: “Yanlış bir şey yapmayalım. Hepsine mi el koyacağız?” Savcı da “evet hepsine el koyacaksınız” diyor. Sadece bu da değil. Avukatlar geliyor savcıya diyorlar ki “ey savcı sen bu kararı eksik gönderdin. Bu kararı düzelt”. Bu kez üç savcımız birlikte imzaladıkları yazıda diyorlar ki “bizim amacımız zaten şirketlerin mal varlıklarının tümüne el konulmasını sağlamaktır. O yüzden bu yazıyı gönderdik”. Şimdi bunun üzerine evrakta sahtecilik iddiası var. HSYK'dan bu savcılar hakkında soruşturma izni vermesi istendi, HSYK da bu izni verdi. Sonuç yargılamanın sonunda ortaya çıkacak, ama iddia bu. Deniyor ki “HSYK da aynı uygulamayı yapıyor”. Mesela üçümüz hakkında karar veriliyor, Leyla Hanım ile ilgili kararın üstü kapatılarak bana gönderiliyor ki ben onun hakkındaki kararı bilmeyeyim. Ama buradaki iddia böyle değil. “HSYK buraya karışmamalı” diyorsak bu ayrı bir şey. Başsavcılık bu savcılar bu soruşturmadan çekti. Tedbir talebi vardı. HSYK tedbir talebini kabul etmedi. Tedbir talebi şu: “Bu savcılar buradan alın, başka yerde görevlendirin” dedi müfettiş. Ama HSYK “hayır buna ihtiyaç hissetmiyorum” dedi. Diğer davalara gelince...

A. B.:

Ona gelmeden önce bir soru var.

Levent Pişkin (TESEV):

Bu uygulama, yani kararın gizliliği açısından bir kısmının üstünün kapatılması son derece sık başvuru olan bir uygulama. Bunun spesifik olarak Deniz

Feneri savcılarına uygulanması tabii ki kamuoyunda soru işaretleri doğurdu.

İ. O.:

Tabii. Örneğin aynı dosyada birden fazla kişiyle ilgili bir karar verilirken kararın Leyla Hanım ile ilgili kısmı kapatılabilir. Bu çok normal. Ama burada kararın iki maddesinden birini gösteriyor, reddettiği kısmı kapatarak sonuç alıyor. Fark bu. Mahkemenin “hayır yapamazsın” dediği hususta kararın üstünü kapatarak sonuç aldığı iddia ediliyor. Yani diyelim benim o şirkette yüzde 10 hissem var. Benim hisselerime el koyacağına şirketin tüm varlığına el koyuyor. Üstelik mahkemenin aleyhte verdiği karara rağmen. Sorun bu.

L. P.:

Telefon dinlemeleriyle ilgili süreleri aşıp tekrar tekrar karar alıyorlar. Burada da bir hukuksuzluk var, bununla ilgili soruşturma izni veriliyor mu?

İ. O.:

Onlarla ilgili soruşturma izni veriyoruz zaten. Deniz Feneri’nde evrakta sahtecilik iddiası olduğu için soruşturma izni verildi.

A. B.:

Leyla Hanım’ın da eklemek istedikleri var.

L. K. T.:

Deniz Feneri’yle ilgili olarak kendi okuduğum dosyalardan örnek vermek istiyorum. Tapu sicil kayıtlarının düzeltilmesiyle ilgili birçok dosya okudum. Büyük banka olaylarında, mesela Egebank’a el konmasında siz tapuya ne yazarsanız yazın tapu bildiği gibi işlem yapar. İsim benzerliği vardır, tapu tedbir koyar. Sadece bankanın ortaklarının hisselerine el konulmasını istersiniz, o şirketin tamamına el koyar. Burada mahkeme kararının gerekçesini okuduğunuz zaman diyor ki “ortakların hisselerine el koyduğunuz zaman zaten mallarına el koyulacağı anlamına geleceği için ayrıca bir karar vermeye gerek yok”. Doğru okumak gerekiyor.

A. İ.:

Peki, hisselerin derken yüzde kaçını oluşturuyor bu?

L. K. T.:

Zaten hisseler el koyduğunuz zaman şirket diğer hisseleri elden çıkartmıyor.

A. İ.:

Merak ettiğim el konulan hisseler şirketlerin kaçta kaç? Yüzde 5’i mi? Yüzde 95’i mi?

L. K. T.:

Hepsindeki oranları farklı ama benim payıma el konulduğu zaman şirket o mal varlığı üstünde tasarrufta bulunamaz.

A. İ.:

Diyelim ben Turkcell’in yüzde 5’ine sahibim. Benim hisselerime el konulduğu zaman geri kalan yüzde 95 hissenin durumu ne olacak?

L. K. T.:

Burada taşınmazlara el konulması sorunu var. Şirket payları değil söz konusu olan. Şirket üstündeki taşınmazlara el konulduğu zaman sadece benim hissem oranında değil, taşınmazın tamamına el konulur. Tedbirin anlamı budur. Yani sonuç olarak kararın bir bölümünün kapatılmasının çok önemli olmadığını düşünüyorum. Benim sormak istediğim şu: Savcılara kovuşturma izni birer hafta arayla üç kez oylanıyor. Kanunda “oylamaya katılanların salt çoğunluğuyla izin verilmiş ya da verilmemiş sayılır” deniyor. Şimdi üçe üç kaldığı zaman eşitlik değişene kadar birer hafta arayla üç kez oylama yapıldı. Kanunda bununla ilgili bir boşluk mu var?

İ. O.:

Deniz Feneri’yle ilgili kararda demin de dediğim gibi kararın ikinci maddesinde kanunda yeri olmadığı için taşınmazların tamamına el konulamayacağı söyleniyor. Yani kanunda yeri olmayan kanun dışı bir uygulama söz konusu. Tapuda yanlışlar yapılmış olabilir. Bu bir ölçü olamaz. Avukatların talebi üzerine üç savcı birlikte avukatlara cevap yazıyor ve kararı savunarak “amacımız taşınmazların bütününe el koydurmak” diyor. Bu doğrudur veya değildir demiyorum ama durum bu. Bunun üzerine bizden soruşturma izni istenmesi gayet normal.

Gelelim üçe üç eşitlik nedeniyle kovuşturma kararının çıkmamasına. Eğer eşitlik varsa konu bir sonraki toplantının gündeminin ilk maddesi oluyor otomatikman. Bir üye izinli olduğu için üçe üç kalıyor. Bir sonraki toplantıya o üye katılınca eşitlik bozulmuş oluyor. Yönetmelikten kaynaklanan bir durum bu. Kurul iç yönetmeliğinde eşitlik halinde böyle davranılacağına ilişkin hüküm var. Yasayla çelişen bir durum değil.

A. B.:

Diğer davalara geçmeden önce... Hukuki kısmını bir yana bırakıyorum. Siyasi kısmına bakıyorum. Kutuplaşmış bir ülkede yaşıyoruz. Deniz Feneri'nin ucu Kanal 7'ye, dolayısıyla siyasi iktidara dayanıyor. Merak ettiğim husus, bununla ilgili karar alınırken siyasi iktidarın doğrudan olmasa da dolaylı baskısı üzerinizde hissediliyor mu? Yani gerçekten tarafsız bir şekilde karar alınabiliyor mu?

İ. O.:

Şunu söyleyeyim: Ben disiplin dairesinde çalışmadım ama orada iktidarı temsil eden kimse yok. Bakan da müsteşar da o dairede değil. Hükümetin bu kararı veren dairede doğrudan temsilcisi yok. Arkadaşlar nasıl tartıştılar bunu bilmiyorum.

L.K. T.:

Aslında savcılar burada mahkum ettik. Bu kısım kayıtlara geçmese iyi olur.

A. B.:

Burada sakıncalı olan ne?

L.K. T.:

Devam eden bir soruşturma ile ilgili konuştuk. Karar da bu yayımlamadan önce çıkmayacağına göre yargıyı etkilemiş oluruz. Deniz Feneri savcılarıyla ilgili kısım çıksa iyi olur.

A. B.:

Şimdi biraz da bu Gülen cemaati meselesine gelelim.

İ. O.:

Gülen cemaati meselesine gelince... Bir kere kuruldaki üye sayısı arttı. Kurulda tek bir görüşten insanların hâkim olduğu görüşü kesinlikle doğru değil. Mesela Yargıtay'dan gelen Ziya Özcan YARSAV üyesi. YARSAV çizgisinden gelen başka isimler de var. Bizimle birlikte

“Dün yargıda hangi görüşler varsa bugün de aynı görüşler var. Cemaate yakın isimler de var. Özel Yetkili Mahkemeler’de de var. Ben bu olayın cemaatin etkinliğinden değil savcı kolluk ilişkilerindeki sorunlardan kaynaklandığını düşünüyorum. Emniyet’in güçlü olduğu uyuşturucu, terör, organize suç gibi alanlarda savcılığın elinde aynı imkânlar yok.” (İbrahim Okur)

“Yargıtay 9. Ceza Dairesi çok daha basit suçlar için örgüt tanımı getirmiş. Eğer yeni yargı özgürlükçü bir yargı olacaksa, işte bu anlayışa karşı mücadele etmemiz, geçmiş içtihatlardan ayrı, farklı demokratik ve özgürlükçü bir yargıyı geliştirmeliyiz diye düşünüyorum.” (İbrahim Okur)

seçilen arkadaşlarımız da demin dediğim gibi “evet” cephesini oluşturuyordu. Bu, adı üstünde cephe. Farklı görüşlerden gelen arkadaşlarımız var. Bu yapıyla Özel Yetkili Mahkemeler’de istenildiği gibi işlem yapıldığı, bir grubun Özel Yetkili Mahkemeler’de hâkim olduğuna dair bir kanaat var. Özellikle de İstanbul Özel Yetkili Mahkemeleri için bu konuşuluyor. İstanbul Özel Yetkili Mahkemeleri’nde üç başkanın görev yeri değişti. Biz göreve geldikten sonra üç başkan hakkında tedbir kararı talep edildi. Birini kabul etmedik diğer ikisini kabul ettik. Bu iki başkan meslekten men cezası aldılar. Bunların yerine dışarıdan başkan atamadık. O mahkemelerin en kıdemli üyelerini başkan olarak atadık. Eski kurul döneminde de bu böyle yapılmıştır. Daha sonra bu mahkemelere üye takviyesi yapıldı. Yeni mahkemeler kuruldu. Bu yeni mahkemelere başkanlar da yine aynı teamüle göre yetkilendirildi. Burada özel bir yapıdan söz etmek mümkün değil.

Gülen cemaatine kendisinde olmayan bir güç atfediyoruz. Herhalde hoşlarına da gidiyordur. “Bu kadar büyüksek, bu kadar güçlüyse, herkes bizden çekinir” diye düşünüyorlardır sanıyorum. 12 bin hâkim ve savcı arasında her türlü görüş var. 12 Eylül referandumundan önce hangi görüştelere şimdi de aynı görüştelere. İnsanların görüşleri bir referandumla değişmez. Dün yargıda hangi görüşler varsa bugün de aynı görüşler var. Cemaate yakın isimler de var. Özel Yetkili Mahkemeler’de de var. Ben bu olayın cemaatin etkinliğinden değil savcı kolluk ilişkilerindeki sorunlardan kaynaklandığını düşünüyorum. Emniyet’in güçlü olduğu uyuşturucu, terör, organize suç gibi alanlarda savcılığın elinde aynı imkânlar yok.

Emniyet bu alanlarda hakikaten çok güçlü. Savcılığın böyle imkânları olmadığı gibi bunları değerlendirecek imkânları da çoğu zaman olmuyor.

Düğmeye kolluk basıyor, yani kolluk başlatıyor. Daha vahim olanı, örgüt tanımıyla ilgili olarak devleti koruma refleksiyle verilmiş kararlar, hatta içtihatlar var. Örgüt tanımını yaparken çok geniş tutmuşuz bu tanımı. Devleti koruma refleksiyle yapmışız bunu. Halen Özel Yetkili Mahkemeler de bu eski içtihatları takip ediyorlar. Bu, değişmesi gereken bir anlayış. Yargıtay geçmişte PKK ve Hizbullah ile ilgili davalarda bu tanımı çok geniş tutmuş. Her şeyi örgüt tanımının içine sokmuş. Bu otelde 250 hâkim ve savcıyla bir hafta süren toplantılar yaptık. Bize söylenen şu: Yargıtay 9. Ceza Dairesi çok daha basit suçlar için örgüt tanımı getirmiş. Eğer yeni yargı özgürlükçü bir yargı olacaksa, işte bu anlayışa karşı mücadele etmemiz, geçmiş içtihatlardan ayrı, farklı demokratik ve özgürlükçü bir yargıyı geliştirmeliyiz diye düşünüyorum. Bu 12 bin hâkim ve savcının yerine başka 12 bin kişi bulamayacağımıza göre bu 12 bin kişinin etkilendiği Yargıtay içtihatlarını oluşturmamız lazım. Yargıtay’daki bakış açısı değişirse Özel Yetkili Mahkemeler’de de anlayış değişir. Şimdi örgüt demek üç kişi var mı var, eylem var mı var, silah var mı var. Al sana örgüt. İşte bu anlayışı yıkmamız gerekiyor. Bunu da öncelikle eğitimle yapabileceğimize inanıyorum.

A. İ.:

Biraz da kanun değişikliğiyle...

Y. S.:

Sistemin değişmesi gerekir.

L. K. T.:

Evet, sistemin değişmesi gerekir.

İ. O.:

Hâkim, devlete ve yargıya karşı ve hatta kendisine karşı bağımsız olmalı.

3. Yargının Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nu Aşan Sorunları

3.1. ÖZEL YETKİLİ MAHKEMELER

A. B.:

İbrahim Bey bu Özel Yetkili Mahkemeler'le ilgili ne düşünüyorsunuz? Yani hükümetten Bakanlık'tan görüş istendiği zaman sizin Özel Yetkili Mahkemeler'le ilgili görüşünüz nedir? Kaldırılmasından mı yanasınız? Yoksa islah edilmesini mi düşünüyorsunuz? MİT davası gibi bir dava örneği üzerinden bu konu hakkında ne düşündüğünüzü merak ediyorum. Başka bir dava da buna örnek olabilir mi?

L. K. T.:

İlhan Cihaner davasının da çok can alıcı olduğunu düşünüyorum.

A. B.:

Olur, onu da konuşalım. Buyurun İbrahim Bey.

İ. O.:

Özel Yetkili Mahkemeler'e CMK. 250 ve 251, 252. maddelerle tanınan yetkiler son derece geniş. Bu maddelerle, siz bu savcılara görevi ne olursa olsun, sıfatı ne olursa olsun herkes hakkında soruşturma açma yetkisi tanıyoruz. Bu yetkinin mutlaka gözden geçirilmesi, daraltılması gerekiyor. Cihaner davasında da aynı yorumdan yola çıkarak başsavcı da olsa hakkında soruşturma yapılabileceği yorumu yapılmıştı. Bu önümüzdeki süreçte de sık sık karşımıza çıkacak bir sorun. Savcı görevi ve yetkisi ne olursa olsun herkesi soruşturacaksa şimdiki gibi buna hiçbir sınır koyamayacak mıyız? Ben bu yetkinin daraltılması gerektiğini düşünüyorum. MİT Müsteşarı ile ilgili konuda Hakan Fidan'ın doğrudan görev tanımıyla ilgili bir konuda görevini yaptığı için suç işlediği iddia edildi. Suç işleyip işlemediğini bilmiyoruz. Ancak arama

sırasında ele geçen bir evrak var. Buna ilişkin hiçbir delil toplanmadan, hiçbir araştırma yapılmadan savcı MİT Müsteşarı'nı ifadeye davet ediyor. Kanun bu yetkiyi tanıyor mu? Bence 250/3'e baktığınızda kanun savcıya bu yetkiyi tanıyor. Savcı açısından baktığınızda suç işlemiştir denilecek bir durum yok. Peki, o zaman savcı bu yetkiyi doğru kullanmış mıdır? Hayır. Kişisel kanaatim yeterli delil toplamadan ifadeye çağırıştır. Görev sınırlarını aştığına dair de iddialar var. Peki, görev sınırlarını nasıl tespit edeceğiz? MİT Müsteşarı Oslo'ya neden ve hangi yetkiyle gitmiştir? Kim görevlendirmiştir? Bunları sormadan ifadeye çağırması bence görev sınırlarını aşmaktır, ama yasal yetkisi var mı dersiniz kanun bu yetkiyi ona tanımış.

A. B.:

Yasanın gözden geçirilmesi gerekir diye düşünüyorsunuz. Peki, Özel Yetkili Mahkemeler hakkında ne düşünüyorsunuz?

İ. O.:

Özel Yetkili Mahkemeler'i kanun bir ihtisas mahkemesi olarak öngörmüş. Bunlar, Devlet Güvenlik Mahkemeleri kaldırılırken oluşturulmuş mahkemeler. Askeri üye kaldırılmış. Tamamı HSYK tarafından atanan hâkimlerden oluşan bu mahkemeler oldukça geniş yetkilerle kurulmuş. Coğrafi alanı da geniş tutulmuş. 7, 8 bazen 10 ilin davalarına bakmak üzere kurulmuşlar. Normalde baktığınız zaman bunlar birer

“Tamamı HSYK tarafından atanan hâkimlerden oluşan Özel Yetkili Mahkemeler oldukça geniş yetkilerle kurulmuş. Bu mahkemelerin yetkilerinin gözden geçirilmesi gerekir.” (İbrahim Okur)

ihtisas mahkemesi. Bunlara bugün ihtiyaç var diye düşünüyorum. KCK veya geçmişte PKK davalarını ele aldığınızda Diyarbakır Özel Yetkili Mahkemesi bu davalara bakıyor. Siz bu mahkemeyi kaldırırsanız Bingöl'de, Şırnak'ta bölgenin diğer illerinde Ağır Ceza Mahkemeleri bu davalara bakacak. Böylece birbirinden farklı delil toplama yöntemleri, birbirinden farklı kararlar çıkacak. Bu mahkemelere ihtiyaç var diye düşünüyorum. Ancak, bu mahkemelerin katalog suçları gözden geçirilmeli ve sadece devlet güvenliği aleyhine suçlarla sınırlandırılmalıdır. Bunların tartışılması ve bu mahkemelerin yetkilerinin gözden geçirilmesi gerekir.

A. B.:

O zaman bütün arkadaşlara Özel Yetkili Mahkemeler'le ilgili ne düşündüklerini soralım. Mithat senden başlayalım.

M. S.:

Sadece o değil de benim bu cemaat tartışmasıyla ilgili söylemek istediğim birkaç şey var. Bu tartışma neden önemli: Yargıda ya da HSYK'da kimin hangi inançta olduğu bence kimseyi ilgilendirmez, ilgilendirmemeli. Zihniyet polisliği yapılmamalı. Fakat belli bir inanca ya da dünya görüşüne sahip bir grup insan sistematik olarak belli bir amaçla belli kararlar üretiyor ve kurumlar üzerinden siyasi sonuç almaya çalışıyorsa, bu grup hangi inanca sahip olursa olsun sorundur. Hele yargıda çok büyük bir sorundur. Zaten yargıda tarafsızlık dediğimiz şey bağımsızlıktan çok daha önce gelir. Biraz önce tasvir ettiğimiz durum varsa, yargının tarafsız davranmasını beklemek naiflik olur. Nitekim kamuoyunda yargıya yönelik şüpheler, tartışmalar buradan kaynaklanmaktadır.

“Yargıda ya da HSYK'da kimin hangi inançta olduğu kimseyi ilgilendirmemeli. Fakat belli bir inanca ya da dünya görüşüne sahip bir grup insan sistematik olarak belli bir amaçla belli kararlar üretiyor ve kurumlar üzerinden siyasi sonuç almaya çalışıyorsa, bu bir sorundur.”

(Mithat Sancar)

“Tarafsızlık veya yargının siyasallaşması meselesi, sadece siyasi iktidarın yargı üstünde baskı oluşturmasından ibaret değildir; bir grubun, bir güç odağının yargıyı etkileyerek veya yargıda örgütlenerek yargı aracılığıyla toplumun belli kesimleri ve hatta siyasi iktidar üstünde baskı oluşturması da en az bunun kadar, hatta bazen daha da önemli ve vahim bir durumdur.”

(Mithat Sancar)

Kamuoyundaki algı Özel Yetkili Mahkemeler eliyle belli bir grubun karşıt gördüğü grupları tasfiye etmekte olduğudur. Bu, yargının siyasallaşmasının tipik örneğidir. Yargısal araçlar, siyasi çıkar ve tasfiye amaçlı kullanılıyor algısı çok ciddi bir meseledir. Bu geçmişte de vardı. Tarafsızlık veya yargının siyasallaşması meselesi, sadece siyasi iktidarın yargı üstünde baskı oluşturmasından ibaret değildir; bir grubun, bir güç odağının yargıyı etkileyerek veya yargıda örgütlenerek yargı aracılığıyla toplumun belli kesimleri ve hatta siyasi iktidar üstünde baskı oluşturması da en az bunun kadar, hatta bazen daha da önemli ve vahim bir durumdur.

HSYK'da böyle bir durum olduğuna dair güçlü bir algıdan söz ettik. Bundan hareketle soruyu şöyle soralım: HSYK gerçekten bu yapıyı kırabilecek araçlara, güce ve en önemlisi de niyete sahip midir? Belki HSYK'da da bu algıdan rahatsız olanlar ve bu durumun değişmesini isteyenler vardır. Ama bugüne kadarki olaylar, yargıyı siyasal hesapları için araçsallaştırmaya çalışan odakların, bunda büyük ölçüde başarılı olduğunu gösteriyor. Eğer böyleyse anayasa değişikliğiyle ortaya çıkan yapı geçmiştekinden çok farklı olmaz. Yargı sorunu iyice çözümsüz bir hal alıyor demektir. Şeffaflıkla ilgili soruyu da o yüzden sormuştum. Mesela kuruldaki önemli bütün tartışmaların tutanakları, kişilerin özel hayatlarını ilgilendiren kısımları ya da şahıs isimleri çıkartılarak, olduğu gibi yayınlanamaz mı? İnternet sitesinde ya da başka bir yerde yayınlanması düşünülemez mi? Anayasal değişiklik sürecinde de şeffaflık meselesi üstünde durmuştum. Eğer bu sağlanırsa belli bir cemaatin ya da grubun veya

bizatihi siyasi iktidarın yargı üstündeki tahakkümünün hiç de kolay olmayacağını düşünüyorum.

İ. O.:

Sorun böyle bir algı olup olmamasında düğümliyor. HSYK'nın içinde de, kürsüde görev yapan bazı arkadaşlarımız da Türk yargısının böyle bir algı problemi olmadığını düşünüyor. Buna inanan arkadaşlarımız var. Son olarak istişari ziyaret amacıyla Türkiye'ye gelen heyetteki Kristos Makridis, yaptığı görüşmelerde hem bazı HSYK üyelerinin hem de Ankara adliyesinden bazı hâkim ve savcıların kendisine "Yargıda böyle bir algı sorunu yok. Nereden çıkartıyorsunuz bunları" dediklerini ve benim bu konuda ne düşündüğümü sordu. Ben de ona cevaben "Tam da sorunumuz bu. Eğer böyle bir algı sorunu olmadığını düşünüyorsanız bunu çözmek için adım atmazsınız" dedim. Önce sorunun varlığını kabul edeceksiniz ki sonra çözmek için adım atarsınız. Biz diyoruz ki yargının bir algı sorunu var. Yargıda sorunlar var, yanlış giden şeyler var. Bunun adını koyarsanız düzeltmek için çaba sarf edersiniz.

Mithat Sancar'ın önerisi önemli. Şeffaflık adına tutanakların yayınlanmasına yasal bir engel yok. Bunu HSYK olarak kendi aramızda tartışmamız lazım. Size daha vahim bir şey söyleyeyim. Eski HSYK döneminde yerleşen bir alışkanlığın son bir yıldır sürdüğünü fark ettik. Eski HSYK döneminde kararların oybirliğiyle mi oyçokluğuyla mı alındığına dair bilgi kararda yer almıyordu. Sadece "hakkınızda şu karar alınmıştır" diye yazı gönderiliyordu. Daha sonra kararların oyçokluğuyla mı oybirliğiyle mi alındığı yazılmaya başlandı ama kimlerin ne oy verdiği ve muhalefet şerhleri yayınlanmıyordu. Kararlar genel sekreterlik tarafından yazılıp gönderiliyor, dolayısıyla biz gönderilen metni görmüyoruz. Ben birkaç kararda benim yazdığım muhalefet şerhinin gitmediğini duydum. Arkadaşlara sordum. Onlar da böyle bir uygulamaları olmadığını söylediler. Bu uygulama bitti. Ben bir karara muhalefet şerhi koymuşsam bunun muhatabının bunu bilmesini istiyorum. Belki karara itiraz ederken benim muhalefet şerhimden faydalanacak. Buna benzer bazı uygulama hatalarımız

var. Mithat Sancar'ın söylediği şeffaflık meselesini de bu bağlamda değerlendirebiliriz.

M. S.:

Biliyorsunuz bizim hukukumuzda gerekçenin çok önemli bir yeri var. Her kararın gerekçesi yazılmak zorunda. Bu anayasal bir zorunluluk.

İ. O.:

Evet haklısınız. Bu nedenle gerekçeli karardaki muhalefet şerhleri artık kararın muhatablarına gidiyor. Tabii daha atılması gereken adımlar da var.

Y. S.:

Özel Yetkili Mahkemeler bence de kaldırılmalı. Ama tabii o yetkileri Ağır Ceza Mahkemeleri'ne vererek değil. İlhan Cihaner davası zaten siyasi bir davaydı ama farklı bir amaçla kullanılmaya çalışıldı. Başsavcı Cihaner'in yargılama sürecinin Yargıtay'da yapılması lazım. Bu dava İstanbul'a gönderildi. İstanbul'da Ergenekon'a bakan mahkeme bunu alıp birleştirse bu dava daha sonra Yargıtay'a gidecek. Yargıtay da davayı Askeri Yargıtay'a gönderecek ve böylece dava bitecek. Bu yapılmaya çalışıldı. Cihaner'in davasının haklılığı, haksızlığı bir kenara bırakıldı. İstanbul'daki mahkeme de aldı başka bir yere gönderdi. Bu skandaldır aslında. Siyasi olarak kullanılıyor bir takım şeyler. Bu gibi yapılarda bu tür olaylar sık olur.

A. B.:

Peki, sizin Demokrat Yargı olarak Özel Yetkili Mahkemeler'le ilgili görüşünüz nedir?

U. Y.:

Özel Yetkili Mahkemeler'i olağanüstü yargılamaların aldığı son şekil olarak görüyoruz. İstiklal Mahkemeleri, Devlet Güvenlik Mahkemeleri ve şimdi de Özel Yetkili Mahkemeler. Bunlardan adalet beklemek mümkün değil. Tarihte daha önceki benzer mahkemelere baktığımızda da verilen kararları hukukla açıklayamazsınız. Ceza kanunuyla değil siyasi amaçla açıklarsınız. Bu tür mahkemeler, düşman olarak gördüğün karşı tarafı yok etmek üzere kurulmuş mahkemelerdir. Bizim görüşümüz bu Özel Yetkili Mahkemeler'in tamamen kaldırılması yönündedir.

L. K. T.:

Özel Yetkili Mahkemeler kesinlikle kaldırılmalı. Bu mahkemeleri siyasi iktidarların ya da bir takım güçlerin kendi amaçları için kullandıkları bir araç olarak düşünüyoruz. Bu mahkemelerde savunma hakkı kısıtlanıyor, gizlilik kararları veriliyor. Avukatlar duruşmalara alınmıyor. Sanıkların duruşmaya gelmesi engelleniyor. Son yargı paketlerinin birinde de sanıklar ya da avukatlar salonda bulunmadan karar alınabilecek denildi. Oysa yargılamada son oturuma kadar savunmanın söyleyeceği bir şey vardır. Avukatların son duruşmadan uzak tutulması son derece tehlikelidir. Özel yetkili savcılar sadece aleyhte delil topluyor ya da polisin aleyhte topladığı delilleri kullanıyorlar. Savcının lehte delil toplama yükümlülüğü de vardır. Sadece kendi istedikleri delilleri topluyorlar. Ayrıca savunmanın da kolunu kanadını kırıyorlar. İşte Turgut Kazan'ın adil yargılamayı etkileme suçundan yargılanması. İçeride yaptığı savunmayı dışarıda açıkladığı için yargılanıyor. Avukatlara gözdağı veriliyor. Cihaner davasında bir başsavcının, bir özel yetkili savcı tarafından kolundan sürüklenerek odasından çıkartıldığına tanık olduk. Amaç yargıya gözdağı vermektir. Özel Yetkili Mahkemeler yetkilerini bile aşarak çok tehlikeli işler yapıyorlar. Ben bir yargıç olarak bir meslektaşımın davası üstünden konuşuyorum. Başka örnekler de verilebilir. Özel Yetkili Mahkemeler işte bu yüzden kaldırılmalıdır. Güçlü yargı, bağımsız ve tarafsız bir yargı demektir. Herhalde burada hiç kimse Özel Yetkili Mahkemeler'in güçlü yargının göstergesi olduğunu savunmayacaktır. Özel Yetkili Mahkemeler siyasallaşmış yargının göstergesidir. Sonuç olarak bu mahkemelerin yaptığı işleri yapabilecek yetişmiş hâkim ve savcılar vardır.

3.2. ADLİ ve İDARİ KOLLUK AYRIMI

A. B.:

Yeni teknolojiler bazı etik sorunları da beraberinde getiriyor. Bir delilden yola çıkarak bir dinleme sistemi kuruluyor ve o dinleme sisteminin içine düşen herkes suçlu muamelesi görebiliyor. Bu sadece polisin bir sorunu mudur? Yoksa yargı içinde bu bir sorun mudur?

Siz eğitimlerinizde buna değiniyor musunuz? Yoksa bu sizin değil polisin meselesi midir?

İ. O.:

Bizim de meselemizdir. Kolluk kendince bir iddiayı delillendirirken ne istediğini gerekçelendirerek getiriyor. Mesela bir dinleme talebini ayrıntılandırıyor. Hangi suçla bağlantılı olduğunu yazıyor. Hâkim de buna göre teknik takip kararını veriyor.

A. B.:

İbrahim Bey ben size bir örnek vereyim: Mesela Almanya'dan bir ihbar geliyor. İhbar mektubunda deniyor ki "Ali Bayramoğlu'nun falanca karanlık örgütle bağlantısı vardır". Emniyet İstihbarat bu iddiayı ciddiye alıyor ve dinlemeye başlıyor. Dinledikçe başka ilişkiler, başka suçlar ortaya çıkmaya başlıyor. Şimdi burada en başta Almanya'dan gelen ihbar mektubunun savcı tarafından ciddiye alınması sorunu var.

İ. O.:

Tabii burada sorun var. Hem savcılık hem de polis açısından sorun var.

L. K. T.:

Adli kolluk olmaması sorunu var. Adli kolluk olursa böyle sorunlar yaşanmaz. Ama bunun için de ciddi bir altyapı hazırlığı gerekiyor.

İ. O.:

Asıl sorun şu ki, adli kolluk olmadığı için savcılar soruşturma açmakta yeterli değil. Elinde yeterli malzeme yok. Savcılarımız yeterli hazırlığı yapamadığı için mahkeme delil toplamak zorunda kalır. Hâkim de sorduğu sorularla delil toplamaya uğraşır. Zaten böyle olduğu için de dava üç-beş yıl sürüyor. Uzun yargılamadan şikâyet edilmesinin nedeni de bu. 2008'den bu yana Bakanlık, adli hizmet uzmanlığı ya da hâkim yardımcılığı gibi bir sistem üzerinde çalışıyor. Avrupa'daki örnekler incelendi. Asıl hedefte şu var: Yücel Sayman'ın dediği gibi hâkimin sadece esas kararı vereceği bir sisteme geçiş için çalışıyoruz. Ara kararların toparlanması, delillerin toplanması gibi ara aşamalar tamamlanıp dosya olgunlaştıktan sonra hâkimin önüne gelsin. Aksi bir durum yargılama

“Adli kolluk olmadığı için savcılar soruşturma açmakta yeterli değil. Elinde yeterli malzeme yok. Savcılarımız yeterli hazırlığı yapamadığı için mahkeme ve hâkim delil toplamak zorunda kalır.” (İbrahim Okur)

diyalektiğine uymuyor. Savcıyla hâkim eşit pozisyonlarda, ortada savunma yok. Bu sistemi değiştirmedığımız sürece de yargının sorunlarını çözmüş olmayız.

Doğrusu savcının soruşturma başlatıp kolluktan bir şeyler talep etmesidir. Ama bizde zaman zaman tersi de olabiliyor. Bunda savcılıkların eksik kadroyla çalışmasının da etkisi var. Savcının yardımcısı yok, özel kalemi yok. Birkaç savcı aynı odayı paylaşabiliyor, İstanbul’da biliyorsunuz zaten bu durumu. İstanbul’da iki savcıya bir kâtip düşüyor. Hepsinden önemlisi adli kolluk kuvveti yok bizde. Adli kolluk kuvveti olmadığı için kolluk yaptığı araştırmayı getirip savcıya veriyor. Savcı da soruşturmayı açıyor. Savcı teknik desteği olan, ofisi olan bir yetkili değil. Savcı bir yandan soruşturmayı yürütür, bir yandan da otopsiye gider, bir sürü işle uğraşmak zorunda kalır. Maalesef durum bu.

Sorgu hâkimliğiyle ilgili olarak da iş yükü ağır olan hâkime nöbetçi olduğu gün akşam saatlerinde gözaltı süresi dolmuş 10 kişi getiriyorlar. Bunları sorguya sevk ediyorlar. Hâkimin önünde iki yol var: Serbest bırakacak ya da tutuklayacak. Serbest bırakıp riske girmektense tutuklamayı tercih ediyor. Diyor ki “itiraza bakan hâkim değerlendirsin”. İtiraza bakan hâkim de günlük işlerinin dışında değerlendirdiği için itirazı reddediyor. Asliye Ceza’da 45-50 duruşmaya çıkmış. “Ben riske girmeyeyim, kendi mahkemesi karar versin” diye düşünüyor. Büyük merkezlerde tedbir kararlarını verecek ayrı mahkemeler olmalı. Hatta Özel Yetkili Mahkemeler’in tedbir kararları da bu mahkemeler tarafından değerlendirilmeli.

A. B.:

Siz bunları Adalet Bakanlığı’na öneriyor musunuz?

İ. O.:

Evet, öneriyoruz. Bilgilendirme yazılarıyla ya da şifahen öneriyoruz.

Y. S.:

Adli kolluk kuvveti kurulmadıkça ve bunun işleyişi bilimsel olarak tespit edilmedikçe yargıdaki sorunlar çözülmez. En azından tasarımını değiştirmek gerekir. Savunmanın yargı tasarımı da yeri yok. Bu tasarım değişmeden yargıyı demokratikleştiremezsiniz. Bu sistem içinde kimi yargıç yaparsanız yapın sonuç değişmez. Devlete karşı bir tehlike var dediğiniz andan itibaren yargıya devleti bu tehlikeden koruma görevi vermişsiniz. Eskiden bunu MGK söylüyordu şimdi hükümet söylüyor. Eskiden Milli Güvenlik Siyaset Belgesi’nde tehlikeler yazılıyordu, şimdi hükümet söylüyor; KCK diyor mesela... Ben de bu sistem içinde yargıç olsam o tutuklama kararını veririm ve bir daha da kaldırmam o kararı. Sistemi değiştirmedığınız sürece HSYK ne kadar iyi işliyor görünse de, o da bu sistemin parçası olacak.

Adli kolluk olmadan bugünkü sistemdeki gibi savcılar polise teslim olmuş durumdan kurtulamazlar. Bazı hukuk büroları savcıyı ve polisi kendi yardımcıları olarak kullanıyorlar. Bir şikâyet dilekçesi savcıya gidiyor. Savcı o dilekçeyi polise gönderiyor. Sadece ceza davalarında değil fikri haklar konusunda da aynı şey oluyor. Bir polis yanında bir bilirkişiyle geliyor; “savcılık emriyle geldik. Koruma altında olan eserleri çalışıyorsunuz” diyor. “Sen nereden biliyorsun koruma altındaki eserleri çaldığımızı” deyince, bilirkişiyi gösterip “işte onun için geldik” diyor. Bir savcı önce soruşturmayı açar ondan sonra bu süreç işler ama savcının umurunda değil.

3.3. SAVUNMANIN GÜÇLENDİRİLMESİ

Y. S.:

Yargı örgütlenmesi içinde savunma yer almıyor. Ne avukatlık yasasında ne de anayasada savunmayı içeren bir kurum yer almıyor. Özellikle ceza davalarında savunma bir kurum olarak yok. Sadece bir hak olarak var. Yani iddianın karşısında kurumsal bir savunma

---

“Yargı örgütlenmesi içinde savunma yer almıyor. Ne avukatlık yasasında ne de anayasada savunmayı içeren bir kurul yer almıyor. Özellikle ceza davalarında savunma bir kurum olarak yok. Sadece bir hak olarak var. Yani iddianın karşısında kurumsal bir savunma mekanizması yok. Yargının diyalektiğinden ziyade yargıç kendi kanaatini, kendi doğrusunu söylemiş oluyor.” (Yücel Sayman)

---

mekanizması yok. Yargının diyalektiğinden ziyade yargıç kendi kanaatini, kendi doğrusunu söylemiş oluyor. Bu yargı sistemi zaten baştan yanlış bir sistem. Bu sistemi kendi içinde ne kadar reforma tabi tutarsanız tutun yargıyı demokratikleştirmeniz mümkün değil.

Bir dava açıldığı zaman o konuyla ilgili bütün kararları yargıç verir. Tanıklara soru sorulsun mu sorulmasın mı, tedbir konsun mu konmasın mı, her şeye o karar veriyor. Verirken de önüne dosya geldiğinde bir ön fikri var zaten. Düşüncesi zaten oluşmaya başlamış demektir. Hâlbuki yargı diyalektiği diyorsak, o dosya hâkimin önüne gelene kadar o dosyayla ilgili tartışılması gereken bütün konular başka organlarda tüketilmiş olur. Yani eğer o delil, delil niteliği taşıyor ise yargıcın önüne dosya gelene kadar onun delil niteliği taşımadığı tespit edilir ve bunun kararı yargıca bırakılmaz. Aksi takdirde yargıç süreci olması gerektiği gibi yönetemez. Bir başka örnek, tanık dinlenecek mi dinlenmeyecek mi? Buna yargıç karar veremez. Bu yargıçtan önce tespit edilir ama bu bir kurumsallaşma gerektirir.

Yargılama sürecinden önceki tüm bu prosedürlerin gerçekleşmesi için ona göre yetişmiş, delilleri hazırlayan savunmanın da katkısıyla bu süreci gerçekleştirecek bir adli kolluk kurumu olmalı. Ben savunma olarak orada tartışabilmeliyim, eğer uzlaşmaya varamıyorsam bir başka mahkemede karar alınmalı. Yani o delilin delil olup olmadığına esas hakkında karar verecek mahkeme değil ondan önce bir başka mahkeme karar vermeli. Adli tıp yargılama sürecinin içine alınabilir. Adli kolluk, adli tıp, ortak bir

kurumsal yapının unsurları olabilir. Adli kolluk özerk bir şekilde örgütlenirse pek çok sorun çözülür. Başka yere gitmeye gerek yok. Bizim kalem dediğimiz yazı işlerinin de özerk olması lazım ki ben avukat olarak, davacı ve davalı olarak sorunlarımızı orada çözelim. Dosya olarak ne talep ediyorsak oraya getirtelim. Başka davalar açılacaksa orada açtıralım. Yani kısacası esas hakkında karar verecek hâkim yan meselelerle ilgilenmek zorunda kalmamalı. Savunma olarak ben de yargıcın önüne gelecek dosyadaki parametreleri tartışabilmeliyim. Bizde bu böyle olmuyor ki. Beş sene süren bir davanın her duruşmasında farklı şeyler söyleniyorsa sizin asla yargıcın düşüncesini oluşturan parametreler üstünde söz sahibi olmanız mümkün olmuyor. Usul hukuku bir sanattır. Etkileme sanattır. Hüküm verecek kişilerin kullanacağı parametreleri belirleme sanattır. Onun için esas hakkında karar verecek yargıç, yan konularda tartışamaz. Eğer tartışırsa kendi parametrelerini kendisi belirler. Onun vereceği karar da sadece onun kararı olur. Yargıç büyük bir iktidar olur. Eğer büyük bir iktidar gücü olursa ona iktidarını nasıl kullanacağını daha büyük bir iktidar dikte eder. Böyle bağımsız yargı olmaz. Bu yüzden de sözünü ettiğim kurumsallaşmanın gerçekleştirilmesi gerekir. Evet, Hâkimler ve Savcılar Kurulu var. Bir de Baro var. Üçü bir araya gelip istişari bir kurul oluşturup yargının sorunlarına birlikte çözüm arayabilirler. En önemlisi de yargının halkın denetimine açık olması lazım. Bizde adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs diye bir kanun maddesi var. Aslında sanığı korumak için getirilmiş bir kanun maddesi ama inanılmaz bir şekilde Yargıtay tarafından sanık başta olmak üzere o dava hakkında konuşacak herkesi susturmaya yönelik bir madde haline getirildi. Önemli olan burada yargıcın karar verme özgürlüğüne etki yapabilecek unsurları ortadan kaldırmaktır. Yani bir kuvvet komutanı bir sanık hakkında “tanırım iyi çocuktur” diyemeyecek. Bir iddianame ortaya çıkınca elbette o iddianame hakkında konuşacağım. Yargıç da dinleyecek ve fikir edinecek. Bundan doğal bir şey olamaz. Bunlara bir bütün içinde baktığımız zaman yapılması gerekenin topyekûn bir sistem değişikliği olduğunu görüyoruz. Böyle söyleyince de “paramız yok” deniyor. Başka

---

“İnsanların kararlara ikna olması için karar süreçlerinin bağımsız denetimi gerekir. Yani denetimin serbestliği dediğimiz şey. Yargının halkın denetimine açık olması gerekir.” (Yücel Sayman)

şeylere para bulunuyor ama. Demokratik bir sistem oluşturmak istiyorsanız yargıdan daha önemli ne olabilir ki. Yeni anayasa toplantıları sırasında biri Ege’de biri de Doğu’da iki kişi aynı şeyden şikâyet etti. Diyolar ki “Hazine ile arazi davamız var ama kaybettik. Kimse de bize neden kaybettiğimizi açıklayamıyor. Hazine’ye karşı açılan bütün davalar kaybediliyor.” İnsanların kararlara ikna olması için karar süreçlerinin bağımsız denetimi gerekir. Yani denetimin serbestliği dediğimiz şey. Yargının halkın denetimine açık olması gerekir. Jüri sistemi mi kurarsınız başka bir sistem mi kurarsınız, ama mutlaka kararların halkın denetimine açık olması gerekir. Sonra da “olur mu böyle karar” dediğiniz zaman dava açılıyor bunu diyen kişinin hakkında. Bunu değiştirmek gerekir. Adli kolluk ile adli tıp bir arada düşünülmeli. Avukatların yargı sürecinde bir etkisi yok. Bir tek çapraz sorgulama getirildi, o da çapraz sorgulama falan değil. O sadece avukatın sanığa doğrudan soru sorması. Çapraz sorgu bir etkileme yöntemi. Sorularla yargıca hükmünü oluşturacak parametreleri gösteriyorsun. Bizde hâkim tanığa soru soruyor. Yargıcın kendi doğruları var ki soru soruyor. Ben savunma olarak sorarım çünkü benim parametrelerim var. Peki, yargıcın doğrusu ne? Yargıç tanığa ya da sanığa soru sorduğu anda kafasında parametreler oluşmuş demektir. O zaman çapraz sorunun hiçbir anlamı yok. Hâkim sorarken bir de bana soru sorma hakkı veriliyor hepsi bu. Deniyor ki “biz bu sistemi Amerika’dan aldık”. Siz Amerika’da ağır ceza davalarında sanığa soru soran yargıç gördünüz mü? Sormaz. Bu perspektiften bakmak lazım. Türkiye’de 40 yıldır bu işin içinde olan birisi olarak biliyorum ki, İstinaf Mahkemeleri’nin kurulmamasının gerekçesi hep parasızlık oldu. Dosyaları eritmek deniyor; dosyaları eritmek için aşırı hızlı davransanız bir sürü insanın davası çöpe gidecek. Toparlayacak olursam, bir

bütünün içinden bakmak ve sistemi bir bütün olarak değiştirmek gerekiyor. Yoksa HSYK ve verdiği kararlar sürekli tartışma konusu olmaya devam edecek.

Koray Özdil (TESEV):

Avukatlarla da mesleki toplantılar yapmayı düşünüyor musunuz? Hâkim ve savcılarla avukatlar arasında çatışma var ve neredeyse bir araya gelemiyorlar. Bunu kırmanın zamanı geldi de geçiyor. Bu gerginliğin azalmasında bu tür toplantıların katkısı olabilir.

İ. O.:

Avukat meslektaşlarım bunu duyunca biraz kırılabilir ama şöyle bir kaygımız oldu açıkçası. Avukatlar bu tür toplantılara kendi spesifik davalarını getirip burada tartışarlarsa...

L. K. T.:

Tartışınlar ne sakıncası olabilir ki?

İ. O.:

Ama hâkimler orada kendi davalarını tartışırken avukat da geldi orada belki hâkim olarak benim baktığım bir dosyayı getirdi. Bunu şimdilik bir kenara koyduk. Toplantı çıktıları gelsin bunları değerlendirelim, ona göre ileride tekrar düşünürüz diye kararlaştırdık. Geçtiğimiz yıl “Yargıda Durum Analizi” başlığı altında 16 bölgede toplantılar yapmıştık. Bu toplantılara barolardan arkadaşları da çağırdık. Onlar da katıldılar ve çok faydalı tartışmalar yaşandı. Ancak mesleki müzakere toplantıları için şimdilik bunu düşünmüyoruz.

L. K. T.:

İlkesel bazda düşünülebilir ama.

İ. O.:

İlkesel bazda düşünülebilir elbette. Bunu değerlendireceğiz.

M. S.:

Hâkimlere her zaman avukatlarla aralarına mesafe koymaları gerektiği, yoksa avukatların kendilerini istismar edebileceği öğretilmiştir.

İ.O

Bu yüzden avukatları da bu toplantılara ilk etapta çağırırsak hâkimlerin katılımının düşük olacağını düşündük.

L. K. T.:

Eğer avukat bağlantı kurup hâkimle tartışmak istiyorsa ne yapar eder bunu bir şekilde başarır. Dolayısıyla kurumları ve sorunları bir arada tartışmanın bence hiçbir sakıncası yok.

3.4. İSTİNAF MAHKEMELERİ²

A. B.:

Yücel Sayman İstinaf Mahkemeleri'nden söz etmişken bu konuya geçelim. Uğur Bey, sizin Demokrat Yargı olarak İstinaf Mahkemeleri'yle ilgili öneriniz var mı?

U. Y.:

Evet, İstinaf Mahkemeleri'yle ilgili olarak bizim önerimiz var: İlk derece mahkemeler karar verdikten sonra Yargıtay'a ya da Danıştay'a gelen dosyayı temyiz eden vatandaş sanıyor ki benim dosyama dört ya da beş yüksek yargıç okuyacak, inceleyecek ve ona göre karar verecekler. Hâlbuki öyle olmuyor. Dosya geliyor, iki yıllık bir hâkimin eline veriyorsunuz. O dosyayla ilgili olarak heyetin önüne çıkıp ne anlatırsa, heyet üyeleri dosyayı hiç görmeden kendisine aktarıldığı kadarıyla karar veriyorlar. Dünyanın hiçbir ülkesinde bu yok. Bunun kaldırılması lazım. Yani Türkiye'deki hâkim ve savcılarının yüzde 20'si idari kadrodadır. Lojmandan sorumlu hâkimden tutun, birçok alanda hâkim istihdam ediliyor. Kurulda yine hâkim istihdam ediliyor. Dünyanın hiçbir yerinde bu kadar çok sayıda yüksek mahkeme yok. Dünyada her alanda yerleşmeye gidilirken bizim de yargı alanında

“İdari kadroda kullanılan hâkim ve savcılar israf edilmiştir. Protokol için, kamplar için sorumlu hâkimlere ihtiyaç yoktur. Bu idari işleri yapabilecek başka alanlarda yetişmiş yeterince eleman vardır.” (Leyla Köksal Tarhan)

yerleşmeye gitmemiz gerekir. O nedenle yeni anayasada Yargıtay ve Danıştay yerine 30 kişilik bir temyiz mahkemesi kurulması, mevcut Yargıtay üyelerinin ve Yargıtay'ın tetkik hâkimlerinin ve idari kadrodaki hâkimlerin de İstinaf Mahkemeleri'ne gönderilmesi lazım. Yani buradan iki, üç bin hâkim ve savcı çıkar. Bunlarla da çok rahatlıkla İstinaf Mahkemeleri kurulur. Bizim önerimiz budur.

L. K. T.:

İstinaf Mahkemeleri kurulmalıdır. İdari kadroda kullanılan hâkim ve savcılara ben “israf edilmiş hâkim ve savcılar” diyorum. Protokol için, kamplar için sorumlu hâkimlere ihtiyaç yoktur. Bu idari işleri yapabilecek başka alanlarda yetişmiş yeterince eleman vardır. İstinaf Mahkemeleri için yetişmiş eleman da vardır, devletin bütçesinde para da vardır. Yeter ki güçlü yargı isteniyor olsun.

Y. S.:

Yargıdaki en büyük sorunlardan biri İstinaf Mahkemeleri'dir. Bir yargıda İstinaf Mahkemeleri neden kurulmaz? Asıl vesayet ilişkisi orada. Yargıtay'ın yargıçlar üstünde vesayeti var. O vesayeti, kişiler değiştirerek kıramazsınız ki. Vesayeti kırmamız için İstinaf Mahkemeleri'ni devreye sokmanız gerekir. Yargıtay'daki kişileri değiştirerek bu vesayeti kıramazsınız. Olsa olsa vesayeti kullananlar değişmiş olur. Bu da hiç demokratik bir uygulama değildir. İstinaf Mahkemeleri'nin kanunu 2005'te çıktı ama

² İlk derece mahkemeleri tarafından verilen nihai kararların hem maddi mesele hem de hukuki yönünden bir kanun yolu olarak denetlenmesine istinaf denir. Yani mahkemelerin verdiği kararlar bir üst mahkemede bir kez daha gözden geçirilip, gerekirse duruşma yapıp, delil toplanacak ve tanık dinlenebilecektir. Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun, <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/1412.html>, erişim tarihi: 03.09.2012

“Yargıtay'ın yargıçlar üstünde vesayeti var. O vesayeti, kişiler değiştirerek kıramazsınız ki. Vesayeti kırmamız için İstinaf Mahkemeleri'ni devreye sokmanız gerekir.” (Yücel Sayman)

yedi yıldır hâlâ kurulamadı. Demek ki sistem değişsin, Yargıtay'ın vesayeti kırılсын istenmiyor.

İ. O.:

2013 yaz kararnamesinde İstinaf Mahkemeleri'yle ilgili atamalar yapmayı planlıyoruz. Alınan bazı tedbirlerle yargının özellikle Yargıtay'ın iş yükü önemli ölçüde azaldı. Küçük adliyelerin de kapatılmasıyla İstinaf Mahkemeleri'nin ihtiyacı olan personeli bir ölçüde karşılayabileceğiz. Her şey elbette mükemmel olmayacak. Şu andaki hedefimiz 2013 yaz kararnamesiyle İstinaf Mahkemeleri'ni kurmak.

“Yargıtay'da bu kadar hâkime ne gerek var” denildi. Evet, bu kadar hâkime ve tetkik hâkimine Yargıtay'da gerek yok. Şu anda Yargıtay'da neredeyse 2 bin kişiye yakın çalışan var. Önümüzdeki yılın yaz kararnamesine kadar iş yükü hafiflemiş olacağı için isteyen arkadaşlarımızı İstinaf Mahkemeleri'ne atayabiliriz. Yargıtay'daki tetkik hâkimi sayısını artırmamızın da nedeni buydu. Bu arkadaşlarımız tetkik hâkimliğinde tecrübe kazandıktan sonra İstinaf Mahkemeleri'ne atanabilecekler.

Hâkim ve savcıların yüzde 20'sinin idari kadrolarda çalıştığı doğru değil. Yargıtay'da çalışanları da dâhil ederseniz yaklaşık olarak bu oranı bulursunuz. Bunların sadece 500'ü HSYK ve Bakanlık'ta çalışıyor.

“Küçük adliyelerin de kapatılmasıyla İstinaf Mahkemeleri'nin ihtiyacı olan personeli bir ölçüde karşılayabileceğiz. Şu andaki hedefimiz 2013 yaz kararnamesiyle İstinaf Mahkemeleri'ni kurmak.” (İbrahim Okur)

12 bin kişiden 500'ünün buralarda çalışıyor olması çok büyük bir rakam değil. Bunların 160'ı HSYK'da çalışıyor ki bu HSYK gibi bir kurum için normal. Bakanlık'ta ise 300'ün üstünde hâkim çalışıyor ki bu bence de yüksek. Toplamda da yüzde 20 yüksek bir rakam. Buna da katılıyorum.

İstinaf Mahkemeleri konusu HSYK Genel Kurulu'na geldiğinde konuştuk, tartıştık ve en sonunda mevcut şartlar değişmeden İstinaf Mahkemeleri'nin yargıdaki sorunu çözmeyeceğine, aksine artıracığına karar verdik. Öncelikle Yargıtay'ın iş yükünün eritilmesi, küçük adliyelerin kapatılması gerekiyor. Biraz önce de dedim; İstanbul'da bir hâkime 17 bin dosya düşerken bu küçük adliyelerde bir hâkime 40-50 dosya düşüyor. Buralarda iki hâkim, iki savcuyu israf ediyorsunuz. Biz yerde İstinaf Mahkemeleri kurmaya karar verdik ve bina olmadan kurulmasını istedik; bu nedenle bina ve altyapı sorunlarını çözmeye çalışıyoruz. İstinaf Mahkemeleri'nin hemen kurulmamasının nedenleri bunlar.

Toplantıda Öne Çıkan Ortak Noktalar ve Öneriler¹

- 1- Hâkim ve savcıların kurullarının ayrılması gerekir.
- 2- Hâkim alımında Adalet Bakanlığı'nın ağırlıkta olduğu bir heyet belirleyici oluyor. Bunun değişmesi gerekir.
- 3- Adalet Akademisi mevcut haliyle mesleki eğitim ihtiyacını tam olarak karşılayamıyor. Akademinin reforma tabi tutulması gerekir.
- 4- HSYK seçim sistemi değişmelidir. Nasıl bir seçim sistemi olacağına geniş katılımlı bir tartışma sonunda karar verilmelidir.
- 5- Yargıda devleti koruma refleksi çok güçlü, mevcut içtihatlar da bunu besliyor. Özellikle örgütlü suçlar ve terör suçlarında yeni içtihatlar oluşturmak gerekmektedir.
- 6- Hâkim, devlete karşı bağımsız olmalı, bağımsız karar vermelidir.
- 7- Adli kolluk kuvvetinin bir an önce kurulması gerekmektedir.
- 8- İstinaf Mahkemeleri kurulmalıdır.
- 9- Mahkeme bütçesi ve salonları özerk hale getirilmelidir.

3 Bu bölümde yer alan öneriler, raporun danışmanı Ali Bayramoğlu, editörü Ferda Balancar ve TESEV Demokratikleşme Programı'ndan Koray Özdil ve Levent Pişkin tarafından, toplantıda öne çıkan ortak tespitlere dayanarak hazırlanmıştır.

Sonuç ve Değerlendirme

Ali Bayramoğlu

AK Parti'nin iktidara gelmesiyle birlikte Türkiye go'ların yılların yaşam biçimi merkezli kutuplaşma ortamından ve askeri vesayet düzeninden adım adım uzaklaşmaya başladı. Değişim süreci bir yandan Kopenhag kriterleri etrafında yasal yapının reforme edilmesiyle seyrederken, diğer taraftan bu reformları kuşatan güç ilişkilerine endeksli kriz ve gerginliklerle ilerledi. Bu gerginlikler yasal değişikliklerin uygulama safhasında daha da yoğunlaştı. Devlet içi yeniden yapılanma, askeri olandan arınma girişimleri yeni ve eski yönetici seçkinleri karşı karşıya getirirken, bu çerçevede özellikle 2005'ten itibaren Türkiye ciddi bir iç "çatışma" sürecine girdi.

Bu süreç seçkin gruplarının birbirlerini tasfiye hamleleriyle 2010 anayasa referandumuna kadar keskin bir şekilde devam etti. Cumhuriyet mitingleri, cumhurbaşkanlığı seçim kampanyası, 27 Nisan askeri muhtırası, 367 krizi, Temmuz 2007 seçimleri, onu takip eden AK Parti'ye yönelik kapatma davası, ordudan gelen formel ve enformel çıkışlar madalyonun bir yüzünü temsil ederken, eski aktörlere ve vesayet düzeninin tasfiye edilmesine yönelik politik ve hukuki temizlik süreçleri madalyonun öte yüzünü resmetti.

2008 yılı siyasi gelişme ve çatışmalar açısından kritik bir yıldır. Ocak ayında Ergenekon soruşturması olarak bilinen adli süreç başlayacaktır. Bunu daha sonra Poyrazköy, Kafes, Balyoz gibi soruşturma ve kovuşturmalar takip edecektir. Ve tüm bu adli süreçler ciddi bir güç mücadelesi çerçevesinde vesayet düzeninin askeri ve sivil aktörlerine yönelik bir temizliği ifade edecektir.

Bu gelişmenin başka ve önemli bir anlamı da, Türkiye'nin değişim sürecinin, herhangi bir "siyasi

kopuş" olmadan ve yeni bir "kurucu iktidar" oluşmadan, "süreklilik içinde çatışma hali" üzerinden devam ettiğini göstermesidir. Bu çerçevede pek çok siyasi ve idari aktörün değişimin hem nesnesi hem öznesi olması ve değişimin değiştirilmek istenen aktör, yapı ve zihniyetle temas içinde yürümesi, devlet içinde ciddi siyasallaşmalara, kutuplaşmalara ve ideolojik gerginliklere yol açmıştır.

Üniversiteler, askeri bürokrasi ve yargı "hem nesne hem özne aktörler" in önde gelenleri olmuştur. Bu noktada yargıya özel bir parantez açılması gerektiğine şüphe yoktur. Zira yargı "süreklilik-çatışma denklemi" üzerine oturan bir "değişim modeli"nde sadece kuvvetli bir direnç merkezi oluşturmakla kalmamış, aynı zamanda siyasi nitelikli adli temizlik süreçleri çerçevesinde değişimin taşıyıcılığına da soyunmak durumunda kalmıştır.

Türkiye bu koşullarda "değişim-yargı-siyaset ilişkisi"nde yeni bir sayfanın açılmasına tanıklık edecektir. Yargı açısından ikili bir durum ya da işlevden söz etmek mümkündür. Bir yandan yargı kendi çapı ve çerçevesini aşan bir yoğunlukla siyasi sorunların siyasi nitelikli hakemi haline dönüşmüştür. Diğer yandan bu davaların yürütülebilmesi için özel yetkili mahkemeler ve özel yetkili savcılıkla düzenlemesiyle yargıya verilen olağandışı yetkiler, yargı kurumunu ve aktörlerini kendi başına bir güç merkezi haline dönüştürmüştür. Az önce altını çizdiğimiz kutuplaşma ve siyasallaşma hali ise hem bu güç oluşumunu pekiştirmiş, hem de bundan beslenmiştir.

Güç olmanın anlamı açıktır: Yargı-siyaset ilişkisi yer, mahkeme ve döneme bağlı olarak kimi zaman değişim kimi zamansa değişime direnç yönünde hukuk ve kanunun sınırlarını zorlayan bir şekilde ilerlemiş, en

azından kamuoyunda bunun böyle olduğuna dair güçlü bir kanaat oluşmuştur.

Bu çerçevede, savcılar ve hakimlerin “kim” olduğu, özel yetkili mahkemelerin ve savcılıkların “nasıl çalıştığı”, hukuki sınırlarını aşip aşmadığı önemli tartışma konuları haline gelmiştir.

Özellikle 2010 yılına kadar olan ilk dönemde, yüksek yargı ve HSYK'nın eski siyasi seçkinlerden oluşan yapısı siyasi iktidar tarafından değişim sürecinin önündeki en büyük engel olarak tanımlanmıştır. HSYK'nın adli süreçlere ve aktörlere yönelik pek çok girişimi ve hazırladığı terfi ve tayin kararlamaları, 2010 öncesinde bu kurum ve siyasi iktidar arasında tüm ülkeyi kuşatan ciddi gerginliklere yol açacaktır.

Nitekim 2010 anayasa değişiklikleri, hükümet açısından özellikle HSYK ve yüksek yargının yapısının değiştirilmesi ve burada oluşan direcin kırılması amacını taşımıştır. AK Parti iktidarı değişim önündeki yargı engelini aşmak ve yüksek yargı üzerindeki “vesayeti kaldırmak” iddiasıyla ve temel olarak bu iddiayı merkez alan bir çerçevede hazırladığı bir metinle, anayasal bir değişikliğe gitmiş ve bu değişikliği referanduma götürmüştür. Anayasa değişikliği ve onu takip eden uyum yasaları, HSYK'nın yapısında önemli değişikliklere yol açmış, diğer yüksek mahkemelerde olduğu gibi bu kurulun üyelerinin de yargıç ve savcılar bünyesinde yapılan bir seçimle belirlenmesi kuralı benimsenmiştir.

Referandum süreci ve kurul seçimleri, ülkedeki güçler dengesine ve kutuplaşmalara paralel olarak, yargı içinde farklı eğilimlerin dernekler üzerinden ya da enformel bir çerçevede siyasi olarak örgütlendiği bir iklimde yaşanmıştır. HSYK'nın doğrudan hakimlerin ve savcılarının oylarıyla belirlenmesi YARSAV, Demokrat Yargı ve hükümet ekseninde tanımlanan üç gruba ön plana çıkarmış, bu grupların hazırladığı listeler yarışmış ve sonuçta Adalet Bakanlığı listesi kazanmıştır.

Bu sonuç bir kesim tarafından demokratik ve doğal bir normalleşme ve geçiş olarak tanımlanırken, başta YARSAV ve Demokrat Yargı olmak üzere diğer bazı

gruplar tarafından, iktidarın seçimleri etkileyerek HSYK'ya el koyması, özellikle Fethullah Gülen cemaatinin başta HSYK olmak üzere yüksek yargıda denetimi ele geçirmesi olarak yorumlanmıştır. Seçimleri izleyen dönemde HSYK'nın siyasi nitelikli adli süreçlerle ilgili her tasarrufu, her tayin kararlaması bu tartışmayı derinleştirmiştir. Başka bir deyişle, siyasallaşma tartışması değişmemiş, tartışmada taraflar yer değiştirmiştir.

TESEV bu mülahazalar etrafında bir çalışma yapmayı önemli ve anlamlı bulmuştur.

Bu çalışmada, HSYK'nın nereden nereye geldiği, ne tür sorunlarının ya da eksikliklerinin olduğu, bunların nasıl giderilebileceğinin saptanması hedeflenmiştir. Bu çerçevede, tarafların bu konudaki görüşlerini, eski ve yeni eleştirilerini dikkate alan ve karşılaştıran bir yuvarlak masa toplantısı düzenlenmiştir. Bu çalışmanın amaçlarından biri, bu sorunların yüz yüze konuşularak etkili bir biçimde tespiti, ortak noktaların ve ayrım noktalarının belirlenmesi, mevcut reformun derinleştirilmesi ve iyileştirilmesi için bir öneriler demetinin hazırlanması olmuştur.

TOPLANTIYA İLİŞKİN GÖZLEMLER:

Toplantının henüz başında, tarafların HSYK'nın işlevleri, ideal yapısı, yapısal aksaklıkları açısından ana hatlarıyla ortak görüş belirtmeleri ve benzer sorun alanlarına işaret etmeleri anlamlı ve dikkat çekicidir. Katılımcıların çıkış noktası, HSYK'nın bakan ve müsteşarın ön planda olduğu, sekreteryaya, bütçe ve denetimin bakanlık bünyesinde bulunduğu, üyelerin aslen Yargıtay ve Danıştay'dan geldiği eski yapısına yönelik eleştiriler olmuştur.

HSYK'nın yeni yapısının temel özellikleri, yargıçların kürsü hakimleri ve savcılar tarafından seçilmesi, kurulun siyasi iktidar karşısında bağımsızlığını koruyacak bir bürokratik ve finansal yapıya sahip olması da yine katılımcılar tarafından dikkat çekilen konular olmuştur.

Ortaya konan yeni öneriler, bu yönde yeni düzenlemelerin yapılması gereğine de işaret eder

---

niteliktedir. Hakim ve savcılara ilişkin kurulların ayrılması, TBMM'nin de kurula üye yollaması, bakanlığın ve bakanın sürmekte olan denetim ve soruşturmalara ilişkin bazı yetkilerinin sınırlandırılması ya da kaldırılması, savunma kanadının sistemin içine alınması, hakim ve savcı eğitiminin derinleştirilmesi, adli polis sisteminin kurulması, Türk yargısını temsil eden dernek, aktör ve eğilimlerin ortak hassasiyetleri olarak tanımlanabilir.

Yargının işlevleri ve yargıcın rolüne ilişkin düzenlemelerin siyasi eğilimlerden bağımsız bir şekilde gerçekleştirilmesi gerektiği yönünde ortak bir kanaatin varlığı ve temel arayışın yargının tarafsız, bağımsız ve her türlü siyasi etkiden uzak eksiksiz bir hukuki donanımla işlemesi arzusu olduğu da bu toplantıda ortaya çıkan sonuçlardandır.

Sorun, soru ve eleştiriler, özellikle yeni HSYK'nın uygulamaları, kurumun yapısından çok işleyişi, seçim süreci, bu sürece ilişkin düzenlemelerde yoğunlaşmıştır.

Demokrat Yargı Derneği temsilcisi, özellikle seçim sisteminin yetersizliği ve Adalet Bakanlığı'nın seçimlere ağırlık koyması nedeniyle kurulun çoğulcu bir yapıya kavuşturulmadığını, eski zihniyetin devam ettiğini ifade ederken, HSYK'nın çeşitli uygulamalarının, örneğin MİT krizine ilişkin aldığı tavrın bunun bir göstergesi olduğunu ve eleştirilerinin derinleşerek devam ettiğini belirtmiştir. YARSAV temsilcisi de aynı hususların altını çizerek yeni yapılanmanın iktidara yakın bir kadrolaşma ve

siyasallaşmayla malül olduğunu belirtmiştir. Her iki muhalif dernek, HSYK'da ve seçimlerde ortaya çıkan tabloda cemaatin etkisi ve varlığını kah üstü açık kah üstü kapalı vurgulamışlardır. Deniz Feneri, Ergenekon veya Hrant Dink davasındaki hakim ve savcı değişikliklerinde HSYK'nın tavrı ve rolü bu çerçevede eleştirilmiştir. HSYK temsilcisinin kuvvetli itiraz ve savunmalarına rağmen, bu konuda bu yönde keskin bir kanaat olduğu açıkça ortaya çıkmıştır.

Şüphe yok ki, bu kanaat bir ölçüde siyasi karşıtlıklardan kaynaklanmakta, ancak aynı ölçüde bu karşıtlıkları beslenmektedir. Sonuç olarak, bu çerçevede altı çizilmesi gereken hususlar şunlardır:

Mevcut tabloda, tarafların ortak noktalarının baskın olması, ayırım noktalarının ise konjontürel, siyasi, hatta informel nitelik taşıması göstermektedir ki, yargının üzerindeki siyasi yük sürdükçe, değişim süreci yargı üzerinden temizlik ve yeniden yapılanma politikası çerçevesinde devam ettirildikçe, yargıda siyasallaşmanın dozunun azalması, yargıya ilişkin "olmazsa olmaz bir işlev konsensüsü"nü ön plana çıkarılması kolay olmayacaktır.

Bunula birlikte ilk fırsatta, bir önceki bölümde yer alan ortak noktalar yönünde yeni düzenlemelerin yapılması, bu düzenlemelere yönelik ön çalışmanın katılımcı bir mekanizmayla gerçekleşmesi gerekmektedir. Ayrıca, siyasi ayrımların ve siyasi tavırların etkisini sınırlayacak özellikle seçim sistemine ve sürecine yönelik yeni çoğulcu düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır.

Toplantı Katılımcıları ve Katkıda Bulunanlar Hakkında

AHMET İNSEL

Yükseköğrenimini Paris Pantheon-Sorbonne Üniversitesi İktisat Bölümü'nde yaptı. Bu üniversitede İktisat Fakültesi dekanlığı ve ardından rektör yardımcılığı görevlerinde bulundu. Halen Galatasaray Üniversitesi İktisat Bölümü başkanlığını yürütüyor. İletişim Yayınları yayın kurulu koordinatörü ve *Birikim* dergisi yayım sorumlularından olan İnsel, *Türkiye Toplumunun Bunalımı*, *Düzen ve Kalkınma Kıskaçında Türkiye*, *İktisat İdeolojisinin Eleştirisi*, *Neoliberalizm: Hegemonyanın Yeni Dili*, *Solu Yeniden Tanımlamak* adlı kitapların da yazarı.

ALİ BAYRAMOĞLU

Lisans eğitimini Grenoble Siyasal Bilimler Enstitüsü'nde tamamladı. 1995'de İstanbul Üniversitesi'nde "Türkiye'de Silahlı Kuvvetler'in Siyasi Rolü" konulu doktorasını tamamladı. 1981-1999 arasında Marmara Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü'nde öğretim üyeliği yaptı. *Yeniyüzyıl*, *Star*, *Sabah* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. Akademik hayatını halen Kültür Üniversitesinde sürdürüyor ve *Yeni Şafak* gazetesinde köşe yazarlığı yapıyor. Kitapları arasında *28 Şubat, Bir Müdahalenin Günceci* (2001), *İslami Hareketin Sosyolojisi 1995-2000* (2001), *Çağdaşlık Hurafe Kaldırmaz* (2005) ve *Bir Zümre Bir Parti: Türkiye'de Ordu* (der., Ahmet İnsel'le birlikte, 2004) bulunmaktadır.

FERDA BALANCAR

Ferda Balancar, 1967'de İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi'ni ve Marmara Üniversitesi Fransızca Kamu Yönetimi bölümünü bitirdi. TÜSİAD ve TESEV'de uzman ve araştırmacı olarak çalıştı.

Aktüel ve Nokta gibi dergilerde, Taraf ve Star gazetelerinde editör ve yazı işleri müdürü olarak çalıştı. Halen Hrant Dink Vakfı'nda proje koordinatörü olarak çalışmakta ve Agos gazetesi için haber ve röportajlar hazırlamaktadır.

İBRAHİM OKUR

1966'da Konya Karapınar'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini burada tamamladıktan sonra Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesine gitti ve 1988'de mezun oldu. 1990'da Adli Yargı hâkim adayı olarak mesleğe başladı, sırasıyla Almus, Sarıkamış, Haymana Cumhuriyet savcılığı, Personel Genel Müdürlüğü tetkik hâkimliği, daire başkanlığı, genel müdür yardımcılığı ve genel müdürlüğü ile Adalet Bakanlığı müsteşar yardımcılığı görevlerinde bulundu ve 2010'da Adli Yargı hâkim ve savcılarınca, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeliğine seçildi. Halen birinci daire başkanı olarak görevine devam ediyor.

KORAY ÖZDİL

Koray Özdil, lisans derecesini 2006 yılında Sabancı Üniversitesi Kültürel Çalışmalar programından, ilk lisansüstü derecesini 2007 yılında Maastricht Üniversitesi Avrupa İncelemeleri programından, ikinci lisansüstü derecesini ise 2008 yılında Orta Avrupa Üniversitesi Sosyoloji ve Sosyal Antropoloji programından aldı. Araştırma alanları arasında ulusötesi göç, göçmen örgütleri ve yurttaşlık hakları yer almaktadır. TESEV Demokratikleşme Programı kadrosuna 2008 yılında katılan Koray Özdil, Yargı, Hukuk ve Adalet alanının yöneticiliğini yapıyor.

LEVENT PİŞKİN

Levent Pişkin(Proje Asistanı) lisans derecesini 2011 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde tamamladı. İstanbul Barosu'nda avukatlık stajını yapmaktadır. Nisan 2012'den beri TESEV Demokratikleşme Programı'na katılmış olup, İnsan Hakları Dava Yürütücülüğü, Yargı Reformu ve Medya ve Demokrasi çalışma alanında proje asistanı olarak çalışmaktadır.

LEYLA KÖKSAL TARHAN

1962'de Erdemli'de doğdu.1985'te İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Yüksek lisans derecesini kamu hukuku alanında aldı. Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı'nda doktora eğitimine devam etmektedir. Yargıç olarak 1988 yılında Karaman'da mesleğe başlayan Leyla Köksal Tarhan şu anda bu görevi Ankara'da sürdürüyor. YARSAV'ın kurucu üyelerinden olan Tarhan, halen bu kurumda genel sekreterlik görevini de yürütüyor.

MİTHAT SANCAR

1963'te Mardin Nusaybin'de doğdu. Liseyi Diyarbakır'da okudu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. 1985'te başladığı akademik hayatının belli dönemlerini, Almanya'daki çeşitli üniversitelerde geçirdi. Bu çalışmaları çerçevesinde edebiyat ve sinemayla da yakından ilgilenmektedir. *Birgün* gazetesinde başladığı köşe yazarlığını, *Taraf* gazetesinde sürdürüyor. Halen Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde profesör olarak görev yapıyor; ayrıca Yakın Doğu Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde de ders veriyor.

UĞUR YİĞİT

1965 Ankara doğumludur. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni 1989 yılında bitirdi. Aynı üniversitede Avrupa Toplulukları Hukuku üzerine yüksek lisansını tamamladı. Doktora derecesini Mali Hukuk üzerine Marmara Üniversitesi'nde aldı. 91-94 yılları arasında 2005 Hâkim adayı olarak mesleğe başladı. Bir süre cumhuriyet savcısı olarak görev yaptı. 2005-2010 yılları arasında Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı'nda Tetkik Hâkimi olarak görevde bulundu. Anayasa Mahkemesi Kararları Çerçevesinde Mali Güce Göre Vergilendirme İlkesi, Bankacılık Suçları, Vergi Kaçakçılığı Suçları ve Diğer Hürriyeti Bağlayıcı Vergi Suç ve Cezaları, Avrupa Topluluğu Ortak Tarım Politikası başlıklı kitapları vardır.

YÜCEL SAYMAN

1939'da Konya'da doğdu. 1962'de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde lisans eğitimini tamamladı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1963-2002) ve İstanbul Ticaret Üniversitesi'nde (2005-2011)öğretim üyeliği yaptı. 1996-2002 yılları arasında İstanbul Barosu başkanlığı yaptı. 2011'den beri Medipol Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapıyor.

12 Eylül 2010'da halk oylamasına sunulan anayasa değişikliği paketinin en çok tartışılan maddelerini Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulu'nun (HSYK) ve yüksek yargının yapısının değiştirilmesine ilişkin olanlar oluşturuyordu. Bir kesim yargının, siyasal iktidarın gölgesi olacağı, bağımsızlığını ve tarafsızlığını tamamen yitireceği kanısını dile getirirken, diğer bir kesim ise yargının oligarşik yapısının ve üzerindeki vesayetçi baskının kırılacağını savunuyordu.

Referandum süreci ve kurul seçimleri, ülkedeki güçler dengesine paralel olarak, yargı içinde yaşanan kutuplaşmaları daha belirgin kıldı. YARSAV, Demokrat Yargı ve hükümet eksenini tanımlanan üç grup kurul seçimlerine ayrı ayrı listelerle girdiler ve nihayetinde seçimi Adalet Bakanlığı listesi kazandı. Bu sonuç muhalif gruplar tarafından, iktidarın ve Fethullah Gülen cemaatinin seçimleri etkileyerek HSYK'ya el koyması ve yüksek yargıda denetimi ele geçirmesi olarak yorumlandı. Bu bakımdan, yargıda siyasallaşma tartışması değişmemiş, tartışmanın tarafları yer değiştirmiştir.

TESEV Demokratikleşme Programı, bu tartışmalar doğrultusunda, yargı siyasallaşma tartışmalarının odağı haline gelen HSYK'nın yapısı ve işleyişine dair sorunları masaya yatırmak üzere, referandum sürecinde farklı pozisyonlar alan tarafları bir yuvarlak masa toplantısıyla bir araya getirdi. Konunun doğrudan muhatapları ve uzmanları tarafından dar katılımlı ve yeterince konuşma süresinin bulunduğu bir ortamda yeni yapıya dair eleştiriler, sorunlar ve öneriler kapsamlı bir biçimde tartışmaya açıldı.

Elinizdeki rapor, HSYK'nın mevcut durumu ve yargının idaresine dair konuların, farklı görüşlerin temsilcileri tarafından doğrudan muhataplarına iletilmesi ve kamuoyunun bu görüş ve düşünceleri derli toplu bir biçimde görmesi açısından toplantı esnasında alınan kayıtların derlenmesiyle ortaya çıktı. Bu raporun yargının demokratikleşmesine ve gerekli reformların yapılması açısından katkı sunmasını temenni ediyoruz.

TESEV

Bankalar Cad. Minerva Han No: 2 Kat: 3
Karaköy 34420, İstanbul ·
Tel: +90 212 292 89 03 PBX
Fax: +90 212 292 90 46
info@tese.org.tr
www.tese.org.tr